

Societatea
de științe
filologice

3

1977

LIMBA
SI
LITERATURA
ROMÂNĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ PENTRU ELEVI

Calendar cultural-literar 1977

(IULIE—SEPTEMBRIE)

- 12 iulie — 180 de ani de la nașterea lui Ienăchiță Văcărescu, autorul primei gramatici tipărite (*Observații sau băgări de seamă asupra regulilor și orînduieilor gramaticii românești*, 1787) și al cunoscutului *Testament*: „Urmașilor mei Văcărești / Las vouă moștenire / Creșterea limbii românești / Și-a patriei cinstire.”
- 12 august — 40 de ani de la moartea scriitorului comunist Al. Sahia, autorul nuvelor *Revolta din port* și *Uzina vie*.
- 15 august — 100 de ani de la moartea lui Francisc Șirato, pictor, grafician și critic de artă român.
- 18 august — 100 de ani de la apariția, la Sibiu, a revistei *Albina Carpaților*, în care V. Alecsandri publică unele poezii inspirate din războiul de independență.
- 20 august — 100 de ani de la trecerea trupelor române pe podul de peste Dunăre de la Corabia, moment ilustrat de pictorul Sava Henția.
- 22 august — poetul Ion Nenitescu scrie în 1877, la Tr. Măgurele, poezia *Nainte*: „Sus țara mea ! Ia spada-n mîină Și spre război pășește, Ea singură să-ți fie stăpîină ! Te luptă vitejește !”
- 23 August — 33 de ani de la Eliberarea națională a României.
- 25 august — 70 de ani de la moartea lui B. P. Hasdeu, istoric, filolog, poet, prozator și dramaturg, autorul monumentalei lucrări *Etymologicum Magnum Romaniae*.
- 30 august — 100 de ani de la eroicul asalt asupra redutei Grivița 2.
- 31 august — 70 de ani de la apariția revistei lunare *Vîitorul social* — „un nou organ de luminare, de critică și de luptă în mîinile proletariatului din România”.
- 6 septembrie — 160 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu, om politic, orator, istoric, scriitor, îndrumător al limbii și literaturii române prin revista *Dacia literară*.

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE FILOLOGICE
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

IMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ PENTRU ELEVI

ANUL III (IV), NR. 3 (IULIE — SEPTEMBRIE) BUCUREȘTI, 1977

COLECTIVUL DE REDACȚIE :

GHEORGHE ANTONESCU (Slobozia), NAE ANTONESCU (Terebești, jud. Satu Mare), CONSTANȚA BĂRBOI, G. BELDESCU, ION BUZAȘI (Blaj), VLADIMIR DOGARU, ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ, AUGUSTIN MACARIE, AURELIA MARINESCU, DORINA MĂRGINEANȚU (Timișoara), TITUS MORARU (Cluj-Napoca), NICOLAE I. NICOLAE, LAURENȚIU NICULESCU, ILEANA OANCEA (Timișoara), TUDOR OPRIȘ, GABRIELA PANĂ DINDELEGAN, MARIAN PAPAHAĞI (Cluj-Napoca), NICOLAE PAUNESCU (Reșița), STERIE RĂDOI (Iași), NICOLAE SAFTU, GEORGE ȘOVU, AL. TUDORICĂ, OANA UDREANU, G. G. URSU

REDACȚIA :

MARICA ANGHELESCU, MIRCEA FRÎNCULESCU — redactori
ION HANGIU — redactor șef

Revista LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ este editată de Societatea de științe filologice, cod 848866. Redacția și administrația : str. Spiru Haret, nr. 12, sector VII, București, cod. 70738, tel. 15.17.92., cont C.E.C. nr. 45.11.09.5, Filiala sector VI, București.

Sumar

B. CAZACU — Limba română literară în concepția lui Ion Heliade Rădulescu 5

Gramatică, vocabular

IORGU IORDAN — Expresii : „Ducă-se opt și cu-a brânzei nouă !“ 8

G. BELDESCU — Ortografie și etimologie 9

LUIZA SECHE — Compunerea cu ajutorul abrevierilor 12

Stil, compoziție

ION DUMITRESCU — Metafora (II) 15

G. G. URSU — Însemnări pe marginea compunerilor premiate la concurs 19

Caiet de analize

A. GH. OLTEANU — Barbu Ștefănescu-Delavrancea : *Apus de soare* 22

ION C. TĂNASE — Geo Bogza : *Dobrogea ! Dobrogea !* 25

Concursuri, examene

Concursul de literatură „M. Eminescu“. Etapa finală (Iași, 7—13 aprilie 1977) 27

I. HANGIU — Din nou la Iași, veche cetate de cultură românească 27

CONSTANTIN CIOPRAGA — Cuvînt de deschidere 28

GH. EMINESCU — Impresii de la un jubileu 29

Subiectele concursului de literatură română 31

Premianții etapei finale 31

D. ANDRONACHE — Cuvînt la festivitatea de premiere 36

CLOȘCA STĂNESCU — Cuvînt la festivitatea de premiere 37

Aniversări

100 de ani de la înființarea „Tinerimii române“ 38

Cenacluri, reviste

G. G. URSU — Mihai Gafița, elev de liceu 41

NAE ANTONESCU — *Țara visurilor noastre* 42

GEORGE ȘOVU — Cronică revistelor școlare 43

De la corespondenții noștri 47

Tinere talente 51

VICTOR AURELIAN MIRCESCU — *Aici, pe Olt, în jos !...* 51

DANIEL GHERGHINA — *Pașii* 51

MIRCEA BENTEĂ — <i>Elegie</i>	52
IRINA AIRINEI — <i>Pe drumul plin de sorți</i>	52
CAMELIA-LILIANA LOBONȚ — <i>Poem pentru mama</i>	53
MARIAN FLOREA — <i>O voce suie</i>	53

Debut

LIVIA INCEU — <i>România, numele tău...</i>	54
ILEANA MIHĂILĂ — <i>Cîntec pentru un vis</i>	54
IULIA TRAILĂ — <i>Copilărie</i>	55

Însemnări pe marginea cărților

AL. ANDRIESCU, <i>Stil și limbaj</i> (Cezar Tabarcea); ELENA GORUNESCU, <i>Exerciții de limba franceză</i> (Dan-Ion Nasta); <i>Arta și literatura în slujba independenței naționale</i> (Săluc Horvat); <i>Ceea ce nu se uită. Din lirica românească antifascistă</i> (Ion Buzăși); <i>Din cartea patriei</i> (Rodica Cocan); TUDOR OPRÎȘ, <i>Reviste literare ale elevilor</i> (G.S.); <i>Cărțile foștilor noștri colegi</i> (Constanța Păduraru)	55
G. G. URSU — <i>Curier</i>	62
N. SAFTU — <i>Jocuri literare</i>	64

Limba română literară în concepția lui Ion Heliade Rădulescu*

B. CAZACU

Universitatea din București

Se știe că, în istoria unei societăți, fiecare epocă — adică oamenii, evenimentele, ideile, problemele etc. — este interpretată, comentată și apreciată, cu mai mult sau mai puțin spirit critic, chiar de către cei care o trăiesc. Viața și variata operă a lui Ion Heliade Rădulescu, om politic, scriitor, filolog, filozof și publicist reflectă contradicțiile epocii frământate în care a trăit.

Acest fiu al polcovnicului Ilie Rădulescu, născut în pragul veacului al XIX-lea (1802), este un om al generației sale, care a lăsat un număr considerabil de lucrări în diverse domenii, „un enciclopedist”, cum îl caracteriza D. Popovici, în remarcabila monografie *Ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu* (București, 1935).

În ciuda contradicțiilor complexe sale personalități, nu se poate însă contesta lui I. Heliade Rădulescu că, în domenii importante ale vieții noastre culturale, el a venit cu inițiative și îndrumări corespunzătoare nu numai momentului, dar și dezvoltării, în general, a culturii și a literaturii românești din secolul al XIX-lea.

* * *

Oamenii de cultură din perioada lui I. Heliade Rădulescu prezintă ca trăsătură caracteristică faptul că acordă o însemnătate deosebită limbii române literare; am putea spune chiar că problemele formei exprimării literare domină cultura românească din secolul al XIX-lea. Ar fi fastidios să înfățișez aici, în mod didactic, părerile lingvistice ale lui I. Heliade Rădulescu, concepția sa în domeniul limbii și modul cum a aplicat-o în practica scrisului de-a lungul timpului¹, precum și influența lui asupra contemporanilor și a urmașilor. Aceste aspecte ale activității sale au fost analizate în diverse articole și lucrări² și au fost incluse în manualele școlare, fiind la îndemâna unui public mai larg. În acest moment festiv, aș încerca să precizez, o dată mai mult, cu riscul de a repeta anumite lucruri, poziția lui I. Heliade Rădulescu referitoare la problemele limbii române literare.

* Comunicare prezentată la Academia R. S. România, cu prilejul împlinirii a 175 de ani de la naștere.

¹ Examinarea remaniierilor la care au fost supuse textele publicate inițial de I. Heliade Rădulescu sînt, ca și la Gr. Alexandrescu, deosebit de instructive.

² Vezi, în ultimul timp, volumul util pentru învățămînt: *Ion Heliade Rădulescu. Scrieri lingvistice. Ediție, studiu introductiv, note și bibliografie* de Ion Popescu-Sireteanu, București, 1973.

Aș sublinia, în primul rând, pasiunea pe care a manifestat-o I. Heliade Rădulescu pentru studiul diverselor aspecte ale limbii române, căreia i-a consacrat numeroase lucrări și articole. Din acest punct de vedere, reputația lui I. Heliade Rădulescu se datorește mai ales apariției *Gramaticii românești* (Sibiu, 1828) care s-a bucurat de un răsunător succes și asupra căreia merită să insistăm mai mult. La aceasta, am adăuga *Repede aruncătură de ochi asupra limbei și începutului românilor*³, în care se precizează clar latinitatea limbii române (*Noi vorbim o limbă ce este o fiică a latinei*) și caracterul specific al locuitorilor acestui pământ (*Noi avem limba noastră, religia noastră, obiceiurile noastre și ne numim români*). În aceeași ordine de idei, se cuvin amintite: *Scrisorile către C. Negruzzi*⁴, unde autorul, valorificând tradiția, pledează pentru formarea unei limbi literare, pe baza limbii textelor religioase (*Singurul mijloc ca să ne unim la scris și să ne facem o limbă generală literară este să urmăm limbii cei bisericești și pe tipii ei să facă cineva și limba filosofului, matematicului, politicului...*) și *Scrisorile către G. Bariț*⁵, redactorul revistei *Foaia literară* din Brașov, semnificative pentru părerea autorului în domeniul ortografiei, ca și *Scrisoarea către Petrache Poenaru*⁶ unde se exprimă necesitatea „cultivării limbii” (*Cine voiește să aducă pe români pe calea civilizației și a mîntuirii, trebuie să le formeze și să le desăvîrșească limba*) și se pledează pentru ideea unei limbi unitare pentru toți românii (*Românul care nu e numai muntean, nici numai moldovean, ci e român în toată puterea vorbei și cunoaște ce e stricat și ce e bun... va face o limbă, o gramatică, un dictionar românesc în adevărata însemnare a vorbei... priimate de toți românii...*).

În sfîrșit, după 1840, în a doua parte a activității autorului, cînd se accentuează direcția italianizantă, apar: *Paralelism între limba română și italiană* (partea I, în *Curier de ambe sexe*, 1840—1842), cu exagerările din *Paralelism între dialectele român și italian* (partea a II-a, în volum, 1841), și *Vocabular de vorbe streine în limba română, adică slavone, ungurești, turcești, nemțești, grecești etc.* (București, 1847), încercare de a înlătura elementele străine și de a impune anumite norme în contradicție cu evoluția istorică a limbii.

Este remarcabilă atenția minuțioasă pe care o acordă I. Heliade Rădulescu formei exterioare a limbii (ca și anumitor părți de gramatică), într-o perioadă de incertitudine ortografică. Prima lucrare amintită, *Gramatica românească*, reprezintă una dintre cele mai importante contribuții în vederea codificării limbii literare a epocii; în prefață, autorul susține necesitatea unei ortografii fonetice (*...pentru ce să nu scri[e]m după cum pronunțiem, cînd scri[e]m pentru cei cari trăiesc, iar nu pentru cei morți?*) și reducerea alfabetului chirilic, propune soluții pentru îmbogățirea vocabularului prin împrumuturi — mai ales din latină și din limbile romanice — și indică forme concrete de adaptare a neologismelor. Această gramatică a influențat într-o mare măsură recunoașterea, în toate regiunile românești, a variantei munteneste a limbii literare și, prin soluțiile date rezolvării diverselor probleme, a contribuit la unificarea și modernizarea românei literare. (Se știe că, sub influența lui Heliade Rădulescu, C. Negruzzi a eliminat din scrierile sale anumite particularități moldovenești). Inspirîndu-se din lucrările unor grama-

³ Apărută, mai întîi, în *Curierul românesc*, 1832.

⁴ Prima scrisoare apărută în *Muzeul Național*, 1836; următoarele două în *Curierul românesc*, 1838—1839 și ultima, cu caracter particular, datată din 1840, în *Convorbiri literare*, 1881—1882.

⁵ Ambele scrisori au apărut în *Curierul românesc*, 1836.

⁶ *Curierul românesc*, 1839.

tici francezi (Condillac, Destutt de Tracy), și cum au arătat ultimele cercetări ale lui N. A. Ursu (*Modelul francez al Gramaticii lui I. Eliade Rădulescu*)⁷, din *Grammaire française à l'usage des pensionnats* a lui Charles-Constant Le Tellier, I. Heliade Rădulescu și-a redactat textul în „spiritul gramaticelor românești anterioare” (N. A. Ursu). Folosită ca manual, gramatica a putut să exercite o influență directă asupra tineretului, acționând în sensul standardizării exprimării literare, orale și scrise. Se remarcă, pentru dezvoltarea stilurilor limbii române literare, utilizarea unui gen de maieutică, prin folosirea limbii conversației curente pentru prezentarea unor adevăruri științifice:

Ei! dar ce fel de carte e asta?!!! uită-te, minune!!! aci lipsește o grămadă de slove! ăștia vor să ne lase săraci! Aci fălosul și purtătorul de ortografie n' lipsește; mărețul și îngîmfatul w, asemenea; oy cel bogat în loc nu se mai vede; în loc de k, unde și unde se vede ea; în loc de io, i8! Vai de mine, ce grosime și mojiție!!! ia te uită că ăștia și pe delicatul și plinul de dulceată θ l-au scos! nu zău, ăștia sînt rumâni groși, bătărași de la țară, nu vor să aibă cît de puțină evghenie [=boierie, noblețe] pă dînșii!... Ait! s-a stricat!! s-aaa duuus acum și limba...

Așa, domnule, s-au dus și acuma și dumneata să fii sănătos; ele s-au dus și nu se vor mai întoarce, căci le-a gonit o soțietate întreagă, le-a gonit dreptul cuvînt...

Sub o fermecătoare bunăvoință, transpare totuși rigoarea recomandărilor gramaticului. Stilul din acest fragment ne îndreptățește să-l considerăm pe I. Heliade Rădulescu drept un precursor al lui I. Ghica, autor care a folosit de asemenea, în scrisorile sale, limba conversației curente în tratarea unor probleme literare, istorice etc.

*

* *

Exprimîndu-și părerile asupra celor mai diferite probleme, dotat cu o imensă forță de muncă, precum și cu inițiativă și imaginație, avînd o informație bogată — uneori, este drept, de a doua mînă — I. Heliade Rădulescu a fost considerat un fel de compendiu al științei din epoca sa. Unele manifestări din a doua parte a activității sale, caracterul orgolios, fraza grandilocventă, butadele care nu cruțau pe contemporani — neezitînd să difameze calitățile omului pentru a-și atinge scopul (de pildă, atitudinea față de Grigore Alexandrescu) — i-au creat nenumărați inamici.

Nu este însă mai puțin adevărat că, datorită competenței în anumite probleme și, mai ales, activității sale de publicist, el a avut o deosebită ascendență asupra opiniei publice a contemporaneității; aceasta i-a creat lui I. Heliade Rădulescu un prestigiu deosebit și i-a adus numeroși admiratori, iar, mai târziu, unii urmași au văzut în el pe „părintele literaturii române”.

⁷ În *Limba română*, X, 1961, nr. 4, p. 322—333.

Expresii: „Ducă-se opt și cu-a brânzei nouă!”

Acad. IORGU IORDAN

Expresia a luat naștere pe vremuri îndepărtate, în legătură cu unele datini vechi, de natură religioasă, dar avînd la bază reguli de igienă. Posturile au fost la început recomandări de ordin medical, mai ales în țările calde, dar și în regiuni cu climă temperată sau chiar rece, unde nu s-a cunoscut rostul recomandărilor inițiale. Expresia se întrebuițează cînd vorbitorul a scăpat, direct sau indirect, de cineva care nu-i place, pe care îl consideră rău sau primejdios, fie pentru sine însuși, fie pentru alții sau pentru o colectivitate întreagă. *Opt* și *nouă* arată numărul săptămînilor pe care le au, de obicei, cîșlegile Crăciunului. Se știe că la 25 decembrie este prima zi „de dulce” sau „de fruct” după un post care durează, dacă nu mă înșală memoria, șase săptămîni. Cîșlegile care încep, după asta, în ziua amintită, au o durată variabilă, în funcție de data Paștelui, ea însăși nefixă. Această sărbătoare a primăverii este precedată de postul cel mare, de șapte săptămîni încheiate, mare nu numai ca întindere în timp, ci și, mai ales, ca severitate: în prima și ultima lui săptămîină, cei care respectau prescripțiile bisericii — pe vremuri, toți țărani și 85% din populația României, care, de altfel, posteau și în zilele de dulce, fiindcă nu prea aveau ce să mănînce — nici măcar nu gustau dintr-o mîncare gătită cu untdelemn de măsline, ca să nu mai amintesc alte lucruri, și mai „spurcate”, de pildă, pește. (Pentru acesta exista dezlegare o singură zi: 25 martie, sărbătoarea Bunei-Vestiri.) Dacă Paștele cădea devreme, spre sfîrșitul lui martie (stil vechi), pentru respectarea celor șapte săptămîni ale postului mare se impunea, bineînțeles, scurtarea cîșlegilor Crăciunului, și invers: o dată tîrzie a sărbătorii primăverii (care putea să cadă, mi se pare, chiar în ziua de 24 aprilie stil vechi) însemna prelungirea cîșlegilor, spre bucuria mai cu seamă a copiilor. De obicei, aceste date extreme ale Paștelui constituiau aproape o excepție, în favoarea celor medii, între 10 și 15 aprilie. Așa se face că, de cele mai multe ori, cîșlegile în discuție durau opt sau nouă săptămîni.

De ce în zicala noastră a doua cifră este urmată de „a brânzei”, adică „săptămîina brânzei”? Ultima zi de fruct înaintea unui post era *lăsatul* (sau *lăsata*) *secului*, cu *sec* ca sinonim al lui *post*. În această zi, și cei mai săraci oameni mîncău bine și mai mult, ca să le... țină pentru vreme îndelungată. La cei cu stare, masa, bogată și variată, dura toată noaptea. Vă aduceți aminte de „Conu Leonida...” al lui Caragiale, cu gălăgia chefliilor din cartier, care i se părea cîrajosului revoluționar că e începutul „reacțiunii”? Cînd află de la servitoare despre ce este vorba, de bucurie că i-a trecut spaima, Efimița își permite o glumă cam tare la adresa soțului pe care altfel îl admira la culme, făcînd un joc de cuvinte (de fapt, îl face Caragiale): „Lăsata se-cule!” Sfîrșitul cîșlegilor Crăciunului, deci, ca urmare, începutul postului mare, se sărbătorea de două ori, în duminicile imediat anterioare acestei lungi suferințe gastronomice: în prima se lăsa *sec* de carne, adică începînd de luni nu se mai găteau mîncăruri cu carne. Locul acesteia îl luau brînză și alte produse lactate, cum se spune azi. De aceea, această săptămîină era numită *a brânzei*. Zicala noastră însemna, deci, că cel plecat, pe care îl detesta, ura etc. vorbitorul, să se ducă și „dusul”, adică plecarea, drumul parcurs, să dureze opt săptămîni, plus a noua, care e *a brânzei*. Altfel spus, să se ducă foarte departe.

În atîta timp, chiar mergînd pe jos, omul ajunge la distanțe de cîteva sute de kilometri.

O zicală apropiată prin conținut și la fel de expresivă este *ducă-se învîrtindu-se ca ciocîrlia!* Se știe că această pasăre face în aer, la înălțimi mari, adevărate acrobații, cu capul cînd în sus, cînd în jos, cînd în lături, mai ales coborînd. Pentru om, aceste mișcări sînt amețitoare și prin ele însele, dar și prin iuțeala cu care sînt făcute.

Ortografie și etimologie

G. BELDESCU

I. C. P. P. D., București

Ortografia noastră este, fundamental, fonetică: ea tinde să redea pronunția literară actuală notînd în general fiecare sunet, ca unitate ortoepică, prin cîte o literă. Regulile de scriere sînt hotărîte însă și după alte criterii, care dau unitate principiului fonetic, îl contrazic ori sînt indiferente la normele de pronunțare¹ și în rîndul cărora acțiunea celui etimologic e mai puțin cunoscută.

O scriere este etimologică atunci cînd reflectă un mod de rostire a cuvintelor depășit de evoluția limbii. În concepția reprezentanților Școlii ardelene, de exemplu, etimologismul se întemeia pe convingerea superiorității stadiului arhaic al limbii noastre în raport cu cel contemporan lor, „corupt” de influențe străine. De aceea, idealul de limbă al acestor entuziaști cărturari patrioți era un idiom relatinizat, în care ortografiei îi revenea rolul de a întoarce formele evolute („corupte”) la prototipul (etimonul) latin al cuvintelor moștenite. Vocala [î], sunet inexistent în latină, trebuia scrisă, de pildă, în trei feluri, potrivit cu sunetele din transformarea cărora provenea și în scopul de a le evoca și a dovedi astfel originea latină a cuvintelor care le conțin: *â* în *câmp* (lat. *campus*), *ê* în *jurămînt* (lat. *juramentum*) și *î* în *rîpă* (lat. *ripa*).

O întărire a caracterului latin al limbii noastre s-a produs prin evoluția obiectivă a limbii și într-un sens pe care latinistii nu-l puteau prevedea: pe calea împrumuturilor din limbile romanice și chiar din limba latină. Am împrumutat și împrumutăm cuvinte (evident, și din alte limbi), uneori traducîndu-le (fr. *prédire* = prezice; germ. *Beeinfluss* = înrîurire), de obicei însă încorporîndu-le cu o formă mai mult sau mai puțin apropiată de cea originară, etimologică. În cazul din urmă, ortografia reflectă gradul de adaptare a neologismelor, iar regulile de scriere sînt stabilite, firesc, și după criteriul etimologic.

Cele mai multe neologisme se supun, mai curînd sau mai tîrziu, normelor limbii noastre, procesul de acomodare fiind îngreuiat cînd același cuvînt vine din limbi diferite. Un împrumut se poate afla deci la un moment dat în situația de a fi integrat în limbă complet, adaptat fonetic, morfologic și ortografic, de a fi acomodat parțial, cînd păstrează particularități morfologice, fonetice sau ortografice din limba de origine, sau de a rămîne încă „străin”, în afara normelor noastre gramaticale, de pronunțare și de scriere (*white-spirt*, engl.) — împrejurare care nu ne interesează.

¹ Vă puteți informa asupra principiilor ortografiei noastre din: Th. Hristea, *Probleme de ortografie*, în *Sinteze de limba română*, București, Editura didactică și pedagogică, 1972; același autor, *Principiul simbolic în ortografia actuală*, în *Radioteleșcoală*, 1974, nr. 38.

Dificultăți în scrierea împrumuturilor există totdeauna, pentru că nu toată lumea cunoaște etimonul și nici măsura adaptării lui. Pentru început, iată câteva neologisme deplin integrate în limbă, în ortografia și pronunțarea cărora se fac însă adeseori greșeli: *aisberg* (fr., engl. iceberg), *capodoperă* (it. capo d'opera), *chiuvetă* (fr. cuvette), *dormeză* (fr. dormeuse), *epuiza* (fr. épuiser), *glasvand* (germ. Glaswand), *hailaif* (engl. high-life), *jongler* (fr. jongleur), *laitmotiv* (germ. Leitmotiv), *lebărvurșt* (germ. Leberwurst), *lider* (engl., fr. leader), *loial* (fr. loyal), *premisă* (fr. premisse), *sandviș* (fr. engl. sandwich), *sesiune* (fr. session, lat. sessio,-onis), *simpozion* (germ. Symposium), *șezlong* (fr. chaise-longue), *șvaițer* (germ. Schweizer [kåse]), *trepied* (fr. trépied), *vizavi* (fr. vis-à-vis) etc. Unele au pronunția modificată mai mult: *autobuz* (fr. autobus), *chermeză* (fr. kermesse), *sesiza* (fr. saisir), ori au pătruns cu ortografia originală adoptată și ca normă de pronunțare: *clown* (fr., engl. clown), *dumping* (engl. dumping), *mercerie* (fr. mercerie), *notes* (fr. notes), *pachebot* (fr. paquebot), *raid* (engl. raid) etc.

Dificultățile de scriere cresc când împrumuturile se constituie în opoziții ortografice determinate de etimologia diferită, dar și de felul adaptării:

—*i* sau *î* la inițială: *indemnizație* (fr. indemnisation), *insera* (fr. inserer, lat. inserare), *insufla* (fr. insufler), *investi* (fr. investir, lat. investire), *investiție* (germ. Investition), *înveterat* (fr. invétéré); față de *î* *investi* (fr. investir), *încasa* (it. incassare), *înmaticula* (fr. immatriculer);

—*oa* sau *ua*: *budoar* (fr. boudoir), *croazieră* (fr. croisière), *culoar* (fr. couloir), *foaiier* (fr. foyer), *fumoar* (fr. fumeur), *lavoar* (fr. lavoir); însă: *cuantă* (fr. quante), *cuartș* (germ. Quarz, fr. quartz), *guașă* (fr. gouache), *scuar* (fr. square) etc.

—*exc* sau *esc*: *excava* (fr. excaver), *excelent* (fr. excellent), *excepție* (fr. exception, lat. exceptio), *exclama* (fr. exclamer, lat. exclamare), *excursie* (fr. excursion, lat. excursio); dar *escadră* (fr. escadre), *escadrilă* (fr. escadrille), *escală* (fr. escale), *escalada* (fr. escalader), *escortă* (fr. escorte), *escroc* (fr. escroc);

—*exp* sau *esp*: *expedia* (fr. expédier), *experiență* (fr. expérience, lat. experientia), *exploata* (fr. exploiter), *explica* (fr. expliquer, lat. explicare); dar: *espadrilă* (fr. espadrille), *esplanadă* (fr. esplanade);

—*ext* sau *est*: *extaz* (fr. extase), *extenua* (fr. exténuer), *extemporal* (germ. Extemporale, lat. extemporalis), *extern* (fr. externe, lat. externus), *extinde* (lat. extindere), *extrage* (lat. extrahere); dar *estima* (fr. estimer, lat. estimare), *estompa* (fr. estomper), *estradă* (fr. estrade), *estuar* (fr. estuaire);

—*sp.* sau *șp*: *spalier* (germ. Spalier), *spicher* (engl. speaker); dar: *șpaclu* (germ. Spachtel), *șpalt* (germ. Spalte), *șpan* (germ. Span);

—*st* sau *șt*: *stand* (fr. engl. stand, germ. Stand), *start* (engl. start), *starter* (engl. starter), *stat de funcții* (lat. status, ital. stato); *stoc* (engl. stock), *stocaj* (fr. stockage), *stofă* (germ. Stoff, it. stoffa), *stuc* (it. stucco, fr. stuc), *stucatură* (it. stuccatura); față de: *ștachetă* (germ. Staket), *ștafetă* (germ. Stafette), *ștampilă* (fr. estampille), *ștanță* (germ. Stanze), *ștangă* (germ. Stange), *ștrudel* (germ. Strudel);

— cu sau fără *n*: *conjunctiv* (fr. conjonctif, lat. conjunctivus), *conjunctură* (fr. conjoncture), *conjuncție* (fr. conjonction, lat. conjunctio,-onis), *contigent* (fr. contingent, lat. contingens,-ntis), *delincvent* (lat. delinquens,-ntis), *intendent* (fr. intendant, lat. intendens, -ntis); dar: *corespunde* (fr. correspondre), *corupe*, *corupt* (lat. corrumpere), *incoruptibil* (fr. incorruptible, lat. incorruptibilis), *identic* (fr. identique, lat. identicus), *itinerar* (fr. itinéraire, lat. itinerarius), *traversa* (fr. traverser);

—*k* sau *c*, *ch*: *kaizer* (germ. Kaiser [fleisch]), *kaki* (fr. kaki), *kaliu* (germ. Kalium), *kilogram* (fr. kilogramme), *kilometru* (fr. kilomètre), *kripton* (fr. krypton); dar *calciu* (fr. calcium), *chila navei* (fr. quille), *criptă* (fr. crypte, lat. crypto) etc.

—*x* sau *cs*: *box* (fr. boxe), *luxație* (fr. luxation, lat. luxatio), *taxi* (fr. taxi) etc.; *față de*: *cocs* (germ. Koks), *rucsac* (germ. Rucksack), *vacs* (germ. Wachs).

În câteva împrejurări, pronunția și ortografia noastră s-au adaptat ele la forma cuvintelor străine, împotriva normei fonetice tradiționale. *E* pur la începutul cuvintelor și hiatul, nemoștenite, au fost introduse prin neologisme de către cei care cunoșteau aspectul fonetic al cuvântului din limba de origine și care au fost influențați de acesta:

—*e* la inițială: *echer* (fr. équerre), *educație* (fr. éducation, lat. educatio), *elev* (fr. élève), *eră* (fr. ère), *etaj* (fr. étage), *evoca* (fr. évoquer, lat. evocare) etc.;

—vocale în hiat: *aed* (fr. aède), *maestru* (it. maestro) — *față de*: *caier* (lat. * caiulus), *baieră* (lat. bajula); *alee* (fr. allée), *feerie* (fr. féerie), *liceu* (fr. lycée) — *față de*: *curcubeie* (etimologie necunoscută), *creier* (lat. c(e)rebellum); *boem* (fr. bohème), *poezie* (fr. poésie) — *față de*: *boier* (slboljarin); *alcool* (fr. alcool), *zoologie* (fr. zoologie); *duel* (fr. duel), *duet* (it. duetto) — *față de* *vuiet* (vui — onomatopee + -et) ș.a.m.d.

Unele cuvinte împrumutate s-au acomodat fonetic și ortografic, nu însă și morfologic. Inovația morfologică mai răspândită adusă de neologisme este anularea unor alternanțe fonetice:

—(*é* — *ea*) *burlescă* (fr. burlesque, it. burlesco), *grotescă* (fr. grotesque), *livrescă* (fr. livresque) — tradițional: *tineresc* — *tinerească* (tînăr + -esc, -ească), la care s-a adaptat *pitorească* (it. pittoresco, fr. pittoresque);

—(*ó* — *oa*) *barocă* (fr. baroque), *echivocă* (fr. équivoque), *reciprocă* (fr. réciproque), *analogă* (fr. analogue), *pedagogă* (fr. pédagogue); — tradițional: *olog* — *oloagă*, la care s-au adaptat: *escroacă*, *omoloagă*; *evocă* — *să evoce*, *invocă* — *să invoce*, *revocă* — *să revoce*; *abrogă* — *să abroge*, *arogă* — *să aroge*, *derogă* — *să deroge*; *exportă* — *să exporte*, *importă* — *să importe*, *suportă* — *să suporte* (toate, din fr. sau lat.) — modelul tradițional fiind: *toc* — *toacă* — *să toace*, la care s-au adaptat: *convoc* — *convoacă* — *să convoace* și *provoc* — *provoacă* — *să provoace*;

—(*z* — *j*) *albanezi* (it. albanese), *confuzi* (fr. confus, lat. confusus), *obezi* (fr. obèse) — *față de* modelul tradițional: *viteaz* — *viteji*.

Multe neologisme și-au păstrat haina originală introducînd în ortografia noastră dublete grafice nediferențiate în rostire sau litere pe care alfabetul nostru nu le are:

—*p* și *b* rostite [p] înainte de consoane surde: *capsă* (germ. Kapsel), *capsulă* (fr. capsule), *eclipsă* (fr. éclipse), dar: *absent* (fr. absent), *absolvi* (germ. absolvieren), *observa* (fr. observer; aptitudine (lat. aptitudo, fr. aptitude), *optativ* (fr. optatif, lat. optativus), *optic* (fr. optique), însă: *obtus* (fr. obtus), *subtil* (fr. subtil), *obturator* (fr. obturateur); *opțiune* (fr. option), *față de* *obține* (fr. obtenir) etc.

—*y*: *yankeu* — *yankei* (engl. yankee), *yen* — *yeni* (fr. yen), *yoga* (fr., engl. yoga);

—*w*: *watt* — *wați* (engl. watt), *warant* — *warante* (engl. warrant), *weber* — *weberi* (fr. weber), *wolfram* (germ. Wolfram) etc.

Adaptarea ortografică parțială caracterizează și alte cuvinte: *gauss* — *gauși* (fr. gauss), *ohm* — *ohmi* (fr. ohm), *diesel* (pron. [dizel]; germ.

Diesel), *joule* — *jouli* (pron. [jul]; fr. *joule*), *lied* — *lieduri* (pron. [lid]; germ. *Lied*) etc. În terminologia muzicală au pătruns cuvinte italiene cu forma originară: *mezzoforte*, *pianissimo*, *pizzicato* etc.

Sînt cazuri cînd împrumuturile mențin sunete caracteristice limbii de origine — transcrise potrivit cu ortografia dată, de exemplu [ö]²: *bleu* (fr. *bleu*), *bleumarin* (fr. *bleu marine*), *pasteuriza* (fr. *pasteuriser*), *bluf* (engl. *bluff*), *foen* (fr. *foen*, germ. *Föhn*), *loess* (fr. *loess*) sau [-ü]: *ecru* (fr. *écru*) etc.

În concluzie, cele de mai sus, deși nu epuizează chestiunea (ar merita o discuție specială scrierea numelor de persoane și de locuri din alte părți), pot sugera cît de importantă e acțiunea criteriului etimologic în ortografia noastră și cît de necesar este unui tînar dicționarul, pentru învățarea scrierii corecte.

Compunerea cu ajutorul abrevierilor

LUIZA SECHE

Institutul de lingvistică, București

Consecință a nevoii de a se exprima cît mai multe idei în cît mai puține cuvinte, compunerea cu ajutorul abrevierilor este o modalitate de formare a cuvintelor, deosebit de frecventă, în majoritatea limbilor moderne*. Compusele din abrevieri au fost folosite, mai întîi, în limbile engleză, rusă și franceză, după modelul cărora au fost întrebuintate și în alte limbi. În limba noastră, acest tip de compunere a căpătat, mai cu seamă în ultima vreme, o foarte mare amploare, devenind o puternică și permanentă sursă de îmbogățire a vocabularului.

Inițialele elementelor constitutive ale numelui unor organizații, instituții, societăți, firme etc. sînt citite într-o succesiune curentă și directă, întocmai ca literele alfabetului, adică urmate de vocala *e*, cu excepția consoanelor urmate de vocală, care — datorită poziției — se pot citi fără acel *e*, pus înainte sau după ele. Rezultă, de aici, un nou substantiv — *acronimul* — care denumește, într-o variantă prescurtată, aceeași realitate lingvistică ce fusese exprimată în formularea integrală a grupului lexical supus abrevierii.

În procesul de formare al acronimelor distingem două etape esențiale:

a) prima, constînd în operația de prescurtare a cuvintelor care fac parte din denumirea desfășurată a organizației, societății, firmei sau obiectului avute în vedere (de exemplu, As[ociațiunea] Tra[nsilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român] → *ASTRA*, O[rganizația] N[ațiunilor] U[nite] → *O.N.U.*, F[rontul] U[nității] S[ocialiste] → *F.U.S.*;

² Îl pronunțăm și noi aproximativ așa în cuvinte cu diftongul *eo*: *leorpăi*, *deodată* etc.

* Procedeul internațional de formare a cuvintelor cu ajutorul abrevierilor se numește *acronimie*, iar formația lexicală rezultată din acest mod economic, productiv și original de compunere *acronim*, prin analogie cu alte cuvinte din terminologia lingvistică de tipul *antonim*, *omonim*, *sinonim*, *paronim*, *matronim*, *patronim*, *antroponim*, respectiv, *antonimie*, *omonimie*, *sinonimie*, *paronimie* etc. *Acronimul* (< engl. *acronym* < gr. *acro-* „ascuțit”, „culme, extremitate, vîrf”, „extrem” și *onyma* „nume”) este cuvîntul format din literele sau din segmentele inițiale ale altor cuvinte. De exemplu *aragaz*, *radar*, *ozn*, *pfl*, *pas*, sau *IPROCHIM*, *TAROM*, *NATO*, *TV*, *CFR*, *ASTRA* etc.

Cuvintele *acronim* și *acronimie* nu au fost înregistrate de nici un dicționar sau studiu de specialitate românești. Oferim, cu acest prilej, „prima atestare” și recomandăm includerea acestor termeni în viitoarele dicționare.

b) a doua, care privește operația de îmbinare a literelor sau a segmentelor de cuvinte care vor alcătui noile creații lexicale (de exemplu, *FSM* = *F*[ederatia] *S*[indicală] *M*[ondială], *I.F.A.* = *I*[nstitutul de] *f*[izică] *a*[tomică] sau *aragaz* = gaz lichefiat, *o.z.n.* etc.

În cadrul acronimiei întâlnim două tipuri de creații lexicale :

1. formații reprezentând rezultatul lecturii literelor inițiale ale cuvintelor care intră în denumirea unor organizații, instituții economice, sociale, politice, culturale etc. (de exemplu *C.A.E.R.* = Consiliul de Ajutor Economic Reciproc, *A.R.L.U.S.* = Asociația Română pentru Legăturile de Prietenie cu Uniunea Sovietică, *O.N.T.* = Oficiul Național de Turism, *T.A.P.L.* = Trustul de Alimentație Publică Locală etc.) ;

2. cuvinte formate prin sudarea silabelor inițiale sau a unor segmente inițiale de cuvinte, reținute din denumirea integrală a diferitelor asociații, uniuni, întreprinderi sau firme și caracterizate, de obicei, prin lungime și prin explicitare (*CENTROFARM* = Oficiul Central Farmaceutic = *centro-* + *farm*[aceutic], *ROMARTA* sau *ARTAROM* = Arta Românească etc.).

În componența lor, acronimele nu păstrează decât literele, silabele sau fragmentele inițiale ale cuvintelor, care au un sens lexical. Nu sînt puse însă la contribuție toate cuvintele cu conținut lexical existente în titlurile respective. Elementele de legătură (prepoziții și conjuncții), articolele sau alte instrumente gramaticale sînt lăsate la o parte. Este de observat faptul că, în general, ordinea acestor elemente respectă ordinea cuvintelor din denumirea integrală, motiv pentru care ele pot fi analizate cu ușurință de vorbitori, dacă, bineînțeles, aceștia cunosc titulatura sau formația din care a provenit respectiva abreviere. Acronimele care au la bază un titlu sau o îmbinare de cuvinte românești și care — datorită marelor lor frecvențe — au intrat în conștiința vorbitorilor sînt foarte ușor de „recunoscut” sau de „descifrat” (*PTTR*, *CFR*, *CEC*, *UTC*, *RSR*, *URSS*, *ARLUS*, *ONT*, *ONU*, *TV* etc.) ; nu la fel stau lucrurile însă cu formațiile mai puțin uzuale sau cu acelea care circulă numai în domenii restrînse ori specializate (de exemplu, *A.D.I.R.I.* = Asociația de Drept Internațional și Relații Internaționale, *A.I.E.A.* = Agenția Internațională pentru Energia Atomică). Acronimul rămîne o enigmă, dacă el prescurtează o denumire străină și, în acest caz, încercarea de reconstituire a respectivului titlu sau cuvînt — pe baza literelor sau a segmentelor inițiale — nu mai este posibilă (de exemplu, *F.A.O.* = *Food and Agriculture Organization* = Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură ; *UNESCO* = *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* = Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură ; *UNICEF* = *United Nations Children's Fund* = Fondul Națiunilor Unite pentru Copii etc.).

Din punct de vedere gramatical, acronimele sînt substantive. După cum s-a putut vedea și din exemplele de mai sus, acronimia este activă mai ales în sectorul numelor proprii. Indiferent dacă are loc într-o altă limbă, limba noastră preluîndu-le de acolo gata abreviate (*laser* < engl. *Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation* „amplificarea luminii prin emisia stimulată a radiației”, *radar* < engl. *Radio detecting and ranging* „detectare și reglare prin radio”, *tranzistor* < engl. *trans*[fer] *res*[istor] „rezistență de transfer”), sau pe teren românesc (*aragaz* < *A*[stra] *R*[omână] + *gaz*, *pas* < [*acid*] *p*[ara]-*a*[mino]*s*[alicilic], *p.f.l.* < *p*[lăci] *f*[ibro] *l*[emnoase], *o.z.n.* < *o*[biete] *z*[burătoare] *n*[eidentificate], după engl. *unidentified flying object*), acronimele au o serie de trăsături distincte care le diferențiază de restul vocabularului. Ele s-au adaptat cu ușurință la sistemul lexical și la cel gramatical ale limbii noastre, comportîndu-se ca niște substantive obișnuite, cu flexiune, plural, ar-

ticol etc. Spre deosebire de celelalte nume proprii, acronimele substantive proprii prezintă unele particularități, ca, de pildă, după fiecare literă se pune, de obicei, punct, care marchează abrevierea (*F.S.I.* = Federația Sindicală Internațională, *O.M.S.* = Organizația Mondială a Sănătății, în pronunțare (mult mai rar în scris), legătura dintre literele noii creații lexicale se face prin intercalarea, după fiecare consoană, a vocalei *e* (*UT(E)C(E)* = Uniunea Tinerețului Comunist, *R(E)S(E)R(E)* = Republica Socialistă România, *S(E)C(E)R(E)* = Societatea de Cruce Roșie din Republica Socialistă România, *S.S.F.* = Societatea de științe filologice etc.), în mod curent, la inițialele majuscule *Ă, Â, I, Î, Ș, Ț* nu se notează semnele diacritice.

Procedeu universal și relativ recent de formare a cuvintelor, acronimia a căpătat o extraordinară amploare în ultimii 30—40 de ani. Fără îndoială, la baza lui a stat un fapt comercial: economia de timp, de spațiu și de bani pentru confecționarea și pentru afișarea unor firme sau pentru lansarea unor produse, precum și operativitatea și rapiditatea oferite de lectura unui titlu mai scurt, mai original și mai atractiv. Din sectorul comercial, procedeul s-a extins și în alte domenii de activitate, fiind din ce în ce mai productiv și mai frecvent. Denumirile lungi, greoaie, analitice, incomode au fost înlocuite cu aceste formații lexicale scurte, simple, concentrate și inedite. O altă calitate a acestor acronime constă în capacitatea pe care o au de a rezolva unele dificultăți provocate de caracterul prea tehnic al unor denumiri, ca, de pildă, *ACHT* „forma abreviată a adenocorticotropului”, *ADP* „denumirea prescurtată a adenzindifosfatului”, *ADN* „numele abreviat al acidului dioxiribonucleic”, sau de pronunțarea unor titluri străine, cum ar fi, de exemplu, *General Agreement on Tariffs and Trade* „Acordul General pentru Tarife și Comerț → *GATT*”.

Datorită faptului că acronimele sînt formații lexicale livrești, multe dintre ele internaționale (*radar, laser, maser, pH* sau *FAO, ONU, UNESCO, UNICEF* etc.), cu o frecvență foarte mare, cu un suport fonetic fragil, multe dintre ele prea puțin transparente în ceea ce privește sensul, aparținînd unei terminologii labile, supusă modificărilor și înnoirilor permanente, pentru a nu greși și pentru a evita unele echivoci sau confuzii este necesar ca:

a) în expunerile prezentate la radio, la televiziune, în conferințe sau lecții, acronimele-nume proprii să fie întotdeauna reproduse în forma desfășurată: *Frontul Unității Socialiste*, nu *FUS*, *Frontul Unic Muncitoresc*, nu *FUM*, *Federația Internațională a Luptătorilor din Rezistență*, nu *FIR*, *Banca Internațională de Colaborare Economică*, nu *BICE* etc.;

b) în prezentări orale sau scrise, forma abreviată a unui titlu de societate, asociație, instituție etc. trebuie să fie întotdeauna precedată de denumirea integrală corespunzătoare, astfel încît să nu rămîna loc pentru neclarități, interpretări eronate sau incerte.

*
* *

În concluzie, *acronimia* constituie un procedeu lexical modern, livresc, specific vocabularului contemporan, bine reprezentat pe plan național și internațional, deosebit de viu și de productiv și — tocmai de aceea — vulnerabil și deschis greșelilor sau confuziilor, dacă nu este folosită cu atenție, cu grijă și cu respect pentru corectitudinea și pentru frumusețea limbii noastre.

Metafora (II)*

ION DUMITRESCU

I. C. P. P. D., București

Trei sînt funcțiile principale ale metaforei : funcția filozofică, funcția psihologică și funcția poetică.

Funcția filozofică crește organic din calitatea metaforei de a realiza o sinteză între datele vechi ale conștiinței, constituite în reprezentări limpezi, pentru care există în limbă termenii echivalenți, și intuițiile noi, inedite prin profunzimea, complexitatea, unicitatea lor și care, tocmai de aceea, nu pot fi exprimate altfel decît prin puterea de cuprindere a analogiei. În cîmpul vast al acestora, alături de observația exactă, de constatarea riguroasă, își face loc, hrănindu-se din ele și ipoteza îndrăzneată prin care, de multe ori, în ciuda greșelilor inerente, necunoscutul e convertit în cunoscut. Dintre toate disciplinele, aceea care, prin însăși chemarea ei de a da o interpretare unitară, armonioasă a universului, pe baza datelor generale ale tuturor științelor, este nevoită să recurgă mai frecvent la analogii — deci la condiția genetică a metaforei — rămîne filozofia. Mai ales problemele capitale ale filozofiei, cele care au stat vreme îndelungată învăluite în taină precum sînt : viața, moartea, materia, spiritul, obîrșia și finalitatea lumii etc. au constituit izvor permanent de întrebări pentru conștiințele alese, iar răspunsul a rămas fie suspendat, fie rezolvat printr-o ficțiune, adesea de natură antropomorfică, ori analogică și, în consecință, reductibil, în aceste din urmă două cazuri, la metaforă. Lucrurile se limpezesc la o confruntare atentă cu diferitele mitologii și religii, al căror caracter de metaforă personificatoare este evident. Dar nu numai filozofările populare cristalizate în mituri și cosmogoniile religioase recurg la metaforă ca mijloc de cunoaștere, ci și sisteme de cugetare de mare reputație, elaborate de gînditorii cei mai profunzi pe care, în diferite epoci, i-a avut omenirea. Astfel, de pildă, nu încapă îndoială că sistemul *Ideilor eterne*, de absolută puritate și desăvîrșire, față de care lumea cea aievea nu ar reprezenta decît o copie palidă, teză formulată de cunoscutul filozof idealist grec Platon, constituie de fapt o metaforă a noțiunilor. Sau în epoca modernă, ca să ne referim la o concepție despre lume care a înrîurit profund pe Mihai Eminescu, doctrina lui Schopenhauer, aceasta, prin propoziția voinței metafizice ca substrat al întregii existențe, este redusă la expresia cea mai simplă — o metaforă personificatoare. Metafore sînt, de asemenea, *Eul* din doctrina lui Fichte, *Absolutul* din cea a lui Hegel, *Inconștientul* din cea a lui Hartmann. Dar metafora apare în filozofie nu numai spre a defini, prin puterea ei de sugestie și de sinteză, principiul fundamental al unor însemnate concepții despre existență, ci și în scopuri mai limitate, cum este cel al apropierii de specificul lumii noastre sufletești. În această privință sînt de remarcat metaforele prin care, de-a lungul veacurilor, a fost denumită conștiința omenească și care, pînă la un punct, au condiționat cercetările psihologice, uneori ajutînd, alteori împiedicînd, prin analogiile incluse, dezvoltarea lor. Asemenea metafore sînt : *conștiința-tablă* ; *conștiința-vas* ; *conștiința-oglină*. Ele au o aplicare foarte întinsă, care se regăsește la tot pasul și astăzi. Astfel, cînd cineva vorbește despre *gînduri care îi stăpînesc întreg planul conștiinței*, punctul de plecare al figurației este metafora : *conștiința-tablă* (în sens de su-

* Partea I a acestui articol a fost publicată în nr. 1, 1977, p. 17—21.

prafață întinsă), în vreme ce expresia *în adîncul sufletului* derivă din metafora *conștiința-vas*. Cît despre dificultățile puse în calea cercetării de anumite metafore, ele rezultă limpede din aceea că timp îndelungat psihologia nu a sesizat participarea activă a eului la elaborarea impresiilor stîrnite de lumea din afară, deoarece metafora *conștiința-tablă* sugera că tot ce vine din exterior se grevează pe întinsurile sufletului, fără ca acesta să reacționeze în vreun fel.

Funcția psihologică a metaforei a fost intuită încă de Aristotel, cînd în *Poetica* sa a vorbit despre *katharsis*, prin care înțelegea, între altele, liniștirea pe care o aduce în sufletul cititorilor sau al spectatorilor unei opere literare jucate de actori pe scenă contemplarea în ficțiunea artei a gravelor contradicții și frământări caracteristice vieții. De atunci, problema a fost mereu reluată și importante contribuții în limpezirea ei au adus psihologia constituită în știință, estetica psihologică inspirată de ea și, în ciuda unor evidente limite, psihanaliza. De asemenea, sînt de luat în seamă numeroasele mărturii ale scriitorilor despre propriul lor proces creator, care însă trebuie interpretate cu grijă, înainte de a se formula generalizări.

Din toate aceste surse multiple, rezultă că operele de artă se nasc din nevoia pe care o simt marii creatori, a căror conștiință este deosebit de sensibilă, de a se elibera de neliniștile sufletești stîrnite de adînci experiențe de viață, prin derivarea lor în lumea imaginară a valorilor estetice. Următoarea mărturie a lui Goethe din *Poezie și adevăr* despre romanul său : *Suferințele tânărului Werther* este semnificativă :

M-am izbăvit prin această compoziție dintr-un element furtunos, în care mă rătăcisem prin vină proprie și străină, printr-un fel de viață întîmplător și, mai ales, prin premeditare și grabă, prin încăpăținare și neglijență... Îndată m-am simțit ca după o spovedanie generală, vesel, liber și îndreptățit la o nouă viață.

Mărturii asemănătoare se pot aduce și din cadrul literaturii noastre, cum este aceea prin care Liviu Rebreanu destăinuiește că durerea provocată de pierderea fratelui său Emil nu a putut afla alinare pînă cînd nu a materializat-o, cu schimbările inerente, în destinul lui Apostol Bologa. Văzut în această perspectivă, romanul *Pădurea spînzuraților*, după destăinuirea autorului însuși, este o amplă metaforă compensatoare pentru tragica experiență de viață semnalată.

Cea mai însemnată dintre funcțiile metaforei este, evident, cea estetică. Teoreticienii antici și-au cristalizat în această privință crezul prin cunoscuta formulă : *ut pictura poesis*. Formula, care este valabilă deopotrivă pentru Aristotel și pentru Cicero, considerînd poezia asemănătoare picturii, pune accent pe funcția sensibilizatoare a metaforei, adică pe calitatea ei de a da gîndului pe care îl îmbracă strălucire, relief concret, larg caracter sintetic, concizie. Metafora solicită mai viu reprezentarea prin analogiile pe care le stabilește între domeniul vast al abstracțiunilor de tot felul și datele palpabile ale realității. Temeiul vederilor antice asupra funcției sensibilizatoare a metaforei trebuie căutat în concepția despre artă ca imitație a naturii. Un ecou al acestor păreri, recepționat din prelucrări germane ulterioare, străbate în studiul lui Maiorescu despre condiția materială a poeziei.

Cercetările mai noi despre cuvînt și imagine au adus însă precizarea că expresia poetică nu trezește propriu-zis în conștiință reprezentarea concretă, plastică, a ideii pe care o evocă, ci o lume de sugestii, o anumită atmosferă generată de ea, înrudită în esență, dar tot alta de la persoană la persoană, de la moment la moment. Așa se face că o imagine artistică autentică este mereu nouă. Funcția sensibilizatoare a metaforei trebuie întregită cu acest aspect.

De aproape înrudită cu funcția sensibilizatoare, fără însă a se confunda cu ea, este funcția metaforei de a intensifica și potența impresiile care solicită conștiința în modul cel mai viu. Faptul este firesc, de îndată ce rațiunea însăși de existență a metaforei crește din nevoia de a se depăși o incongruență a limbii.

Astfel, în prima strofă din poezia *Panteism* de Ion Barbu metaforele au un evident rol intensificator pentru starea de euforie dionisiacă cu care se confruntă sufletul poetului :

Vom merge spre fierbinte, frenetica viață,
Spre sînul ei puternic, cioplit în dur bazalt,
Uitat să fie visul și zborul lui înalt,
Uitată plămuierea cu aripe de ceață !

În realitatea textului literar, de cele mai multe ori, funcția estetică sensibilizatoare a metaforei și cea de potențare a impresiilor se împletesc, ca în următoarele versuri din poezia lui O. Goga, *Pe înserate*, în care este prinsă minunea unui tablou din natură scăldat în razele lunii :

Mireasa ceriului albastru
Își împletește-n ape chipul,
De vraja ei tresare unda
Și-nfiorează-se nisipul.

Un alt rol estetic al metaforei este exprimarea atitudinilor disimulate ale eului. Sentimentele care, din diferite motive, nu voiesc să se afirme direct, dar voiesc totuși să fie recunoscute, se ascund sub vâl metaforic. Registrul acestor sentimente este foarte variat : amenințarea, disprețul, orgoliul, gloria, lingușirea, politețea, invidia, umorul, ironia, iubirea și multe alte atitudini sufletești se întîlnesc exprimate adesea în operele literare nu direct, ci prin metaforă. Exemplele sînt numeroase. Numai asupra iubirii care, din orgoliu, din teamă sau din timiditate, nu se destăinuie deschis, ci recurge la căi ocolite, se poate scrie o întreagă monografie. În *Luceafărul* lui Eminescu, îndrăgostirea lui Hyperion de fata de împărat, înainte ca ea să îl cheme prima dată, este arătată, pentru rațiuni artistice bine definite, în chip cu totul discret, mai mult aluziv, prin gesturi cu caracter simbolic : culoarea lui mai aprinsă pe bolta siderală, reflectarea în oglindă, învăluirea ei în raze de lumini cînd merge să se culce etc. În cuvîntul *mreață* din următoarea strofă este o întreagă lume de avînt și reticență, exprimate metaforic :

Și pas cu pas pe urma ei
Alunecă-n odaie
Teșind cu recile-i scînteii
O mreață de văpaie.

Tot astfel, fără a insista cu lămuriri de prisos, autoironia lui Grigore Alexandrescu din *Satiră. Dubului meu* este o metaforă de sub a cărei mască el poate biciui mai sever năravurile anumitor categorii sociale din vremea lui. Cît despre disimularea prin politețe, ea este ilustrată sugestiv de formulele întortocheate ale stilului administrativ din epoca feudală, ajunse la un obositor exces în perioada fanariotă, și asupra cărora pana ageră a lui Costache Negruzzi și-a îndreptat cîndva ascuțișul.

În sfîrșit, o ultimă funcție estetică a metaforei este să surprindă prin cuvînt unitatea adîncă pe care conștiința omenească o resimte între trăirile ei

cele mai variate, sau o descoperă între diferitele aspecte ale existenței, ori între ea și aceste aspecte. Acest gen de metafore, prin care se exercită mai frecvent calitatea literaturii ca mijloc de cunoaștere, a fost denumit de simboiștii francezi *correspondențe*, după sonetul lui Baudelaire cu același titlu. Îl reproducem în traducerea lui Al. Philippide, fiindcă este mai grăitor decât orice comentariu asupra funcției unificatoare a metaforei :

Natura e un templu ai cărui stâlpi trăiesc
Și scot adesea vorbe ciudate și obscure ;
Și-n viață omul trece mereu printr-o pădure
De simbole ce-l cearcă c-un ochi prietenesc.

Ca niște lungi ecouri care din depărtare
De-a valma se confundă într-un acord profund
Vast, unitar ca noaptea sau zărilor solare
Parfumul și culoarea și sunetu-și răspund.

Sînt proaspete parfumuri ca trupuri de copii,
Dulci ca un ton de flaut, verzi ca niște cîmpii
Iar altele, corupte, de preț, triumfătoare,

Avînturi infinite în firea lor purtînd
Ca moscul, chilimbarul, tămîia, smirna care
Ne cîntă bucuria din simțuri și din gînd.

Examinarea sonetului lui Baudelaire, care a devenit una din sursele fecunde ale crezului literar simbolist, arată că poetul a pus accent pe trei idei principale :

1. unitatea de adîncime a diferitelor aspecte ale naturii, față de care diversitatea lor aparentă reprezintă adevărate simboluri ce incită gîndurile spre substratul lor ascuns : „Natura e un templu ai cărui stâlpi trăiesc / Și scot adesea vorbe ciudate și obscure” ;

2. înrudirea esențială dintre aceste aspecte și om, asemenea căruia ele au attribute de ordin moral : „Și-n viață omul trece mereu printr-o pădure / De simbole ce-l cearcă c-un ochi prietenesc” ;

3. afinitatea organică dintre senzații deosebite, unitatea lor funciară, adică ceea ce în genere se cheamă *sinestezii* : „Parfumul și culoarea și sunetu-și răspund”.

Desigur, sonetul lui Baudelaire prin perspectivele spre adîncime pe care le deschide și prin imensul răsunset pe care l-a avut, rămîne una din poeziile de mare prestigiu ale liricii în genere. Nu este mai puțin adevărat, însă, că metafora sinestezică este larg răspîndită din timpuri imemorabile și în limba obștească, în care aceeași năzuință către cuvîntul cel mai potrivit a dus la un număr fără sfîrșit de expresii figurate în care fuzionează impresiile de ordin abstract cu cele generate de realitatea sensibilă, palpabilă. Se vorbește, astfel, despre o *inimă caldă*, o *durere amară*, o *glumă nesărată*, *străinătatea neagră*, *speranțe trandafirii*, *moravuri pestrițe* etc. În această serie de corespondențe metaforice trebuie încadrat și limbajul culorilor : albul — inocență ; galben — gelozie ; roșu — iubire ; albastru — despărțire etc. Pe sinestezii se înalță, de asemenea, atribuirea unor anume semnificații diferitelor sunete ale limbii și în primul rînd vocalelor. Foarte cunoscut în această privință este sonetul închinat de Rimbaud vocalelor : *Voyelles*. Inspirat din Rimbaud, poetul român Mircea Demetriade scrie și el sonetul *Sonuri și culori*, în care încearcă să sur-

prindă sugestiile metaforice proprii vocalismului românesc. Iată prima strofă din acest sonet :

Alb A ; E gri ; I roșu, un cer de asfințire
Albastru O, imensul în lacuri oglindit
U, mugetul furtunii și-al crimei colț vădit
Alcovul criptei negre, lugubră prohodire.

Construcțiile metaforice întemeiate pe sinestezii sînt frecvent folosite de scriitori, întrucît fără ele limba nu poate surprinde în esența lor ireductibilă sursele generatoare de poezie. Cum ar fi putut Eminescu exprima mai frumos vraja de negrăit a înserării în codru, în balada sa idilică *Povestea teiului* decît recurgînd la metaforele personificatoare și sinestezice din următoarea strofă :

Sara vine din ariniști,
Cu miroase o îmbată,
Cerul stelele-și arată,
Solii dulci ai lungii liniști.

În ceea ce privește valabilitatea, ca act de cunoaștere, a apropiierilor stabilite prin metafore, între lucruri și fenomene, uneori ea este reală, alteori însă apropiierile rămîn un joc al fanteziei, ceea ce nu afectează cu nimic valoarea artistică a unor asemenea metafore, dacă prin răsunetul lor pun în mișcare straturile adînci ale conștiinței omenești.

Însemnări pe marginea compunerilor premiate la concurs

G. G. URSU

În zilele unui luminos april, s-a desfășurat etapa finală a concursului de literatură, elevi din toată țara evoluînd în atmosfera evocativă a Iașului, despre care profesorul Constantin Ciopraga spunea, cu drept cuvînt, că este „pentru România ceea ce e Oxford pentru Anglia și Florența pentru Italia“.

Am cercetat lucrările care au obținut premii și mențiuni încununînd munca elevilor de la liceele real-umaniste și de specialitate și am constatat cu bucurie nu numai cunoștințele lor în domeniul literaturii române și universale, dar și de atîtea ori talentul, originalitatea acestora, finețea interpretării fenomenului literar, sensibilitatea deosebită față de valorile estetice și etice ale operei literare.

Lucrările aparținînd elevilor anului I răspund adecvat, cu vibrație patriotică, temei respective : „Alcătuieți o compunere, pornind de la cuvintele lui M. Kogălniceanu : «Istoria românească, mai ales, să ne fie cartea de căpetenie»“. Sînt compuneri scrise frumos, cele mai multe în stil poetic, se bazează pe o bogată informație, mai ales pe cunoașterea operelor literare de inspirație istorică, evocînd istoria dramatică a poporului român, lupta lui neînteruptă pentru cucerirea independenței naționale. Putem cita, în primul rînd, pe Raluca Georgescu, de la Liceul „N. Bălcescu“ din București și pe Domnița Palii, de la Liceul pedagogic din Ploiești, apoi pe Mădălina Ciurea de la Liceul „Mircea cel Bătrîn“ din Constanța.

La anul al II-lea, compunerile cu tema : „Mihai Eminescu — expresie integrală a sufletului românesc” sînt mai analitice, pătrund în universul poetic eminescian, se ridică adesea și la sinteză, căutînd să-l situeze pe marele poet în contextul literaturii universale. În general, lucrările atestă o bună cunoaștere a exegezelor critice mai valoroase, în primul rînd a lui George Călinescu. Cele mai multe compuneri sînt evocări, scrise cu sensibilitate și fantezie, ale vieții și operei poetului național. Mai puține sînt dominate de un spirit științific, cu un stil adecvat, ca lucrarea lui Mihnea Gafița, de la Liceul „N. Bălcescu” din capitală, care discută cu seriozitate aspecte ale filozofiei în poezia lui Eminescu.

Au scris lucrări vibrante despre opera lui Eminescu, cu bogate și sugesive citate, Cristina Petre, de la Liceul „Gh. Lazăr” din București ; Lucia Turmac, de la Liceul „Constantin Diaconovici-Loga” din Timișoara ; Dumitru Manțog de la Liceul industrial nr. 2 din Craiova. Nota românească a romantismului eminescian este surprinsă mai pregnant de Tincuța Șerban de la Liceul pedagogic din Tg. Jiu.

La anul al III-lea, compunerile ilustrează cunoașterea serioasă a operei lui Mihail Sadoveanu, cu sublinierea valorilor etice implicate în structurile artistice. Adesea se fac trimiteri la exegeții operei sadoveniene, de la G. Ibrăileanu și Tudor Vianu la Eugen Simion și Nicolae Manolescu. Sarcina era de a releva pasiunea adevărului și a dreptății la eroii sadovenieni și au împlinit-o elevi ca Alexandru Șerban de la Liceul „C. A. Rosetti” din București, Tiberiu Dăioni de la Liceul „Decebal” din Deva, Mihaela Botez de la Liceul industrial energetic din Iași. Interesante incursiuni în arta sadoveniană, în magia amintirii, în muzica limbii sadoveniene, găsim în lucrările elevelor Doina Sava de la Liceul nr. 2 din Iași și Erica Dewald de la Liceul nr. 4 din Pitești. Construită cu imagini din opera lui Sadoveanu e compunerea elevei Adriana Lăpăduș de la Liceul „Horia, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia. Tot la anul al III-lea, lucrările cu altă temă, despre Octavian Goga, tribun național și social, se remarcă printr-o informație bogată și prin patos, evidențiindu-se în acest sens Jenica Marcu de la Liceul pedagogic Galați, Olga Simionescu de la Liceul pedagogic din Abrud, jud. Alba.

Anul al IV-lea e cel mai revelator. Lucrările care comentează original o strofă semnificativă a lui Nicolae Labiș, albatrosul ucis al poeziei, se disting prin cunoștințe deosebite, prin imaginație, sensibilitate, închegare compozițională. Printre ele strălucește Rodica Zafiu, realizînd cea mai bună lucrare din întregul concurs. Această elevă de la Liceul „I. L. Caragiale” din București s-a remarcat în mod deosebit și la concursul de literatură din 1975. Acum, compoziția ei dezvăluie cu subtilitate semnificația poeziei lui Labiș, evocînd focul ca metaforă a revoluției socialiste.

Remarcabilă e și lucrarea elevei Doina Pologea, de la Liceul „Al. Papiu-Ilarian” din Tg. Mureș, prin stil metaforic : „dacă moare o pasăre în stol, rămîne în urma ei dîra de argint a cîntecului, dacă o flacăra a murit, rămîne arderea”.

La anul al V-lea, au realizat compuneri patetice, despre anul 1907, pornind de la comentarea unei fraze din romanul *Descult* al lui Zaharia Stancu, elevi ca Mihai Cazacu de la Liceul pedagogic din Rîmnicea Vîlcea, Traian Tencalec, de la Liceul industrial nr. 2 din Arad, Elena Bâtcă de la Liceul pedagogic din Brăila.

Concursul de literatură a dovedit un nivel tot mai ridicat al studiului literaturii în școlile noastre, licee real-umaniste și licee de specialitate. Progresul din ultimii ani se datorește unui anumit proces care trebuie continuat și

adâncit. Este vorba de studiul analitic în clasă al textului literar, realizat de elevi sub îndrumarea, din ce în ce mai competentă, a profesorilor prin dezvoltarea valorilor estetice specifice ale operei. Prin considerarea literaturii ca fenomen artistic, cu diferențierile necesare între poezie și proză, prin studierea operelor literare valoroase, autentice, vibrante, se realizează educația estetică și patriotică a elevilor care își formează treptat gustul literar și-și dau seama tot mai mult de originalitatea fiecărui scriitor. A pune pe primul plan valoarea estetică a operei literare nu înseamnă estetism, care e ignorarea voită a semnificației etice, a conținutului umanist. Legătura dintre opera literară și istorie e adâncă și elevii noștri — dovada este în lucrările lor — au scris despre militantismul scriitorilor din generația de la 1848, generația entuziastă a lui Bălcescu, Alecsandri, Kogălniceanu.

Elevii înțeleg că marii noștri poeți în frunte cu Eminescu (au tratat și poezia lui Octavian Goga) au fost exponenți ai spiritului autohton, ai specificului național, cu rădăcinile în tradițiile străvechi, crescuți în atmosfera de sat, în mediu folcloric; ei înțeleg și universalitatea culturii lor, dar și asimilarea originală, creatoare, a influențelor străine. Participanții la etapa finală a concursului s-au apropiat cu înțelegere de problemele subtile ale exegezei eminesciene: romantismul titanian, viziunea cosmică, setea de absolut, căutarea rosturilor ascunse ale lumii.

Cum e și firesc, elevii sînt atașați foarte mult și de literatura contemporană. Ei au înțeles că lupta cu inerția devine o temă obsedantă a poeziei lui Nicolae Labiș, înălțată sub cerul meditației, motiv al romantismului lui modern, al temperamentului lui generos. Poetul reflexiv căpăta aripi tot mai mari, sub semnul lui Eminescu, ca poet al unor viziuni cosmice, dar al unor viziuni contemporane materialiste, poet al unui romantism al acțiunii. Inerția devine simbolul tuturor obstacolelor care se ridică dușmănoase în conștiința omului, pentru a împiedica procesul de înnoire, inerția reprezintă tot ce e moștenire retrogradă, tot ce zădărnicește munca și lupta pentru cucerirea unei umanități superioare.

Elevii au sesizat că personajul sadovenian ține și de fondul operei literare, fiind mijloc de realizare artistică și, în același timp, purtător de idei, de aceea l-au tratat din toate punctele de vedere, în compuneri armonioase și complete.

Ne bucură succesele elevilor noștri, care prefigurează, luminos, succesele zilei de mîine, viitorul patriei noastre.

„Literatura și mai ales poezia, care e literatură concentrată, sînt niște cîntece ale inimii pentru mîngîierile noastre, ale tuturor, și cred că datoria esențială a unui scriitor este să mîngîie viața cît mai mult, căci oricît de dulce ar fi ea, sufletul e totdeauna însetat de gingașele nuanțe ale simțirii și gîndirii cîntate.”

(TUDOR ARGHEZI)

Barbu Ștefănescu-Delavrancea: *Apus de soare*

Prof. A. GH. OLTEANU
Liceul „Dimitrie Cantemir”, București

În 1909, când se reprezenta prima piesă din *Trilogia Moldovei* (*Apus de soare*, *Vișorul*, *Luceafărul*), drama istorică națională avea o tradiție remarcabilă. *Răzvan și Vidra* de B. P.-Hasdeu, *Despot-Vodă* de Vasile Alecsandri, *Vlaicu-Vodă* de Alexandru Davila reprezentau de acum momente de referință ale genului dramatic românesc de inspirație istorică. Delavrancea avea să însemne, prin *Apus de soare* îndeosebi, o treaptă în dezvoltarea dramaturgiei noastre.

În jurul problemei conflictului dramei *Apus de soare* s-a acumulat de-a lungul deceniilor o întreagă literatură critică. Întâi s-a reproșat dramei lipsa unui conflict puternic care să o susțină ca operă dramatică, piesa fiind socotită „un spectacol într-un fotoliu” (E. Lovinescu). „Neavînd conflicte și caractere universale”, *Apus de soare* s-ar „deosebi fundamental de teatrul istoric al lui Shakespeare” și, în consecință, n-ar putea aspira către universalitate (Lucian Predescu). S-a vorbit, de asemenea, de existența exclusiv a unui conflict psihologic (Ion Trivale), pentru ca numai cu vreo 20 de ani în urmă să se cadă în cealaltă extremă și să se afirme că, totuși, conflictul principal este de natură socială, concretizat în „lupta dintre domnitor și boierimea anti-patriotică” (Aurel Martin), conflictul psihologic fiind de ordin secundar. Cum se întîmplă adesea în cazul unor probleme foarte controversate, adevărul se află undeva la mijloc și cercetări mai recente (Alexandru Săndulescu) au stabilit că, de fapt, în dramă există două tipuri de conflict: unul intern (psihologic) și altul extern (social și politic).

Într-adevăr, pentru că atît tema cît și finalitatea, mesajul operei, țin de glorificarea apoteotică a domniei marelui voievod, autorul a deplasat ponderea conflictului spre interiorul personajului central, în deplin acord cu orientarea înnoitoare în construcția dramei moderne, fără însă a neglija raportul și raportarea lui cu și la un conflict extern de natură socială și politică: opoziția unora dintre boierii lui Ștefan față de testamentul lui politic. Cît de bine erau echilibrate aceste două tipuri de conflict arăta încă I. L. Caragiale într-o cronică publicată imediat după premieră:

Apus de soare e o dramă în patru mari tablouri, a căror perfectă unitate se-ncheagă împrejurul tipului cardinal — Ștefan cel Mare. În ele sînt adunate și coordonate, gradat și armonice, toate elementele acelei prodigioase figuri istorice și a mîndrei sale epoce de eroism...¹

Fiind vorba de glorificarea unui erou de asemenea dimensiuni, cu o tradiție atît de bogată în conștiința poporului său, Delavrancea își dădea seama că nu-l putea construi ca pe un personaj oarecare și a ales alte procedee. Mai potrivit i s-a părut să înfățișeze imaginea pe care Ștefan o reflecta în conștiința contemporanilor săi, a celor din jurul său în primul rînd, dar și a străinilor (doctorii) și chiar a dușmanilor (cei trei boieri răzvrățiți). De aceea, personajul central se încheagă estetic în fața spectatorului din ceea ce spune și

¹ În *Opere*, vol. IV, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu și Liviu Călin, cu o introducere de Silviu Iosifescu, București, Editura pentru literatură, 1965, p. 462—463.

face el însuși pe scenă, dar și, în egală măsură, din ceea ce spun despre el și sînt gata să facă pentru el cei din jur. Dragostea supușilor lui Ștefan pentru voievodul lor este în același timp și dragoste de țară pentru că domnitorul se identifică în permanență cu ea și cu poporul ei :

Rareș (de pe zid) : Abia se văd... Vin... Din Scheia... din Lisaura... din Cîrîtei... de pretutindeni...

Ștefan : Oh ! săracii !... Săracii mei și-ai voștri... Săraci și voi și eu... Ce bogată e Moldova !... ...I-auz și-i văz, îi văz și-i auz... O ! cum se varsă apele în Siret, așa vin șuvoaiele în Suceava la chemarea Voievodului lor !... Auziți ?... „Supt poale de codru verde...” (Actul I, scena 7)

sau :

Ștefan : ...și cum vru Moldova așa vrusei și eu. Că vru ea un Domn drept, și n-am dăspuiat pe unii ca să îmbogățesc pe alții... că vru ea un Domn treaz, și-am vegheat, ca să-și odihnească sufletul ei ostenit... (Actul III, scena 8).

Imaginea voievodului este apoteotică, de zeificare a eroului, și de aceea în jurul puternicei lui personalități țînesc expresii de o smerită și plină de respect admirație : (*slăvitul Domn al mare ; slăvitul nostru voievod ; leul Moldovei ; Milostivul ; prea slăvitul stăpîn ; Soarele nostru* etc.), auzite uneori chiar din gura potrivnicilor săi :

Paharnicul Ulea :... Ochiul vulturului bătrîn clipește încă... Vărsa văpăi, mă frigea privirea lui... (Actul II, scena 6)

ceea ce face, cum s-a spus, din *Apus de soare*, mai mult un poem dramatic decît o dramă propriu-zisă.

Într-o atare situație, conflictul interior, psihologic, își găsește deplină justificare, pentru că forța unei personalități ca aceea a lui Ștefan nu-și găsea pereche, și conflictul extern, oricum ar fi fost imaginat, rămînea neverosimil, deci tot neconvingător. Cu cine să se poată măsura un voievod împotriva căruia o jumătate de veac nu a îndrăznit nimeni să ridice glasul ? Tradiția cronicărească și cea folclorică așa ni-l înfățișează și Delavrancea nu ar fi avut nici o șansă dacă s-ar fi ridicat împotriva ei. Însuși Ștefan este surprins cînd află că totuși cei trei boieri au îndrăznit să uneltească și, în mintea lui și a credincioșilor, fapta pare de neînțeles :

Ștefan :... Că e rău să puie pe Drăgan și pe Stavăr împotrivă cu vorba lor și vorbele lor împotrivă cu ei înșiși... (joc de priviri între boieri). Că Ștefan n-ar sta la îndoială de ceea ce ar trebui să hotărască dacă sufletul lui ar vrea...

Clucerul Moghilă : Prea slăvite Doamne...

Ștefan : N-ai înțeles ?

Clucerul Moghilă : Iacă sabia... taie-mă, omoară-mă...

Ștefan : Așa de curat ? (Jocul privirilor se întetește.) Nimeni din voi n-a... Cum să pricepeți ceea ce nu e de priceput ?? După patruzeci și șapte de ani de domnie... (Actul III, scena 8)

Dar conflictul extern, atît cît este și așa dezechilibrat cum apare în dramă, are rostul de a-l potența pe cel intern. El e un semn pentru marele voievod că sfîrșitul nu e departe și că potrivnicii știu acest lucru. De aceea hotărîrile lui se precipită, dînd dramei un tempo de răsufare întretăiată : trimite pe Rareș cu carte de pace la turci, înscăunează pe Bogdan în cea mai dramatică dintre scene, cînd voievodul își rostește testamentul politic, atingînd sublimul eroilor antici :

Țineți minte cuvintele lui Ștefan, care v-a fost baci până la adânci bătrânețe... că Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea și nu-i a voastră, ci a urmașilor voștri și a urmașilor urmașilor voștri, în veacul vecilor... (Actul III, scena 8)

Evoluția conflictului psihologic, acela al confruntării tragice dintre voievodul Ștefan — omul politic cu imense răspunderi față de țară și popor, izvorâte dintr-un patriotism dinamic concretizat în atâtea fapte strălucite (evocate, unele din ele, de eroul însuși, altele desfășurându-se în limitele dramei) și nu doar declarat în vorbe — și Ștefan Mușatin, omul supus legilor inexorabile ale perisabilității, este astfel punctată și potențată de conflictul extern, care își găsește, din această pricină, deplina lui justificare, chiar dacă forțele ce îl susțin sînt flagrant disproportionale. Nu vom putea aminti aici toate interferențele celor două tipuri de conflict — interferențe cu profunde și dureroase ecouri în psihologia lui Ștefan — și de aceea ne vom opri la o singură împrejurare de acest gen, poate cea mai semnificativă :

Ștefan :... Ah... nimic... Bătrîn, bolnav și neputincios... Mantia asta e prea grea... S-o poarte altcineva mai tînăr... (Mișcare în mulțime. Mirare.) Bogdane !... (I-o pune pe umeri.) Și voi, mărturie a ceea ce ați văzut, spuneți țării (tunetele se întesc) că voința mea e să se ungă Bogdan de cînd sunt în viață, că voința mea și-a ei a fost pururea una... (Capetele boierilor se pleacă în semn de ascultare.) Signore, dă-mi mîna. (Ștefan trage pe Bogdan spre tronul Moldovei.) Bogdane... vino... suie-te... așează-te... pune coroana... Bine... (Ingenunche.) Doamne, binecuvintează... (Dă să-i sărute mîna.) Ah ! (Se rostogolește de pe treptele tronului în brațele Mariei și-a doctorului Cesena.) (Actul III, scena 8)

Cum s-ar putea răspunde la întrebarea : de ce nu sărută Ștefan mîna lui Bogdan, noul domnitor ? Oare pentru că într-adevăr îl părăsesc puterile ?! Sau pentru că omenescul din Ștefan precum pînește în această împrejurare ? Optăm pentru a doua ipoteză : orgoliul marelui voievod nu poate fi ignorat. Omul Ștefan îndurase suficient de mult în scena înscăunării și abandonarea propriei sale esențe autocratice, înstrăinarea de ea prin gestul supunerii din partea unui om care nu cunoscuse supunerea nu mai poate fi depășită. Pentru a nu fi obligat să ducă pînă la capăt gestul, Ștefan recurge dibaci la trucul leșinului. Scena relevă puternic spiritul de sacrificiu al omului politic, dar trebuie să înțelegem și condiția tragică a omului perisabil. Încît chinurile arderii cu fierul roșu par să nu însemne mare lucru — deși tăria morală cu care ele sînt îndurate impresionează profund pe chirurgii medievale — față de adevăratele chinuri, cele sufletești, pe care eroul e dator să le îndure „spre mîntuirea sărmanului său popor...”

Sigur, caracterul poetic al dramei poate izvorî și din asemenea scene de mare tensiune emoțională, dar el rezidă, în primul rînd, în imnul de slavă care se armonizează și crește în jurul eroului, sprijinindu-se pe înseși spusele și faptele lui. În al doilea rînd, limbajul acestei apoteoze este, cum e și firesc, unul metaforic. Nu numai sintagmele care îl definesc pe Ștefan ca pe o zeitate — și la care noi am mai făcut referire — ci și replicile în genere sînt pline de poezie :

Ștefan : Ce e tăcerea asta, fetelor ? Parcă sunteți pui de găină cînd trece uleul... Parcă sunteți un stol de vrăbii încremenite în stuhăria din iazuri cînd aud chiotul... Parcă sunteți niște flori de luncă cînd n-adie vîntul... (Actul I, scena 4)

sau :

Clucerul Moghilă : Prinși de toate părțile azvîrliră armele jos. Și curse sînge pînă la țurloaiile cailor... (Actul II, scena 4)

sau :

Ștefan : Unde sînt moșii voștri ?... Unde sînt părinții voștri ? Pămînt ! Și pe oasele lor s-a așezat și stă pămîntul Moldovei ca pe umerii unor ȩriași ! (Actul III, scena 8)

sau :

Doamna Maria : Stăpînul meu, toamna a sosit, soarele apune și în urma lui o baltă de sînge. (Actul I, scena 5)

sau :

Ștefan : Aide... vino încoace... bătrîna mea prietenă. Pe creștetul tău să cadă sărutul Voievodului ca ploaia peste holdele verzi. (Actul I, scena 4)

În al treilea rînd, caracterul poetic al dramei trebuie căutat în tiradele retorice rostite de Ștefan, dar care nu par — pentru că nu sînt — nici supărătoare, nici grandilocvente, nici fastidioase, ele fiind perfect acoperite de valoarea umană și politică a celui care le rostește. Asemenea discursuri puteau părea găunoase — și autorul le-a conceput ca atare — în gura unui Despot-vodă, aventurier fără țară, dar nu în inima și în sufletul celui care, cu o exemplară dăruire de sine, a condus destinele Moldovei timp de aproape o jumătate de veac, făcînd ca numele ei să treacă granița

de la Caffa pînă la Roma, ca o minune...

Hatmanul Arbore : Numele tău, măria ta !

Ștefan : Nu... nu !... Eu am fost biruit la Războieni și la Chilia, Moldova a biruit pretutindeni ! Am fost norocul, a fost tăria !... (Actul III, scena 8)

Geo Bogza: Dobrogea! Dobrogea!

Prof. ION C. TĂNASE

Școala generală nr. 85, București

Geo Bogza, reprezentant de frunte al reportajului românesc modern, realizează veritabile poeme în proză. Un lirism monumental străbate privilegiile, dînd descrițiilor grandoare și o profundă semnificație umană. Scriitorul știe să ne impresioneze prin unele detalii, inteligent alese, care să-i permită concluzii originale și, totodată, punerea în valoare a cîtorva trăsături esențiale, în special a legăturii oamenilor cu ținuturile în care trăiesc.

O caracteristică a scrisului lui Geo Bogza constă în integrarea unor obiecte, privite simbolic, în marele circuit universal. În această mișcare fără de sfîrșit, lucrurile își îmbogățesc semnificațiile prin noile relații ce se stabilesc între ele. Puterea de a fixa un lucru în cadrul cosmic apare ca o trăsătură ce conferă originalitate artistică reportajelor lui Geo Bogza.

Dobrogea! Dobrogea! este un reportaj scris în urma unor călătorii făcute de scriitor în această parte a țării. Geo Bogza ne oferă explicit motivul ce l-a îndemnat să-și îndrepte atenția asupra acestui ținut românesc. Autorul invocă un motiv sentimental :

În orice țară ar fi fost să ajung, de orice forme ale vieții aș fi fost înconjurat gîndul — iar apoi întreaga mea ființă — s-a întors de fiecare dată în Dobrogea [...] Oriunde m-aș fi aflat, dorul de ea mă ajungea în cele din urmă.

Nu m-am născut în Dobrogea și nici în Bucovina, dar în respirația mea primă și ultimă al lor sînt...

Sub semnul soarelui dogoritor, Dobrogea, mîndră de trecutul ei îndepărtat, de popoarele geților și coloniilor grecești de la Pont, balcanică prin atmosferă, „se dovedește în esența ei aceeași, pămînt al pasiunii și nostalgiei solare din adîncimea căruia nu conținesc să urce atîtea zvonuri”.

Ca formulă, reportajul se dezvoltă prin juxtapunerea măiestrită a unei Dobroge cunoscute cu ani în urmă, cu Dobrogea zilelor noastre. Contrastul între cele două ipostaze apare în scopul de a se evidenția frumusețea și poezia fiecărui timp istoric; opoziția celor două realități sociale reliefează marile transformări contemporane.

Viața vechii Dobroge a fost o luptă continuă a oamenilor pentru a supraviețui secetei și pentru a obține, prin munca lor înrobitoare, de luni de zile, produsele necesare existenței.

Am cunoscut bine vechile ei sate, cu ogrăzi fără garduri, în care vârtejurile de praf se înălțau ca în pustiu, sau cu garduri pe care îngălbeneau tigve de cal, ca în îndepărtatele ținuturi mongole, ceva vechi, foarte vechi, și în același timp nestatornic, părea a fi viața țăranilor dobrogeni.

Astăzi recolta îmbelșugată este strînsă doar în opt zile cu ajutorul combinelor, acele „caravele terestre”. Apa, lucrul cel mai de preț, obținută cu efort trudnic, este azi „scoasă din adîncul pămîntului și răspîndită pe fața lui de puterea, în flux neîntreput, a electricității”. Istoric, ea poate fi considerată un element social, căci acolo unde au fost construite fîntînile s-au fixat comunități omenești. Fîntînile, în jurul cărora s-au format sate, au reprezentat un triumf al omului împotriva secetei, un adevărat „templu al vieții”. Acest pămînt al contrastelor și paradoxurilor atît de potrivnice vieții, în care potopul ce urma lungilor perioade de secetă aducea deseori catastrofe, a păstrat din timpuri îndepărtate bogate urme materiale. Un detaliu este ridicat la rang de simbol :

Cînd, în cele din urmă, omul îi oprea [caii, n.n.], nevasta și copiii se zoreau să vînture din pleavă cîțiva pumni de grăunțe. Pîna seara, ridicau alături o grămăjoară pămîntie, un mic tumul, în care geologia era prezentă cu tot felul de pietricele, o întreagă neghină minerală...

Iar eu priveam gînditor tăvălugul, întrebîndu-mă dacă n-a fost cîndva coloană, într-una din cetățile grecești...

Pentru Geo Bogza este necesar un simplu amănunt evocator pentru ca înaintea ochilor săi să se perinde o întreagă lume dispărută în scurgerea veacurilor. Un sentiment de tristețe și de melancolie îl cuprinde pe scriitor atunci cînd contemplă ruinele pontice ale cetăților antice. Aceste vestigii ale expansiunii grecești deșteaptă — prin lărgirea spațiului de meditație — ecurile vieții de aur ateniene, ale serbărilor și spectacolelor dramatice. Chiar dealurile plantate cu viță de vie, pe locuri altădată pustii, îl fac pe scriitor să gîndească la uriașele amfiteatre romane. Fragmentul amintește cunoscuta descriere a Ardealului, realizată de N. Bălcescu. Observăm că Geo Bogza își alege cu iscusință momentul contemplării, cînd priveliștile se lasă pătrunse de vraja amurgului sau de lumina lunii, cu adevărate puteri hipnotice; alteori lucrurile iau proporții cosmice, capătă dimensiuni infinite :

Farul de pe buza falezei țîșnea drept în sus, pîrînd, cu dungile lui albe și negre, un jalon uriaș între pămînt și cer, între mîrginire și nemîrginire.

Peregrinările marine se desfășoară pe distanțe astrale :

Pe imensitatea albastră a mării, vapoare cu coșuri fumegînde și rare corăbii cu pînze alunecau în linie dreaptă între miazănoapte și miazăzi.

Dobrogea veche era o „țară a morilor de vînt“ și a drumurilor de calcar. În contrast cu morile de vînt ciudate, asemănate gigantelor reptile preistorice, sau cu „așa-zisele mori de foc“, de la periferia vechilor tîrguri, morile de azi, moderne, sînt la nivelul mării producții agricole dobrogene.

De abia înăuntru, sub o lumină de vis și zumzetul celor o mie și o sută de motoare care îi dau viață, începe marea și foarte noua ei poezie.

Locul drumurilor de calcar, „orbitoare în lumina soarelui, pline de vrajă sub razele lunii“ a fost luat de panglicile negre ale șoselelor asfaltate, una din nenumăratele transformări pe care le-a cunoscut pămîntul Dobrogei în epoca noastră.

Ceea ce reține atenția scriitorului, cuprins de sentimentul nemărginirii vegetale, sînt lanurile de grâu, „mările interioare ale Dobrogei“, simbolul bogăției și bunăstării, victoria definitivă a omului în fața condițiilor naturale ingrate. Și frumusețea lor e aceeași, fie că ochiul le contemplă primăvara, vara sau în îmbelșugatele toamne aurii. Iar „conectarea“ cu spațiul carpatic, cum o numește Geo Bogza, s-a făcut pe deplin.

CONCURSURI, EXAMENE

Concursul de literatură „M. Eminescu“

Etapa finală (Iași, 7—13 aprilie 1977)

Din nou la Iași, veche cetate de cultură românească

I. HANGIU

Etapa finală a celei de-a XX-a ediții a Concursului „M. Eminescu“ s-a desfășurat în zilele de 7—13 aprilie a.c., la Iași, reunind în această străveche vatră a culturii românești pe cei mai buni dintre cîștigătorii etapei județene a concursurilor de literatură română, maghiară și germană.

În anul centenarului cuceririi independenței de stat a României, eveniment marcat de organizarea, pentru prima dată în țara noastră, a Festivalului național „Cîntarea României“, al împlinirii unui secol de la crearea societății „Tinerimea Română“, concursul de literatură română și-a sărbătorit, la Iași, jubileul de două decenii.

Continuînd o veche tradiție a concursurilor școlare de acum un secol, etapele finale au fost organizate în anii 1957—1972 la București. Din 1972 concursul de literatură română poartă numele poetului M. Eminescu. Pentru a oferi participanților la concursuri posibilitatea cunoașterii altor orașe ale României socialiste, Iașul tinereții lui Eminescu a fost ales ca loc de desfășurare a celei de-a XVI-a ediții a concursului din 1973, elevii participanți la etapa finală avînd prilejul să viziteze bojdeuca lui Creangă, parcul Copoului, în care se află teiul lui Eminescu, Palatul culturii din Iași și nenumărate vestigii ale trecutului literar ieșean. Concurenții etapei finale s-au întîlnit în anul 1974 la Timișoara, în 1975 la Craiova, în 1976 la Tîrgu Mureș. În anul trecut, orașul de pe Mureș a reunit, pentru întîia oară, elevii participanți la etapa finală (români, maghiari și germani) într-un

program comun de activități, de la ședința de deschidere până la festivitatea de premiere a câștigătorilor, simbol al frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare.

La cea de XX-a ediție a concursului de la Iași, au participat peste 500 de elevi și 100 de cadre didactice din învățământul universitar și din învățământul de cultură generală¹. Cele trei comisii centrale, alcătuite din 35 de profesori, au avut ca președinți: prof. univ. dr. doc. Constantin Ciopraga — literatura română; prof. univ. dr. Szábo Zoltán — literatura maghiară; lector univ. Horst Fassel — literatura germană. La concursul de literatură română au obținut premii și mențiuni 106 din cei 335 de concurenți; la literatura maghiară — 63 din cei 111 concurenți și la literatura germană — 26 din cei 57 concurenți.

În afara premiilor I, II și III, acordate de M.E.I., au fost oferite premii speciale și mențiuni din partea C.C. al UTC-ului, a redacției revistei *Limba și literatura română*, a editurilor *Albatros*, *Minerva*, *Militară*, *Facla*, *Junimea*, *Kriterion*, *Didactică și pedagogică*, a instituțiilor de cultură din Iași.

Comisiile de literatură maghiară și germană au organizat întâlniri cu scriitori maghiari și germani, cu reprezentanți ai editurilor și publicațiilor de specialitate.

Două acțiuni din programul activităților educative merită să fie evidențiate: o întâlnire instructivă cu scriitori ieșeni (Corneliu Sturzu, Horia Zilieru ș.a.) și o emoționantă și de neuitat întâlnire cu octogenarul Gh. Eminescu, ultimul nepot în viață al poetului nostru național, însoțit de președintele comisiei, prof. univ. dr. doc. Const. Ciopraga.

★

Publicăm în acest număr, așa cum am procedat și în anii trecuți, cuvântul de deschidere rostit de președintele comisiei de literatură română, prof. univ. dr. doc. Constantin Ciopraga, *Impresii de la un jubileu*, semnate de colonel Gh. Eminescu, cuvântul rostit la ședința de premiere de către delegatul M.E.I., profesor D. Andronache, inspector general, cuvântul delegatului C.C. al UTC-ului, prof. Cloșca Stănescu, subiectele concursului de literatură română, listele elevilor care au obținut premii și mențiuni la concursurile de literatură română, maghiară și germană la etapa finală și *Insemnări pe marginea compunerilor premiate la concurs* de G. G. Ursu. Compunerea elevei Rodica Zafiu, care a obținut premiul I, va fi publicată în nr. 4/1977 al revistei noastre.

„Să avem permanent în minte principiile eticii și echității socialiste și comuniste, să muncim și să trăim în concordanță cu aceste principii, să facem totul pentru triumful și reflectarea modului de viață comunist în traiul întregului popor.“

(NICOLAE CEAUȘESCU)

Cuvînt de deschidere

Prof. univ. dr. doc. CONSTANTIN CIOPRAGA
Universitatea „Al. I. Cuza“, Iași, președintele comisiei de concurs la literatura română

Alegerea Iașilor ca loc de întâlnire pentru cea de-a douăzecea ediție a Concursului național de literatură română are, fără îndoială, semnificații multiple. Că Iași reprezintă în conștiința generațiilor un spațiu istoric-spiritual cu rezonanțe speciale este lucru știut. În mod lapidar, Nicolae Iorga spunea: „Sînt români care n-au fost niciodată la Iași, deși

¹ La aceste trei concursuri au participat 503 elevi și 105 cadre didactice, din care: la literatura română — 335 elevi și 45 profesori; la literatura maghiară — 111 elevi și 15 profesori; la literatura germană — 57 elevi și 10 profesori.

n-ar trebui să fie nici unul, căci cine n-a fost aici nu poate să străbată cu înțelegere foile celor mai frumoase cronici, nu se poate pătrunde după cuviință de spiritul nostru care trăiește în acest loc mai viu și mai bogat decât oriunde aiurea... În conștiința lui națională ar fi o lipsă dacă el n-ar fi văzut orașul care a fost și-și zice încă astăzi, cu mândrie, «capitala Moldovei»... Un reputat om de știință, dr. N. Leon, considera că la baza spiritualității ieșene s-ar găsi un *genius loci*, în virtutea căruia aici au strălucit valori precum Alecsandri, Kogălniceanu, Eminescu, Creangă, Maiorescu, Sadoveanu, Ibrăileanu, Ștefan Dimitrescu, N. N. Tonitza, G. Călinescu și ceilalți, așa cum la Jena s-au format Goethe, Schiller, Haeckel, Hegel și alții. Sigur este că de la marii cronicari până astăzi această *Civitas Iassiorum* deține câteva priorități elocvente. Să le enumerăm selectiv, nu înainte de a sublinia că la originea celor mai de seamă acte istorice naționale se găsesc idei și patrioți de la Iași. Pentru prima dată în scrisul românesc numele Traian — simbolizând ideea de continuitate — a fost scris aici. La Iași s-a întemeiat cea dintâi societate științifică din țară („Societatea de medici și naturaliști”), existentă și astăzi, activând în străvechiul ei sediu. În 1816, se reprezenta la Iași piesa *Mirtil și Chloe*, inaugurând pe plan național teatrul cult în limba română. N-am putea trece cu vederea — chiar și într-o schiță fugară — grupări și publicații proeminente, *Dacia literară*, *Convorbiri literare*, *Contemporanul*, *Viața românească*, nici faptul că aici s-au pus temeliiile primei universități, ale primei grădini botanice, ale primelor instituții de învățământ artistic.

Vă primește aici, iubiți oaspeți, un oraș care poartă investitura creatorilor din secole trecute, cu forța lor modelatoare, și în același timp orașul marilor înnoiri socialiste, cu o ghirlandă de uzine și fabrici grandioase, cu cinci institute de învățământ superior, cu impozante biblioteci și institute de cercetări, cu câteva mari așezăminte artistice, cu publicații periodice și un așezământ de editură, cu o rețea amplă de muzee și case memoriale, cu un splendid muzeu de literatură — pe scurt un oraș în plină eferescență de viață modernă. Găsiți aici, iubiți participanți la Concursul de literatură „Mihai Eminescu”, o atmosferă stimulatorie, invitând la emulație sub semnul *Luceafărului*. Vor fi distinse cu premii lucrările celor mai buni dintre cei mai buni, însă beneficiile unei confruntări ca aceasta sînt de ordin spiritual mult mai larg. Un premiu, fie el și academic, nu consacră, se știe, iar în cazul de față nu premiul este esențial, mai importantă dovedindu-se experiența concursului. Concurenții vor schimba idei, vor adăuga un plus de cunoaștere spiritului lor și, mai ales, se vor pătrunde sufletește de ideea misiunii lor viitoare în climatul culturii socialiste. Fie-mi permisă și o rememorare. La concursurile dintre cele două războaie ale Societății „Tinerimea română”, participant de câteva ori și de două ori premiat, am avut eu însumi emoțiile și satisfacțiile pe care le încercați dumneavoastră, concurenții de acum. Au fost experiențe neuitate, care într-un fel m-au marcat. Pot spune că, într-o măsură, însăși cariera mea a fost determinată de ambianța acelor confruntări.

Tradiționalul *bun venit* în cetatea Iașilor, adresat, deopotrivă, magiștrilor și concurenților, se asociază caldelor urări de succes destinate participanților la întreceri. Vă doresc să duceți de aici, dacă nu trofee, cel puțin amintiri durabile.

Impresii de la un jubileu

GH. EMINESCU

În zilele de 7—13 aprilie 1977 a avut loc la Iași cea de-a XX-a ediție a concursului de literatură română, maghiară și germană. Alegerea Iașului ca oraș-gazdă a fost fericit inspirată. În adevăr, ce alt oraș putea fi mai nimerit decât această cetate a spiritualității românești în care Mihai Eminescu, poetul tutelar al Concursului de literatură română, a trăit, a visat, a suferit, a scris și a cunoscut efemera fericire a marei lui iubiri, orașul în care a împărțit puținele bucurii și multele necazuri cu celălalt titan al scrisului românesc, Ion Creangă.

În aula „M. Eminescu” a Universității „Alexandru Ion Cuza”, câteva sute de premianți români, maghiari și germani, înfrății sub semnul unor idealuri comune, trăiesc împreună cu profesorii lor emoția marii întreceri. Asupra lor veghează umbrele nevăzute ale domnitorului făuritor al Unirii și ale luceafărului făuritor de mare poezie.

Împlătoarea mea înrudire cu Mihai Eminescu mi-a asigurat o dublă favoare, aceea de a fi martor la această reconfortantă manifestare care ne dă nouă, celor ajunși la capătul drumului, încrederea nestrămutată în viitorul neamului și aceea a reîntâlnirii în paginile revistei *Limba și literatura română* cu numeroșii ei cititori, cărora vreau să le împărtășesc fugar impresiile. Am spus *vreau*, dar cred că trebuia să spun, *încerc*, deoarece *a vrea* nu înseamnă totdeauna *a putea*. Când sentimentele care te încearcă sînt prea puternice și impresiile prea vii, cuvintele potrivite pentru a le exprima se înșiră greu sub pana acelor a căror viață s-a risipit în profesii fără contingență cu poezia și literatura. Dar oare, cuvintele simple nu sînt ele mai convingătoare decît „frază lustruită” în care se simte chinul căutării? Sper că da.

În afara unei desăvîrșite organizări, pe care vremea potrivnică nu a reușit s-o tulbure, organizare pe care participanții o datorează entuziastului animator prof. dr. Ion Hangiu, concursul s-a bucurat de prestigioasa președinție a profesorului universitar dr. doc. Constantin Ciopraga, figură proeminentă a culturii ieșene, care, în cuvîntul de deschidere, a făcut istoricul Universității din Iași, a amintit că întrecerile din zilele noastre continuă pe noi dimensiuni, cu alte obiective și sub alte forme, tradiția vechilor concursuri ale „Tinerimii române”. Domnia sa a făcut concurenților un sugestiv istoric al monumentelor și instituțiilor ieșene și, pentru a stabili analogii, și-a pîmbat auditoriul prin așezăminte cu vechi tradiții culturale din străinătate.

Solicitat să spun și eu câteva cuvinte, mi-am căutat inspirația în experiența celor 82 de ani, experiență pe care, printr-o confuzie de noțiuni, majoritatea o numește înțelepciune. Înțelepciunea este un dar înăscut pe care timpul îl poate perfecționa, dar nu îl poate da, pe cîtă vreme experiența, vrei, nu vrei, timpul ți-o îngrămădește. Iată de ce, în cuvintele pe care le-am rostit, a vorbit experiența, și nu înțelepciunea, pe care în orele cînd arunc ancora în mijlocul amintirilor o caut și nu o găsesc.

Le-am spus concurenților că simplul fapt că ei aparțin acelei categorii de tineri la care neliniștile sufletești își caută refugiul în literatură este, cum spunea T. Arghezi, „deja un început de talent”. Dar talentul, oricît ar fi de puternic, nu duce pînă la consacrare, care este visul fiecăruia, fără o muncă intensă și neînteruptă. Porțile acestei imaginare cetăți a poeziei rămîn închise superficialității. Marii scriitori nu s-au ridicat niciodată din rîndul grăbiților și improvizatorilor. Marii scriitori au lăsat timpul să colaboreze la opera lor, fiindcă, așa cum spunea unul din ei, „timpul nu respectă nimic din ceea ce se face fără el”. Goethe a lucrat 50 de ani la *Faust*, Anatole France 20 de ani la *Jeanne d'Arc*, Gustave Flaubert 15 ani la *Salambô* și Eminescu nouă ani și jumătate la poemul *Luceafărul*, trecîndu-l prin nenumărate variante și făcînd la o poezie de aproximativ 1500 de cuvinte peste 3000 de modificări și intervenții. O primejdie care pîndește pe toți începătorii, primejdie generată de grabă și entuziasm, este aceea de a confunda poezia cu versul care „sună din coadă”. Titu Maiorescu, vorbind despre Andrei Mureșanu, spunea că „a scris multe versuri, dar a făcut o singură poezie: *Deșteaptă-te, Române*”.

Alegînd pentru concursul lor patronajul spiritual al lui Mihai Eminescu, concurenții și-au asumat o serie de obligații: obligația de a fi exigenți cu ei înșiși, obligația de a nu se limita niciodată la mediocritate, de a se feri de imitații, fiindcă ceea ce distinge un mare scriitor de scriitorii de serie este că marele scriitor folosește tipare ce nu mai pot fi repetate. În fine, concurenții și-au asumat obligația — care nu cere decît credință — de a-i urma exemplul consacrînd toată munca, toate gîndurile, toată viața idealurilor poporului român.

Epocalele realizări din ultimii 30 de ani au mărit considerabil sursele de inspirație. O poezie nouă, o literatură nouă a făcut explozie în universul nostru literar, o poezie a tehnicii, a zborurilor către stele, a motoarelor, a focurilor siderurgice, a simetriilor geometrice

ale construcțiilor, a omului coborât în măruntaiele pământului, a omului care nu se mai tînguiește, ci luptă cu adversitățile, cu natura, căutînd să-i pătrundă tainele, a omului care sfidează imposibilul. Acea febră a căutărilor care a cuprins lumea nouă trebuie să-și găsească imaginea nedeformată în noua noastră literatură.

Generația celor prezenți la concurs, care este și a voastră, tineri cititori ai revistei *Limba și literatura română*, avînd asigurate toate mijloacele, toate posibilitățile de realizare potrivit vocației fiecăruia, este o generație menită să scrie istoria și nu să treacă prin istorie fără a lăsa nici o urmă.

SUBIECTELE CONCURSULUI DE LITERATURĂ ROMÂNĂ

ANUL I

Alcătuiește o compunere pornind de la cuvintele lui M. Kogălniceanu: „Istoria românească, mai ales, să ne fie cartea de căpetenie”.

ANUL II

Alcătuiește o compunere cu titlul „Mihai Eminescu — expresie integrală a sufletului românesc”.

ANUL III

Licee real-umaniste și industriale — Alcătuiește o compunere cu titlul: „Pasiunea adevărului și a dreptății la eroii sadovenieni”.

Licee pedagogice — Alcătuiește o compunere cu titlul: „Goga — tribun național și social”.

ANUL IV

Alcătuiește o compunere pornind de la versurile lui Nicolae Labiș:

„Trăim în miezul unui cv aprins
Și-i dăm a-nusfleurii noastre vamă.
Cei ce nu ard dezlănțuieți ca noi
În flăcările noastre se destramă”.

ANUL V

Alcătuiește o compunere despre răscoala din 1907 în literatură, pornind de la citatul: „Peste oamenii împușcați și îngropați adînc, a răsărit iarbă, iarbă nouă, iarbă proaspătă...” (Zaharia Stancu, *Desculpă*).

PREMIANȚII ETAPEI FINALE

Literatură română

Licee real-umaniste

ANUL I

Premiul I: Raluca Georgescu, Liceul „N. Bălcescu”, București.

Premiul II: Mădălina Ciurea, Liceul „Mîrcea cel Bătrîn”, Constanța.

Premiul III: Rodica Brad, Liceul „Gh. Lazăr”, Sibiu.

Premii U.T.C.: Anca Marian, Liceul „Dr. I. Meșotă”, Brașov; Manuela Vlad, Liceul „Gh. Murgoci”, Brăila.

Premii speciale: Adela Ciocoiu, Liceul „Traian”, Drobeta Turnu-Severin; Liviu Jianu, Liceul „N. Bălcescu”, Craiova; Marina Macău, Liceul „M. Eminescu”, Buzău; Iulia Trăilă, Liceul nr. 1, Craiova.

Mențiuni: Camelia Avădănoaie, Liceul „A. T. Laurian”, Botoșani; Adriana Ilea, Liceul „N. Bălcescu”, Craiova; Mihaela Mitrache, Liceul nr. 1, Roșiorii de Vede; Anca Velicu, Liceul nr. 2, București.

Raluca Georgescu

ANUL II

Daniel Gherghina

- Premiul I : Daniel Gherghina, Liceul „N. Bălcescu“, Craiova.
 Premiul II : Gheorghe Achim, Liceul „Ady-Şincăi“, Cluj-Napoca.
 Premiul III : Diana Balint, Liceul de artă, Craiova.
 Premii U.T.C. : Liana Ionescu, Liceul „Al. Şaguna“, Braşov ; Speranţa Manole, Liceul „Al. Sahia“, Olteniţa.
 Premii speciale : Mihnea Gafiţa, Liceul „N. Bălcescu“, Bucureşti ; Victoria Muşetoiu, Liceul „Ienăchiţă Văcărescu“, Tîrgovişte ; Cristina Petre, Liceul „Gh. Lazăr“, Bucureşti ; Lucia Turmac, Liceul „C. D.-Loga“, Timişoara.
 Menţiuni : Elena Bîrlă, Liceul „Vlaicu-Vodă“, Curtea de Argeş ; Marcela Iacob, Liceul „M. Eminescu“, Iaşi ; Alexandru Morogan, Liceul „I. L. Caragiale“, Bucureşti.

ANUL III

Tiberiu Dăioni

- Premiul I : Tiberiu Dăioni, Liceul „Decebal“, Deva.
 Premiul II : Doina Sava, Liceul „M. Eminescu“, Iaşi.
 Premiul III : Erika Dewald, Liceul nr. 4, Piteşti.
 Premii U.T.C. : Andreea Gheorghiu, Liceul „C. D.-Loga“, Timişoara ; Livia Rădulescu, Liceul nr. 12, Bucureşti.
 Premii speciale : Crin Antonescu, Liceul nr. 1, Tulcea ; Mihaela Dicu, Liceul „N. Bălcescu“, Craiova ; Adriana Lăpăduş, Liceul „Horia, Cloşca şi Crişan“, Alba Iulia ; Alexandru Şerban, Liceul „C. A. Rosetti“, Bucureşti.
 Menţiuni : Mihaela Iulia Anastasescu, Liceul nr. 11, Bucureşti ; Ofelia Antonovici, Liceul „Petru Rareş“, Suceava ; Dumitru Bîrleanu, Liceul „C. Hogaş“, Piatra Neamţ ; Magda Constantin, Liceul „Gh. Şincăi“, Bucureşti ; Gheorghe Cot, Liceul „Liviu Rebreanu“, Bistriţa ; Mihaela Frumosu, Liceul „Al. I. Cuza“, Alexandria ; Marian Ion, Liceul „Unirea“, Braşov ; Mariana Popa, Liceul nr. 1, Tîrnăveni ; Mugur Popovici, Liceul „M. Viteazul“, Bucureşti ; Camelia Vasile, Liceul „Zinca Golescu“, Piteşti ; Carmen Vasilescu, Liceul „N. Tonitza“, Bucureşti.

ANUL IV

Rodica Zafiu

- Premiul I : Rodica Zafiu, Liceul „I. L. Caragiale“, Bucureşti.
 Premiul II : Doina Pologea, Liceul „Al. Papiu Ilarian“, Tîrgu Mureş.
 Premiul III : Constantin Zărnescu, Liceul „T. Vladimirescu“, Bucureşti.
 Premii U.T.C. : Elena Albuşiu, Liceul nr. 2, Oradea ; Mircea Bentea, Liceul nr. 6, Cluj-Napoca.
 Premii speciale : Cameluţa Budan, Liceul „N. Iorga“, Brăila ; Adina Mihăilescu, Liceul „Fraţii Buzeşti“, Craiova ; Livia Răduţă, Liceul „Ienăchiţă Văcărescu“, Tîrgovişte ; Elena Şerban, Liceul din oraşul Victoria.
 Menţiuni : Emilia Ciotariu, Liceul „Al. I. Cuza“, Alexandria ; Amelia Dordea, Liceul „C. A. Rosetti“, Bucureşti ; Otilia Sitar, Liceul de arte plastice, Cluj-Napoca ; Adriana Ştefănescu, Liceul „Al. I. Cuza“, Galaţi ; Virginia Vălcan, Liceul nr. 2, Călăraşi.

Domnița Palii

Licee de specialitate

ANUL I

- Premiul I : Domnița Palii, Liceul pedagogic, Ploiești.
 Premiul II : Angelica Popescu, Liceul pedagogic, Tîrgu Jiu.
 Premiul III : Dana Marcu, Liceul pedagogic „Gh. Lazăr”, Cluj-Napoca.
 Premii U.T.C. : Alexandrina Buda, Liceul pedagogic, Caransebeș ; Violeta Butaș, Liceul pedagogic, Zalău.
 Premiu special : Monica Mihaela Alba, Liceul sanitar, Cluj-Napoca.

Mianda-Tincuța
Șerban

ANUL II

- Premiul I : Mianda-Tincuța Șerban, Liceul pedagogic, Tîrgu Jiu.
 Premiul II : Milița Vasilovici, Liceul pedagogic, Caransebeș.
 Premiul III : Voichița Opriș, Liceul pedagogic, Zalău.
 Premii U.T.C. : Mihai Ioana, Liceul pedagogic, Drobeta Turnu-Severin ; Dumitru Manțog, Liceul industrial nr. 2, Craiova.
 Premiu special : Viorica Ardelean, Liceul sanitar, Satu Mare.

Jenica Marcu

ANUL III

- Premiul I : Jenica Marcu, Liceul pedagogic, Galați.
 Premiul II : Olga Simionescu, Liceul pedagogic, Abrud.
 Premiul III : Dakmara Popa, Liceul pedagogic, Timișoara.
 Premii U.T.C. : Maria Butnaru, Liceul pedagogic, Constanța ; Florica Grăjdan, Liceul sanitar, Brăila.
 Premii speciale : Ileana Bolocan, Liceul pedagogic, Galați ; Nicolae Cristescu, Liceul nr. 3, Buzău ; Cornelia Roșu, Liceul M.I.U., Iași.
 Mențiuni : Elena Baloșin, Liceul pedagogic, Tîrgu Jiu ; Grațiela Bogdan, Liceul pedagogic, București ; Mihaela Botez, Liceul industrial energetic, Iași ; Doina Botezatu, Liceul electrotehnic, Bistrița ; Mariana Ilina, Liceul pedagogic, Tîrgoviște ; Lucia Popa, Liceul industrial de chimie, Orăștie.

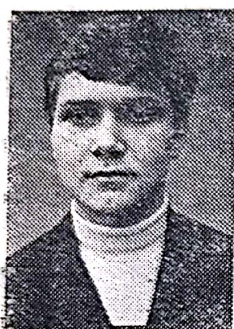
Ioana Sabău

ANUL IV

- Premiul I : Ioana Sabău, Liceul pedagogic „Gh. Lazăr”, Cluj-Napoca.
 Premiul II : Dorina Hidiș, Liceul pedagogic „Gh. Lazăr”, Cluj-Napoca.
 Premiul III : Crinuța Pop, Liceul pedagogic „I. Vulcan”, Oradea.
 Premii U.T.C. : Maria Nina Constantinescu, Liceul pedagogic, Botoșani ; Maria Dialog, Liceul pedagogic, Baia Mare.
 Premii speciale : Mariana Bute, Liceul industrial de chimie, Gheorghe Gheorghiu-Dej ; Lucian Măgărin, Liceul pedagogic, Caransebeș.
 Mențiuni : Adriana Grosan, Liceul pedagogic, Craiova ; Cozetta Hoge, Liceul pedagogic, Ploiești ; Maria Tiubeică, Liceul industrial de chimie, Piatra Neamț.

Mihai Cazacu

Aron Hajdu

Judit Veress

Vilmos Tanczos

ANUL V

Premiul I : Mihai Cazacu, Liceul pedagogic, Rîmnicu Vilcea.
Premiul II : Traian Tencalec, Liceul industrial nr. 2, Arad.
Premiul III : Ioan Ene, Liceul pedagogic, Ploiești.

Premii U.T.C. : Doina Găină, Liceul pedagogic, Botoșani ; Monica Socea, Liceul pedagogic „Gh. Asachi”, Piatra Neamț.

Premii speciale : Elena Bătcă, Liceul pedagogic, Brăila ; Alexandra Daroga, Liceul sanitar, Galați ; Maria Pop, Liceul pedagogic, Năsăud ; Mariana Popa, Liceul pedagogic, Zalău.

Mențiuni : Levanda Burachu, Liceul pedagogic, București ; Dănuț Tudor, Liceul pedagogic, Rîmnicu Vilcea.

Literatură maghiară

ANUL I

Premiul I : Aron Hajdu, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc.

Premiul II : Edit Kozma, Liceul „Ady-Şincăi”, Cluj-Napoca.

Premiul III : Vanda Cseke, Liceul „Al. Moghioroș”, Oradea.

Premii U.T.C. : Enikő Oraszhegyi, Liceul nr. 1, Arad ; Erzsébet Wolf, Liceul nr. 1, Arad.

Premii speciale : Zsuzsa Horváth, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc ; András Keszthelyi, Liceul nr. 11, Cluj-Napoca ; Edit Kozma, Liceul „Ady-Şincăi”, Cluj-Napoca.

Mențiuni : Dénes Albert, Liceul nr. 2, Timișoara ; Iulia Czirmay, Liceul „A. Mureșanu”, Bistrița ; Iudit Gál, Liceul nr. 1, Satu Mare ; Ilonka Gutlur, Liceul „A. Mureșanu”, Bistrița ; Zsuzsa Horváth, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc ; Mariya Vargha, Liceul Tîrgu Secuiesc.

ANUL II

Premiul I : Judit Veress, Liceul nr. 11, Cluj-Napoca.

Premiul II : Maria Fodor, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș.

Premiul III : Mária Izsák, Liceul nr. 1, Sf. Gheorghe.

Premii U.T.C. : Réka Vitalis, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș.

Premii speciale : Sámuel Csinta, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe ; Edit Császér, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc ; Mária Iszák, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe ; Klára Kalamár, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc ; Júlia Krasznai, Liceul „J. Arany”, Salonta ; Zsuzsa Szabó, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș.

Mențiuni : Gyöngyvér Arus, Liceul „Salamon Ernő”, Gheorghieni ; János Bartha, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe ; Sámuel Csinta, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe ; Eva Erős, Liceul „Al. Moghioroș”, Oradea ; Klára Kalamár, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc ; Judit Magyari, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș.

ANUL III

Premiul I : Vilmos Tanczos, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc.

Premiul II : Agnes Szabó, Liceul „Brassai Samuel”, Cluj-Napoca.

Premiul III : Anna Durugy, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș.

Premii U.T.C. : Csaba Lőrincz, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe ; Katalin Kopacz, Liceul nr. 1, Miercurea Ciuc.

Premii speciale : Anna Durugy, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș ; László Filep, Liceul nr. 5, București ; Ferenc Kiss, Liceul nr. 2, Timișoara ; András Kovács, Liceul nr. 1, Satu Mare ; Csaba Lőrincz, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe ; Emese Sándor, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe.

Mențiuni: Enikő Bandy, Liceul Tîrgu Secuiesc; Edit Ferencz, Liceul nr. 2, Sfîntu Gheorghe, Rita Gábor, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș; János Irházi, Liceul nr. 1, Arad; Ferenc Kiss, Liceul nr. 2, Timișoara; Maria Marton, Liceul nr. 5, București; Gyöngyver Nagy, Liceul „Bolyai”, Tîrgu Mureș; Magdolna Varga, Liceul nr. 1, Oradea; Piroska Varga, Liceul nr. 2, Timișoara.

ANUL IV

Walter Willmann

Premiul I: Walter Willmann, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe.
 Premiul II: Klára Ibolya Csiby, Liceul pedagogic, Odorheiu Secuiesc.
 Premiul III: Miklós Vas, Liceul de industrializarea lemnului, Tîrgu Secuiesc.
 Premii U.T.C.: Ildikó Heresi, Liceul nr. 1, Arad; Maria Lukács, Liceul nr. 1, Arad.
 Premii speciale: Csilla Czegedi, Liceul „Salamon Ernő”, Gheorghieni; József Mészely, Liceul „Bethlen Gábor”, Aiud; Tamás Pálmai, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe; Miklós Vas, Liceul de industrializarea lemnului, Tîrgu Secuiesc; Walter Willmann, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe.

Mențiuni: Anna Mária Albert, Liceul pedagogic, Odorheiu Secuiesc; Erzsébet Antal, Liceul pedagogic, Oradea; Melinda Balogh, Liceul Șimleul Silvaniei; Réka Domokos, Liceul „Ady-Șincai”, Cluj-Napoca; József Mészely, Liceul „Bethlen Gábor”, Aiud; Tamás Pálmai, Liceul nr. 1, Sfîntu Gheorghe; Veronika Tapodi, Liceul Tășnad; Ildikó Tövissi, Liceul nr. 3, Cluj-Napoca.

Literatură germană

ANUL I

Walter Boltres

Premiul I: Walter Boltres, Liceul „Honterus”, Brașov.
 Premiul II: German Wetler, Liceul „Lenau”, Timișoara.
 Premiul III: Elfriede Piskay, Liceul „Lenau”, Timișoara.
 Premii U.T.C.: Halrun Habenicht, Liceul „Lenau”, Timișoara; Klaus Span, Liceul „Honterus”, Brașov.

ANUL II

Berthold Neff

Premiul I: Berthold Neff, Liceul nr. 3, Arad.
 Premiul II: Dan Drăgoiu, Liceul nr. 3, București.
 Premiul III: Hermine Franz, Liceul „Lenau”, Timișoara.
 Premii U.T.C.: Johannes Bloos, Liceul „Honterus”, Brașov; Monika Vandory, Liceul nr. 1, Sibiu.
 Premii speciale: Dorothea Schunn, Liceul „Honterus”, Brașov; Ortrun Franchy, Liceul „L. Rebreanu”, Bistrița; Thomas Winkler, Liceul „Honterus”, Brașov.

Helmuth
Frauendirfer

ANUL III

Premiul I : Helmuth Frauendirfer, Liceul „Lenau“, Timișoara.
 Premiul II : Carmen Schuster, Liceul „Honterus“, Brașov.
 Premiul III : Waltraut Konnerth, Liceul nr. 1, Sibiu.
 Premii U.T.C. : Consuela Dulea, Liceul nr. 1, Sibiu ; Gabriela Popa, Liceul Sebeș.
 Premii speciale : Hedwig Dimster, Liceul „Lenau“, Timișoara ; Monica Hans, Liceul nr. 3, Arad ; Ruth Mantsch, Liceul nr. 3, București.

Wolfgang Ambrosi

ANUL IV

Premiul I : Wolfgang Ambrosi, Liceul nr. 3, București.
 Premiul II : Hella Bara, Liceul „Honterus“, Brașov.
 Premiul III : Dagmar Günther, Liceul „J. Haltrich“, Sighișoara.
 Premii U.T.C. : Irmagard Schullerus, Liceul nr. 1, Sibiu ; Maria Schullerus, Liceul nr. 1, Sibiu.

Cuvînt la festivitatea de premiere

Prof. D. ANDRONACHE

Inspector general în
Ministerul Educației și Învățămîntului

Cu prilejul celei de a XX-a ediții a Concursului de limbă și literatură română, care s-a desfășurat în acest an în centrul universitar Iași, îngăduiți-mi, dragi elevi, să vă transmit din partea conducerii Ministerului Educației și Învățămîntului cele mai călduroase felicitări pentru rezultatele deosebite obținute în munca de însușire a limbii și literaturii române și a celorlalte discipline de studiu, care dau garanția unei temeinice pregătiri pentru muncă și viață.

Conceput ca o amplă acțiune instructiv-educativă, concursul reunește an de an, ca la un festival național al educației și culturii socialiste, pe cei mai talentați tineri și pe cele mai talentate tinere din învățămîntul liceal, chemați să continue, prin încercările lor, vechile tradiții culturale și să poarte mîine, cu răspundere, destinele creației artistice românești și, în cazul naționalităților conlocuitoare, ale celei de expresie maghiară și germană.

În acest an, sentimentul dragostei de patrie și partid a brăzdat ca un fir roșu lucrările de compoziție ale celor peste 500 de participanți. Profesorul universitar ieșean Constantin Ciopraga, președintele comisiei centrale a Concursului de limba și literatura română, aprecia că în majoritatea lucrărilor a simțit exultanța tinerească și îngemănarea metaforei cu verbul, în reușite imagini poetice, prin care s-au înălțat imnuri de slavă trecutului de glorie al poporului și al devenirii sale socialiste sub conducerea înțeleaptă a comuniștilor.

Concurenții și-au lăsat gîndul să zboare îmbrăcat în cele mai alese cuvinte și expresii românești, dînd viață unor reușite eseuri sau reportaje literare în care au scrutat trecutul, prezentul și viitorul.

Prilejul pe care l-au avut participanții la această competiție de anvergură n-a fost numai un examen, preludiu ori avertisment la marile examene ale vieții, ci și o neasemuită întâlnire cu Iașul modern, în plină dezvoltare, aidoma marilor orașe ale țării, și cu farmecul Iașului de odinioară cu aura lui de legendă istorică și de veche cetate de cultură românească. Am dori ca imaginea dezvoltării grandioase a orașului din nordul Moldovei de pe cele șapte coline s-o duceți cu dumneavoastră și s-o răspîndiți în rîndul tinerilor liceeni din toate colturile țării ca pe un izvor de bucurie și fără de asemănare emoție estetică.

Putem aprecia că în anul 1977 Concursul „M. Eminescu” a constituit pentru toți elevii de liceu un prilej de bilanț al muncii și, mai ales, de chemare la o pregătire mai temeinică pentru o participare activă, responsabilă, la edificarea socialistă a patriei noastre dragi.

Vă urăm să dobîndiți succese remarcabile în activitatea de pregătire pentru integrarea în producție, în viața socială.

Cuvînt la festivitatea de premiere

Prof. CLOȘCA STĂNESCU
Delegatul C.C. al U.T.C.

Felicitînd în numele Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist pe toți cîștigătorii locurilor fruntașe, pe toți participanții la etapa pe țară a Concursului de literatură română „Mihai Eminescu”, a Concursului de limba și literatura maghiară și germană și aducînd călduroase mulțumiri pentru eforturile depuse gazdelor ieșene — organelor de partid și de învățămînt, ale Uniunii Tineretului Comunist — aș vrea să subliniez cîteva semnificații deosebite ale actualei ediții.

A XX-a ediție a Concursului de literatură „Mihai Eminescu” are un caracter jubiliar. Desfășurat sub gloriosul semn al centenarului Independenței, al „Cîntării României” și sub simbolicul patronaj spiritual al marelui poet național, concursul nostru a împlinit 20 de ani de viață aici, la Iași, printr-o fericită coincidență cu multiple ecouri.

Douăzeci de ani reprezintă vîrsta unora dintre participanți, trecerea din adolescență în maturitate deplină, vîrsta primelor mari iubiri și afirmări pe tărîmul poeziei, dar mai presus de toate este simbolic faptul că de aici, din Iași, din paginile *Convorbirilor literare*, tînărul geniu de 20 de ani și-a început ascensiunea de Luceafăr.

După ce, în fiecare primăvară, urmînd tainica geografie a cărărilor fugarului din Cernăuți, sute de păsări călătoare — de-o vîrstă cu cel care l-a nemurit pe profesorul Aron Pumnul — au străbătut pămînturile românești, poposind în zborul lor la vetrele vînturilor și valurilor noastre: București, Iași, Timișoara, Craiova, Tîrgu-Mureș, iată-le astăzi făcînd din nou popas la Iași, cetatea de leagăn a spiritualității românești. Unde, așadar, decît la Iași, se putea săvîrși de către cele mai tinere condeie ale țării a douăzecea rotație în jurul Luceafărului, astrul central al cosmosului românesc?

În fiecare primăvară, care pentru noi începe la 15 ianuarie și sfîrșește la 15 iunie pentru a reînvia de-a pururi, marcînd anotimpul miraculos al nașterii și intrării în eternitate a visului românesc, sute de catarge lasă malurile sutelor de Ipotești — simbol al milioanei de ipotetice geneze — pentru a porni la asaltul timpului, al țărîmului gata oricînd să primească o pădure de catarge victorioase.

Vă dorim ca pana dumneavoastră să rămînă mereu în cerneala aspirației spre înalt, matcă a unui viitor care să însemne izbînda luminii, lumina de aur a tinerei României, împlinită în dorul ei de veacuri.

Acum, cînd porniți la realizarea idealului dumneavoastră, fiecăruia în parte și tuturor vă urăm „Drum bun!”.

100 de ani de la înființarea „Tinerimii române“

Convorbire cu inginerul Victor Dumitrescu

Pentru cei care numărăm peste 45 de ani, „Tinerimea română“ este un nume adânc întipărit în memorie, din amintirea anilor de școală. Pentru elevii de astăzi, „Tinerimea română“ spune prea puțin, deși într-un anumit fel bucuria participării la concursurile pe obiecte de studiu, la concursul „Tineri condeie“, la întrecerile pe meserii, la „daciadele“ sportive, își au obârșia în inițiativele mai modeste, dar mult îndrăgite odinioară ale „Tinerimii române“.

În calitate sa de participant la activitățile societății și ca fiu al cunoscutului ei președinte — deci ca deținător al unor documente și mărturii prețioase — tov. inginer Victor Dumitrescu, el însuși publicist de talent, este poate cel mai în măsură să ne vorbească despre „Tinerimea română“.

Red.: Știm că „Tinerimea română“ s-a născut în primăvara anului 1877 în vatra liceului „Matei Basarab“ din București, din inițiativa unui mănunchi de elevi din clasa a III-a, având în frunte pe Aurel Șeicaru, primul ei președinte. Faptul că data de naștere a acestei societăți coincide cu declararea independenței naționale e o simplă întâmplare?

V.D.: Cîtuși de puțin. Societatea s-a născut în atmosfera de mare entuziasm a anului 1877 și este fără îndoială produsul unui înflăcărat sentiment patriotic. Sub acest semn, al înaltului patriotism, „Tinerimea română“ și-a desfășurat activitatea timp de 66 de ani, parcurgînd toate momentele esențiale ale făuririi României moderne, deci pînă în 1943 cînd a fost desființată de dictatura fascistă.

Red.: În amintirea multor generații „Tinerimea română“ a rămas vestită prin celebrele ei concursuri. Ne-ați putea da cîteva date în această privință?

V.D.: Ideea acestor concursuri a venit de la Ion Zalomit, fost membru al societății, rector al Universității din București. În 1885 au avut loc concursuri pentru școlile primare din București; în 1893 concursurile cuprind și școlile rurale, iar în 1897 se organizează și concursul pentru școlile secundare. Din 1937, concursurile se extind și în universități. Din 1895 concursurile se completează cu cele de lucru manual, iar în 1901 cu cele sportive, unde avea întîietate oina, sportul nostru național. După 1920, concursurile au luat amploare, antrenînd mii și zeci de mii de elevi de pe tot cuprinsul țării. Înfruntarea avea loc la București. Pentru liceeni se organizau concursuri la literatura română, istorie, latină, fizică, lucru manual, desen, muzică vocală și instrumentală, folclor (costum și joc național). Nu au fost cuprinse doar liceele de cultură generală, ci și școlile de meserii, de comerț, de agricultură și școlile de ucenici. Iată cum descrie, în ziarul *Adevărul* din 20 mai 1928, scriitorul Radu D. Rosetti un concurs al „Tinerimii române“:

— „Bine, c'am trăit să văd circulația întreruptă din cauza unei manifestații culturale! mi-am zis, fericit. Și aplecîndu-mă spre un trecător ce privea, ca și mine, mișcat spectacolul, am îndrăznit să-l întreb despre ce e vorba.

— Ce, d-ta nu știi?! Concurșurile „Tinerimii române“. Convoiul întreg — aproape 5000 de elevi, de la 350 de școli, cu profesorii lor au defilat pe dinaintea lui Vodă și acum se îndreaptă spre statuia lui Mihai Viteazul, unde cei din cap vor depune, ca-n fiecare an, o coroană.

Dar iată terminată festivitatea împărțirii premiilor și sosit ceasul plecării în excursie... În pelerinajul spre locurile scumpe sufletului românesc, Podul lui Traian sau Călugăreni, pe tot parcursul drumului, mulțimea întîmpină în gări cu flori, banchete și muzică pe silitorii premianți, nădejdea vremii ce va să vie și tinerii se-ntorc acasă încrezători în ei și în destinele neamului, cu impresii ce li se vor întipări în minte pentru toată viața“.

Profesorul V. Șuteu, în raportul asupra concursului de română din 1911 scrie : „Rostul concursurilor «Tinerimii române» este de a introduce pe școlari în realitatea vieții, dându-le probleme necunoscute în cercul strîmt, familiar al școalelor... La concursurile «Tinerimii» pentru întia dată au prilejul de a ataca o chestie din punctul de vedere pur obiectiv, științific, întrucît ei nu cunosc pe examinatori, nu le știu preferințele și sînt siliți să gîndească... Din teză se vede o foarte lăudabilă tendință de a *judeca personal*, independent de tradiție, de a analiza faptele din trecut nu ca niște entități filozofice, ci ca elemente vii, supuse la critică și comparabile cu viața de azi...”

Red. : *Ne puteți indica cîteva dintre conducătorii și animatorii „Tinerimii române” ca și cîteva dintre premiații ei ?*

V. D. : Printre animatori menționez pe Al. Șeicaru, Al. Șonțu, Vasile Pârvan, Nanu Muscel, Victor Babeș, Gr. Tocilescu, V. A. Urechia, B. P.-Hasdeu, Const. Moisil, V. D. Păun, Șt. Radian, I. Simionescu, M. Dragomirescu, Victor Atanasiu, Ionescu Gion, G. Murnu, I. Găvănescu, Traian Demetrescu, Popovici Bîznoșeanu, Dan Simonescu, Octav Onicescu, D. Pompei, D. Murărașu și mulți alții — nume de rezonanță ale culturii și științei românești. Aș vrea să adaug, fără a face o pledoarie „pro domo”, pe tatăl meu, profesorul Nae S. Dumitrescu, membru al societății timp de 60 de ani și președinte al ei aproape 50 de ani, care și-a dedicat viața acestei instituții și care a murit la timpul potrivit, cu puțin înainte ca dictatura fascistă să-i destrame opera realizată cu pasiune și perseverență.

Printre premiați, ca să ne referim doar la cei de după 1920, din care unii sînt personalități în plină activitate, menționez savanți, academicieni ca Traian Lalescu, Miron Nicolescu și N. Sălăgeanu, esteticieni de vază ca Al. Dima — membru corespondent al Academiei R. S. România, Mircea Mancaș, Ovidiu Drimba, istorici și critici literari ca Ovidiu Papadima, I. C. Chițimia, C. Ciopraga, N. Balotă, scriitori ca Anișoara Odeanu, Al. Mitru, Horia Lovinescu, Radu Stanca și mulți alții.

Red. : *Știm că societatea a avut o prestigioasă revistă care a apărut între 1882 și 1902 și între 1920—1943 și la care au colaborat personalități ale timpului. Ce spațiu a rezervat elevilor această revistă ?*

V. D. : În prima serie, spațiul rezervat elevilor a fost mai redus, revista fiind concepută mai mult ca o publicație pentru tineri. Se publicau doar listele premianților, analiza concursurilor — documente foarte valoroase. După 1920, paralel cu listele premianților, au început să fie publicate cele mai bune lucrări premiate la concurs și să se ceară colaborarea elevilor.

Red. : *Ne-ați putea da cîteva nume dintre colaboratorii de atunci ai revistei ?*

V. D. : Aș putea lega debutul publicistic de numele unor personalități pe care le voi aminti în ordinea alfabetică : I. Apostu, Cornel Brădățeanu, Ion Ciorănescu, Al. Dima, căruia în 1922 i s-a publicat valoroasa — și de bun augur pentru viitoarea sa carieră — lucrare *Despre însușirile frumoase ale poporului român*, Grigore Moisil, matematicianul cu spirit enciclopedic, preocupat și de istorie, sociologie, fizică, Octavian Neamțu, Ovidiu Papadima, cu serioasa compunere premiată la concursul din 1928 *Cultul trecutului în operele marilor scriitori din secolul al XIX-lea*, Anișoara Odeanu, David Popescu — excelentul traducător de azi al clasicii latini —, Florica Răileanu și Octav Ruleanu, distinși profesori secundari și mulți alții.

Red. : *Ne-ați putea semna și alte inițiative culturale și acte patriotice ale societății ?*

V. D. : Da. Ridicarea statuii lui Gh. Lazăr din centrul Capitalei, din fondurile societății și dezvelirea ei în 1886, solidarizarea „Tinerimii române” cu românii din Transilvania implicați în procesul Memorandumului, ceea ce a dus la interzicerea difuzării peste munți a revistei societății, protestul împotriva represiunii răscoalelor țărănești din 1907, care a avut ca urmare „pedepsirea” societății cu închiderea localului ei între 1907—1909, lupta consecventă încă din 1884 pentru ideea unității naționale, cu atît de multiple aspecte încît nu ar fi de ajuns o carte ca s-o relatăm.

Red.: „*Tinerimea română*” a avut un frumos sediu. Ne-ați putea da unele amănunte?

V.D.: Într-adevăr din contribuții benevole ale entuziaștilor, strânse ani în șir, s-a înălțat impunătoarea clădire de pe strada Schitu Măgureanu, vizavi de Teatrul „Lucia Sturza Bulandra”. Ea a costat pe atunci 32 de milioane de lei. Aici se organizează un muzeu etnografic, o bibliotecă publică, o universitate liberă după planul și programul stabilite de marele pedagog G. G. Antonescu, o tipografie pentru publicațiile tinerilor, o editură și o librărie a tineretului, precum și un cămin gratuit pentru studentele sărace. Din nenorocire, elanul societății s-a izbit de potrivnicia anilor de război și de ostilitatea dictaturii fasciste.

Red.: *Care e secretul succeselor „Tinerimii române”?*

V.D.: Trei factori au contribuit la menținerea societății și la succesele ei: o temeinică organizare, o ideologie progresistă, polarizată în jurul unor idealuri sociale și naționale generoase, perfectă solidaritate a membrilor societății și spiritul de continuitate între generații. Aș mai adăuga puterea de dăruire pentru o idee mare, care a înflăcărat conștiința tineretului cu vederi luminate, caracterul de masă al acestei entuziaste activități.

Red.: *Acum când se împlinesc 100 de ani de la nașterea „Tinerimii române”, făcând abstracție de faptul că sînteți fiul animatorului ei, ați putea, tovarășe inginer, să-i fixați rolul ei istoric?*

V.D.: Judecînd obiectiv, nu ca fiu al lui Nae Dumitrescu și fervent susținător al societății, ci pe baza documentelor de arhivă și de presă, după mărturiile a mii de oameni care au trecut prin anii de entuziasm și realizări ai acestei societăți, pot afirma că în decursul celor 66 de ani de existență, „*Tinerimea română*”, cu toate scăderile ei, legate inerent de unele optici greșite ale timpului, a jucat un rol pozitiv în formarea culturală și în educarea patriotică a generațiilor care au construit România modernă. Cred că nu a existat vreo mare personalitate, respectată azi, să nu se fi format la flacăra idealurilor înalte ale societății și să nu-i fi sprijinit activitatea, măcar cu un sfat sau cu o încurajare.

Red.: *Azi unele inițiative ale „Tinerimii române” au intrat — să zicem așa — în fondul de aur al tradițiilor școlii românești. Ce sentimente trăiți acum, făcînd această legătură organică între trecut și prezent?*

V.D.: Mă bucur că semințele aruncate de „*Tinerimea română*” au dat roade și că o frumoasă tradiție a școlii românești — consacrată prin longevitatea și efectele ei binefăcătoare — a meritat să fie continuată pe un plan superior în România socialistă, ca urmare a consecvenței politice duse de partid pentru valorificarea moștenirii culturale. Sînt convins că un amplu studiu monografic asupra „*Tinerimii Române*” se va impune ca o necesitate culturală și pedagogică în același timp.

Convorbire realizată de prof. dr. Tudor Opreș

„Societatea «*Tinerimea română*», ne dă un exemplu viu de ce poate face o mîină de tineri, însufleșiți de o idee generoasă.

Modestă, abia știută la început, azi numele ei este cunoscut în toate părțile țării... În lucrarea de înălțare culturală a neamului, «*Tinerimea română*» are o parte meritorie. Prin concursurile sale a reușit a dezvolta emulația în școli; prin conferințele, prin revistele sale, prin biblioteca ce a organizat, ea a adus contingentul ei la lățirea culturii intelectuale. Ea are meritul de a fi înțeles printre cei dinți însemnătatea învățămîntului lucrului manual în școli.”

SPIRU HARET

(din discursul rostit de ministrul Instrucțiunii Publice la serbarea distribuirii premiilor societății în anul 1898)

Mihai Gafița, elev de liceu

G. G. URSU

Cîtă dreptate a avut poetul Ion Horea, cînd în articolul-recviem din *România literară* (10 martie a.c.) a declarat că noi, supraviețuitorii cumplitului cataclism, ne simțim stingheriți că mai trăim, purtînd ca o povară amintirea atîtor prieteni și colegi cu care ne-am împletit viața, visurile, idealurile, dezamăgirile. Cu atît mai stingherit mă simt eu, cînd scriu despre un fost eminent elev al meu de la liceul „Nicu Gane” din Fălticeni, în anii 1938—1940, elev strălucit, primul din promoția lui, care a plecat prematur pe drumul fără noroc și întoarcere. Nu pot uita cum, cu elan și tenacitate, mi-a cerut să-l ajut să înființeze o revistă pentru elevi. Direcțiunea școlii considera pe atunci un organ de publicitate al elevilor ca pe un act insolit și îmi aduc aminte cu cîtă bucurie a primit Mihai Gafița vestea aprobării oficiale. Astfel a putut apărea sub îngrijirea lui *Revista noastră*, revistă a elevilor Liceului „Nicu Gane” din Fălticeni, la care a debutat, mărturie a vocației lui de editor, manifestată de timpuriu, care l-a dus la împlinirile mature de mai tîrziu.

În întîlnirile noastre de la București, evocam cu nostalgie acest prim moment al biografiei lui, după cum ne aminteam, cu emoție, de primăvara anului 1939, cînd, în fruntea clasei, ne-a condus la gară, cu lacrimi în ochi, pe profesorii mobilizați ce plecam la regimamentele noastre. Era vremea neguroasă cînd spectrul sinistru al războiului domina Europa și se apropia de hotarele țării noastre și de grădina liniștii, cum numea Sadoveanu orașul scump al tinereții lui creatoare. Într-o scrisoare, Mihai Gafița arăta că a plîns atunci pentru că lumea cu sufletul bun pleca să facă război, dar și pentru că *Revista noastră* trebuia să dispară.

Mi-aduc aminte de satisfacția lui că, în anii noștri, în condiții superioare, a reapărut la Fălticeni *Revista noastră*, căreia, într-un articol cerut de direcția Liceului „Nicu Gane”, îi uram „să înflorească a doua oară ca un salcîm moldovenesc”. Îmi spunea că e atașat de orașul năzuințelor lui, cum eu sînt legat prin atîtea fire de Bîrlad. La E.S.P.L.A., el a tipărit o mică monografie despre poetul Neculai Beldiceanu și pentru că acesta fusese primul profesor de română al vechii școli la care a învățat și el, școala lui Mihail Sadoveanu, E. Lovinescu, Artur Gorovei, Horia Lovinescu, Nicolae Labiș și a altora.

În lungi convorbiri în care prețuiam verva lui excepțională, îmi împărtășea proiectele lui literare și unele izbînzii, fără a-și ascunde unele amărăciuni. Mi-a dăruit toate cărțile lui, cu dedicații evocative. Pe ultima lui carte, *Fața ascunsă a lunii*, el scria: „Profesorului G. G. Ursu, căruia, abia cu această carte, cred că îi întorc mai consistent ceea ce mi-a dăruit cu bunătate și iscusință acum aproape patru decenii. Recunoștința lui M. Gafița, dec. 7”.

De altfel, am recenzat această carte în *Limba și literatura română*, punînd în lumină mai ales interpretarea nouă a personalității lui Eminescu, căruia i-a făcut un portret de militant, dinamic și lucid, în succesiunea eroului său Toma Nour.

S-a întîmplat ca în ultimele trei ședințe de la Uniunea Scriitorilor, Mihai Gafița să dorească a sta lîngă profesorul adolescenței sale. Elevul zvelt, cu ochii de azur de altădată, încărungișe, dar își păstra mobilitatea și privirile de atunci. Cine ar fi crezut că nu va trece o lună și se va interpune zidul de care se izbește fragilitatea condiției umane? Cine ar fi crezut că se despărțea de trecutul lui, de anii visurilor lui dinții? Îi vom căuta cărțile cu înfrigurare, îi vom culege gîndurile, fiind încredințați că din paginile lor va răsări, ca o floare fără moarte, frumusețea amintirii lui.

Țara visurilor noastre

Prof. NAE ANTONESCU

Școala generală Terebești, județul Satu Mare

Revistele școlare, cu profilul lor distinct, au îndeplinit întotdeauna o nobilă misiune, servind un ideal: acela de a acorda posibilitate elevilor talentați să zboare cu aripile fan-teziei și ale cunoașterii științifice. Ele au cultivat lirismul și meditația, încrederea în pro-priile forțe, un anume entuziasm necesar îndeletnicirilor literare și artistice. Acele publicații care au avut norocul să fie îndrumate de o minte clară și înțelegătoare, apropiată sufletește de individualitatea specifică a adolescenței, au înscris pagini de glorie în istoria revistelor școlare românești. Una dintre aceste reviste este *Țara visurilor noastre* din Oradea, socotită, la un moment dat, cea mai bună publicație școlară din țară.

Au trecut patru decenii de la apariția primului număr, în decembrie 1937, sub îndru-marea harnicului profesor Augustin Cosma. Preocupările culturale ale acestui dascăl sînt ceva mai vechi. Revista *Familia*, seria a doua, de prin anii 1926—1929, îi consemna neobosita activitate din cadrul Universității populare „Emanoil Gojdu”, unde s-a ocupat, în repetate rînduri, de viața și opera poetului Vasile Alecsandri. Poate că și din acest îndemn, socie-tatea de lectură a liceului a fost botezată cu numele poetului moldovean. Înainte de apariția revistei, s-a consolidat poziția societății de lectură, care și-a fixat, în programul ei, trei scopuri fundamentale: încurajarea gustului pentru lectura operelor literare, descoperirea și creșterea tinerelor talente și promovarea discuțiilor și a opiniilor libere. Un rol salutar a jucat în această perioadă Ion Șugariu, poet în formare și colaborator al *Familiei*, elev al liceului. Mai târziu el a închinat poezia *Boemă* „prietenilor visători de la «Emanoil Gojdu»”. Unele dintre poeziile scrise și publicate în acest interval de timp au intrat în componența volumului *Trecere prin alba poartă*, din anul 1938.

Țara visurilor noastre a cunoscut trei serii: prima între 1937—1940 la Oradea, a doua la Timișoara între 1941—1945, iar ultima apare în anii noștri, din nou în orașul de pe Crișul Repede, ca revistă a liceului „Emanoil Gojdu”. Ea a pornit la drum cu entuziasmul profesorului Augustin Cosma și a celui vrednic animator cultural bihorean Teodor Neș, istoric cultural și cadru didactic cu largi inițiative. Pe atunci era directorul liceului, în această calitate semnînd articolul-program al revistei, intitulat *Un cuvînt lămuritor*. El nutrea ideea că o revistă școlară poate canaliza energiile nebănuite ale adolescenței spre direcții utile, dacă are un scop bine determinat. Cu această orientare apare *Țara visurilor noastre*, nume simbolic, generos, ce înflăcăra idealurile tinereții acelor vremuri; nici nu se putea imagina o metaforă mai sensibilă, mai plină de conținut, cu avînturi lirice și speranțe ce trebuiau împlinite. Cu *Imnul studenților* de G. Coșbuc pe stindard a plecat la drum acest dascăl Augustin Cosma, călduros evocat de Anastasie Țirulescu, actualul conducător al re-vistei: „Clocotea în ființa lui o energie spirituală demnă de a mișca din loc obstacole de neînfrînt. A știut astfel, călăuzit de intențiile cele mai nobile și animat de credința cea mai arzătoare că-i este dat să împlinească visurile de creație ale micilor săi elevi, a înfrînt toate greutățile ca să mențină *Țara visurilor noastre* deasupra generației de atunci, ca un steag de flacăra tinerească” (*Trei decenii, în Țara visurilor noastre*, 1968, nr. 3, p. 4).

Țara visurilor noastre se poate mîndri astăzi, la patru decenii de la apariție, că a fost o pepinieră de talente, care activează cu succes pe frontul literaturii actuale. Încă de la primul număr, *Familia* (1937, nr. 10, p. 109), Alexandru Olteanu, la rubrica *Revista re-vistelor*, reținea numele lui Ovidiu Drimba și Eugen Groza. Primul dintre aceștia și-a început ucenicia în paginile acestei reviste cu recenzii și articole critice despre poezia lui T. Arghezi, N. Davidescu, Adrian Maniă și alți scriitori contemporani. Critic literar al revistei este și Gh. Bulgăr, la început autor de interesante schițe și articole de filozofie, note despre cultură. El semnează pertinente recenzii despre poezia lui Ion Minulescu, despre critica lui G. Căli-nescu etc. Sectorul de critică al revistei devine deosebit de atrăgător pe parcursul apariției,

Încît *Familia* (1938, nr. 9—10, p. 107), prin condeiul unui inspector școlar de atunci, George Bota, are curajul să scrie următoarele: „Revista face cinste colaboratorilor și conducătorilor ei”. Cam în același timp își începe colaborarea la revistă Traian Blajovici, cu mici schițe și reportaje, precum și cu un sensibil și călduros cuvînt la moartea poetului învățător Ion Moldoveanu. Aici apar primele încercări ale lui Mircea Malița, mici proze cu acut simț de observație. Am mai menționa și pe Aurel Liviu Boțiu și pe Eugen Groza, care ne-a înveselit tinerețea cu minunata piesă *Delta inspirațiilor*, comedie în trei acte, frecvent jucată pe scenele școlilor noastre.

Revista a avut și poezii ei preferați. Am amintit deja numele lui Ion Șugariu. Lui i-au urmat apoi alții: Vladimir Drimba, preocupat mai târziu de studii de filologie, Ion Cherejan cu versuri melodioase, de factură simbolistă, Ion Maria Șereș, liric meditativ, autorul volumului *Adolescență* (Oradea, 1940), Horia Lupu, astăzi colaborator statornic al revistei *Transilvania* din Sibiu, Viorica Oțelia, Traian Costa etc.

Seria a doua a apărut la Timișoara, sub îngrijirea profesorului Augustin Cosma. Revista a avut de suferit rigorile refugiului, dar nu a uitat niciodată cetatea Oradei, de unde a pornit. Pe copertă era trecută redacția veche, cu sediul ei din Oradea, colaboratorii vechi își continuă activitatea, îndeosebi Gh. Bulgăr, apar apoi și alți elevi ai liceelor din Timișoara, Lugoj, Arad, Caransebeș, Beiuș. Acum revista cultiva cu precădere poezia refugiului (V. Mureșanu, *Satul meu din valea Crasnei*), cu nostalgia locurilor părăsite, dar și cu accente protestatare. În fiecare număr se publica o poezie cu titlu general, *Țara visurilor noastre*, cu caracter patriotic. După 1945 revista își pregătea calea reîntoarcerii la Oradea. Iată o mărturie elocventă în acest sens: „Eu voi aștepta mereu *Țara visurilor noastre*, cu bucuria că alții vin în urma noastră, cu regretul că anii trec, cu credința că în jurul ei, ca altă dată, se cultivă dragostea de neam și de om. Și din cînd în cînd voi scrie în paginile ei, să mă întîlnesc acolo cu cei morți pentru dezrobirea Ardealului, cu cei de la care mi-am învățat datoriile, cu cei care vor pricepe de la generația noastră sensul lumii noi” (Ion Gh. Bulgăr, în *Drapelul*, București, 1945, nr. 86, p. 2). Aceste rînduri au fost scrise în preajma revenirii revistei la Oradea și devin expresia simțită a unui colaborator de frunte. Destinul a vrut însă altfel: regretatul profesor Ion Bulgăr a trecut în lumea umbrelor înainte de a ne fi așteptat.

Astăzi *Țara visurilor noastre* înflorește într-o nouă haină, duce mai departe experiența celor patru decenii, realizează credințele și idealurile scumpe, atunci doar visate. Revista fruntașă își va găsi locul printre nenumăratele publicații surori, luminînd drumul altor mlađițe literare pe calea spinoasă a scrisului. Orașul Oradea se poate mîndri cu astfel de tradiție rodnică.

Cronica revistelor școlare

Prof. GEORGE ȘOVU
Inspectoratul școlar al
municipiului București

Revistele școlare cercetate mi-au demonstrat, încă o dată, un fapt îmbucurător și anume că marile și nobilele adevăruri ale existenței noastre, trecute și prezente, dezvoltă în sufletele tinere tulburătoare elanuri, mature și înalte meditații, frumoase, demne, clocotitoare visuri, strunite, nu de puține ori, în potriviri de vorbe care nasc autentice și luminoase emoții, ca și ecouri în stare să dăinuie dincolo de hotarul clipelor.

Stăpînit de asemenea emoții, îmi permit să pun în lumină cîteva frînturi de suflet și gînd, desprinse dintr-un buchet atît de bogat și tulburător, în același timp, prin frumusețe și prospețime, prin patetică și hotărîită rostire :

„În țara munților străbuni, unde susurul izvoarelor se face auzit ca un glas plăpînd pornind din adîncuri, unde codrul își cîntă doina cea de jale și dor, unde florile înrouate zîmbesc cerului senin, care își revarsă albastrul infinit peste piscurile înalte, acoperite de falnici brazi cu cetina tot verde, se prăznuiește o zi măreată: ziua Independenței. Flăcăi și fete, bătrîni și copii, riuri și munți, marea cea înversunată, Dunărea bătrînă s-au prins în hora bucuriei, înălțîndu-ți un imn de slavă, dulce Românie“.

Așa începe Delia Moț, elevă în anul II A la Liceul pedagogic din Arad, avîntata însemnare, intitulată *La aniversare*, pe care o publică în nr. 24 al revistei *Tribuna elevilor*, „număr omagial închinat Centenarului glorios al dobîndirii independenței de stat a României și aniversării a 70 de ani de la răscoalele țărănești din 1907“.

„Ciocîrlia își înalță imnul său de laudă spre zările albastre ca să vestească lumii sărbătoarea noastră. Pămînt al doinei strămoșești, al oamenilor harnici și drepti, leagăn de viteji care și-au vărsat sîngele pentru binele fraților lor, România de astăzi este o țară minunată și înfloritoare. Călăuzită de partid pășește pe cele mai înalte căi ale civilizației și progresului. Visul de odinioară s-a transformat azi în realitate. Așa cum te-au văzut strămoșii tăi, așa ai devenit astăzi, Românie! Fiți mîndri de țara voastră, voi, fii ai ei! Nu precupeți nimic cînd e vorba de ea! În ea v-ați născut! În ea ați luptat! În ea veți trăi!“ Așa se încheie amintita însemnare, una din nenumeratele vibrații care înfiorează paginile acestei valoroase reviste, semnată de adolescenți și tineri care știu să-și trăiască anii, care caută să înțeleagă și dovedesc că înțeleg, tot mai mult și mai cuprinzător, menirea lor de viitori educatori ai copiilor, adolescenți și tineri cultivați, înzestrați cu talent autentic. Din rîndul lor desprindem numele Floarei Belean și al Zenicăi Lapoș (din anul IV înv.), al Luniței Faur și al Marincăi Tămaș (din anul II A), al Mariei Brușu (anul I B) și al Marianeii Gligor (IV m.), al lui Ioan Miclăuș (anul V înv.) și al Dianeii Țigu (I B) etc.

Fîlfîie drapelul nemuritor de veacuri
Pe chipul mereu tînăr al vremilor prezente.
Trăim în țara cu brațe de oțel,

Muncim în țara cu vatră de lumină,
Ne-am născut în ev comunist
Și oțelim în inimi și fapte,

Crezul călăuzitor de neam și patrie,

afirmă Zenica Lapoș în poezia *Pămînt de patrie*.

„De veacuri ne sprijinim veșnicia pe umerii străbunilor. Ne mîngîie sufletul doinele și baladele curgînd din izvoarele nesecate ale dragostei lor.

Cîntați inimi! Cîntați bucuria caldă a zilelor noastre, zidindu-ne cetatea de aur a viitorului.

Haideți, tineri! Să luăm toate zăpezile și florile cele mai frumoase ale vîrstei noastre și să dăruim celor care ne-au dat bucuria vieții: eroilor!“, adaugă colega ei mai tînără, Marınca Tămaș.

O mențiune specială pentru talentul Floarei Belean. Evocarea *La noi, fîntîninele vorbesc*, închinată amintirii răscoalelor din 1907, este cu adevărat notabilă, ca și însemnarea, intitulată sugestiv *Un minut s-a desprins și a ars...*, consacrată durerilor ce s-au abătut peste lumea românească într-o seară de martie.

Bogată și variată în conținut, expresie concludentă pentru preocupările și frămîntările colectivului de elevi, îndrumat de dascăli destoinici, ne apare revista *Confruntări* a Liceului „C. Dobrogeanu-Gherea“ din Ploiești. Numărul 6—7, ca și foaia volantă *Omagiu*, editată cu prilejul Festivalului național „Cîntarea României“, cuprind numeroase materiale consacrate sărbătoririi Centenarului Independenței.

Din bogata prezență în revistă și-n foaia volantă a talentatei Carmen Iulia Otavă (din anul IV C) am selectat poezia *Străvechi țărîm*.

Străvechi țărîm de binecuvîntare,
Ai răsărit un neam vrednic și treaz
În patria pădurilor de grîne,
În albia răzoarelor de brazi

Și, presărați răscrucilor temute,
Am dăinuit cu ghioaga la curea,
Cu arcu încordat săgeții prinse,
Cu sulia înfipă într-o za.

În vatra frământată de vrăjmașii
Ce nu-și mai încăpeau între hotare

Poporul meu bărbat, cu soarta sa !

A dat izbîndă, răsunător, sub soare,
Străvechi tărîm de binecuvîntare,

Din „Vibrațiile lirice” — tinerească ofrandă la „Cîntarea României” — trimise spre inimile cititorilor revistei *Sînziana*, editată de liceul „Zinca Golescu” din Pitești (nr. 22), publicație de ținută, pe care am mai avut prilejul s-o prezentăm cititorilor noștri (și care are amabilitatea să recomande celor cărora se adresează și revista noastră, *Limba și literatura română*), desprindem două cîntece închinată patriei : primul, semnat de eleva Maria N. Popescu, intitulat *Țară*, iar al doilea aparținînd Camelliei Bălăuță, elevă în anul I al Liceului „M. Kogălniceanu” din Vaslui (revista continuă și în acest număr tradiția publicării unor poezii ale elevilor de la alte școli din țară) :

ȚARĂ

Din toate cuvintele, pămîntule,
Am vrut să-ți dau unul
frumos și adînc.
Ți-am zis Fîntînă,
dar ești mai curat ca lacrima cerului.
Ți-am zis Stea,
dar ochii-ți sînt mai frumoși ca o boltă.
Ți-am zis Lut,
dar ulciuru-ți e viu și albastru.
Ți-am zis Dragoste,
dar e prea puțin pentru inima ta.

Ți-am zis Țară,
și numai atunci am văzut
că lutul tresaltă,
și numele acesta e sfînt.
E-un nume plămădit
de mîini de olar ;
e numele dat de strămoși
la botezul focului și al istoriei
și el, pămînt carpatin, ți se potrivea —
e numele rupt din inima mea.

ROMÂNIA

Un gînditor cioplit în stîncă țării
De mii de ani, vestindu-l pe Brîncuși,
Un Voroneț desprins din geana zării,
O inimă străpunsă de-un arcuș ;
Luceafărul zburînd prin constelații,
Rănit de dorul fetei de pe plai,
Au și azi albe tîmplele Carpații
De tragedia morții lui Mihai.
O mioriță rătăcind pierdută
Prin spațiul străjuț de trei goruni,

Pădurea tăinuind durerea mută
Și visurile bunilor bătrîni ;
Sirena celui ce de-abia jurase
Pe steagul luptelor muncitorești,
Acele vremi în care se-nălțase
Stejarul viguros din Scornicești ;
Și vastele-mpliniri uimind o lume
Ce azi cuprind din zare-n zare glia
Aceste toate poartă un singur nume
Măreț și sfînt și mîndru : „România”.

Revista noastră, publicație a elevilor Liceului „Unirea” din Focșani, care a împlinit „65 de ani de la apariția primei serii”, a intrat, prin nr. 40 — 41 — 42 (ianuarie — martie 1977) și nr. 43 — 44 — 45 (aprilie — iunie 1977), în cel de-al șaselea an, „de la reluarea tradiției”. Lectura acestor din urmă numere ne-a adus din nou în situația de a remarca, cu deosebită satisfacție și cu prețuire, personalitatea prestigioasei publicații focșănene, la care colaborează, potrivit unui profil ce s-a conturat în timp, pe lîngă elevi, cadre didactice ale liceului, ca și reprezentanți de frunte ai culturii, literaturii și științei, mulți foști elevi ai școlii, făcînd-o astfel demnă de cel mai viu interes.

Din ampla secvență, consacrată Centenarului Independenței, reproducem poezia *Auto-biografie*, semnată de Mirela Samoilă.

Noi ne-am născut
din dorința de istorie,
atunci cînd piatra
nu era încă Poartă a sărutului

și cînd nemărginirea
nu se numea încă Coloană.
Primii pași
ni i-am purtat prin codri de aramă

în care fiecare arbore se numea
Eminescu, Tudor sau Ștefan,
și fiecare pasăre se numea zbor.

Ne-am umplut mâinile cu lut,
am modelat din el trepte și steaguri
și am iubit pentru întâia oară

Clipa împlinirii.

Am iubit și vom iubi multe asemenea clipe
smulse din pulsul acestui timp comunist
în care noi —
Albe pășări măiestre —
urcăm trepte
spre maturitate deplină.

Dintre publicațiile elevilor bucureșteni, amintim, de data aceasta, noile apariții ale revistelor *Năzuințe* a Liceului „Matei Basarab”, 2000 a Liceului real-umanist nr. 3 și *Pași spre viitor* a Liceului „D. Bolintineanu”. Într-o nouă înfățișare, cu o structură nouă și o substanță de viață mult îmbogățită, revista *Năzuințe* intră în competiția celor mai bune publicații școlare. Consecventă în căutări și împliniri, revista 2000 (în limbile română și germană) își continuă cu siguranță drumul propriu. Echilibrată, frumos editată, revista *Pași spre viitor* marchează, prin ultimul ei număr, un pas înainte în înălțarea prestigiului școlii ce poartă numele unuia dintre poeții noștri patrioți, dintr-o generație de aur a scrisurii artistic românești. Consecvenți și noi cu preocuparea principală a cronicii, vă oferim, în încheiere, încă două cîntece închinare patriei.

ROMÂNIA

Pămînt
cu urme de strămoși pe trup,
glie, cuib de pîine,
cu vise legănate-n copacii
aducerii-aminte.
Pămînt al patriei mele !
Cer,
cu suflet de porumbei albi,
cu brazi închinîndu-și iubirea
stelelor tale,
cu ape ce-și prind undele
în plasa ochilor tăi.
Cer al patriei mele !
Aer,

care păstrează respirația
lui Burebista și Decebal,
a lui Ștefan și Mihai,
și-a cîtor Basarabi !
Aer pe care-l sorb
din graiul cronicarilor,
din inscripțiile minții,
pe cartea izbînzii tale.
Aer al patriei mele !
Oameni,
cu «bine-ai venit» pe buze
și cu pîine în suflet,
cu muncă în palme,
cu muzica soarelui în ochi,
Oameni ai patriei mele !

DANIEL NEGUȚ, anul 3 A
Liceul „M. Basarab”

PĂMÎNT DE ȚARĂ

Pune-ți urechea pe pămînt
și încearcă să auzi
cum plesnesc în adîncuri,
mustind de sevele vieții,
mugurii cruzi.
Culcă-ți obrazul
pe bruma țepoasă și sură
ca să simți
mîngîierea-i fierbinte

pe frunte,
pe pleoape,
pe gură...
Cuprinde-n palme o fărîmă
Cu trupul înalt de țărînă.
Frămîntă-ntre degete bulgării arși
De sîngele celor scurși în pămînturi,
De visările celor rămași.

SIMONA CIUVICĂ, anul IV
Liceul real-umanist nr. 3, București

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

CRAIOVA

În cadrul Festivalului național „Cântarea României”, etapa de masă, elevii anilor II B și II C ai Liceului real-umanist nr. 1 au realizat un interesant spectacol de sunet și lumină intitulat „Sufletul nostru, suflet românesc”. Spectacolul, din care se desprinde o expresie plină de candoare și iubire față de popor și patrie, față de străvechea noastră cultură, a obținut locul I la faza municipală a festivalului, și a evidențiat promițătoare talente: Horia Horculescu, Anca Groza, Lidia Rogoveanu (poezie-interpretare), Daniela Dovleac și Mihai Atanasiu (muzică folk).

Un alt succes artistic al liceului îl constituie premiul I la faza județeană și premiul III la faza interzonală, obținute de corul de fete al liceului, condus de tov. profesoară Ecaterina Catrângiu.

Cele două formații amintite se pregătesc în prezent pentru un amplu program de manifestări în public, ale cărui încasări vor fi depuse în contul omeniei.

ALINA UNGUREANU

Liceul real-umanist nr. 1

CĂLĂRAȘI

În anul școlar 1976—1977, activitatea literară a elevilor Liceului nr. 1 din Călărași a fost bogată. Ea s-a concretizat în acțiuni, ca: simpozionul „Mihail Sadoveanu”, montajul literar-muzical „File de luptă și de glorie”, editarea revistei *Șarje*. În cadrul cercului literar „Mihai Eminescu” elevii au aprofundat și îmbogățit o serie de teme referitoare la creația celui mai mare poet român, dintre care amintim: „Iubirea și natura”, „Luceafărul — sinteză a creației eminesciene”. Membrii cenaclului au pregătit și susținut un recital de poezie eminesciană. În colaborare cu biblioteca liceului s-au realizat: vitrina cu noutăți literare și gazeta literară de perete. Sărbătorirea centenarului Independenței a fost marcată de organizarea simpozionului „Ecouri ale Independenței în literatura română”, a recitalului de poezie patriotică și a montajului literar 1877 — drum în istorie.

O activitate fructuoasă, mult mai bogată decât în anul precedent, a fost desfășurată de către membrii cenaclului și la Casa de cultură, unde s-au ținut o serie de prelegeri pe teme de educație politică a tinerei generații.

Cenaclul pregătește o seară de poezie cu creații originale pe teme patriotice, dintre care le vom selecționa pe cele mai bune și le vom trimite revistei *Limba și literatura română*.

BOLFA CARMEN

Liceul nr. 1

BUCUREȘTI:

„Cercul cu cel mai mare număr de membri” este supranumele pe care „Lyric '75” (cerc cu tradiție al Școlii generale nr. 75, deținător a două premii pe țară) și l-a adăugat în anul școlar 1976—1977 și care pune în lumină dorința de a grupa în jurul său un număr cât mai mare de iubitori ai poeziei, sub îndrumarea profesoarei de limba română Eleonora Zamșa.

Copiii de toate vârstele iubesc poezia; le place s-o recite, le place s-o asculte. Ceea ce a urmărit cercul nostru de-a lungul anilor a fost să cultive această dragoste, să-i creeze câmp de manifestare. Spectacolele de poezie, ca: „Miorița”, „Surîsul Hiroshimei”,

„Lumea — format mic“ sau întâlnirile cu scriitori, ca : Al. Mitru, Iuliu Rațiu, Petre Ghelmez au rămas adînc întipărite, nu numai în memoria noastră, a membrilor cercului, ci și a celorlalți elevi care au fost invitații noștri.

Prima președintă a cercului, Anca Manta, deși este acum studentă a Institutului politehnic, a rămas o pasionată cititoare și interpretă de versuri și participă la seriile noastre de poezie.

Inițiativa pe care noi am luat-o în acest an școlar s-a dovedit deosebit de fructuoasă : aproape jumătate din efectivul de elevi ai școlii a fost antrenat, într-un fel sau altul, în activitatea cercului. Iată, în cîteva cuvinte, cum am procedat.

La începutul anului școlar 1976—1977, un anunț îi invita pe elevi să participe la concursul de declamație „Țară de glorie — țară de dor“. Pe baza unui talon de participare primit la intrare, fiecare spectator avea dreptul să indice pe concurentul care, după părerea lui, a recitat cel mai frumos.

În funcție de numărul voturilor (scrise) obținute de fiecare concurent, se stabilea clasamentul etapei respective, care rămînea afișat, pe panoul cercurilor, pînă la etapa următoare. Clasamentul general s-a stabilit pe baza numărului de puncte obținut de concurenții situați pe locul întâi la fiecare etapă.

În cadrul celor opt etape ale concursului, au fost antrenați, devenind membri ai cercului nostru, 164 de elevi, printre ei numărîndu-se și elevul Liviu Gaiță din cl. a VIII-a, care, în cadrul festivalului „Cîntarea României“, a fost distins cu premiul II pe țară.

Dacă la acest număr îl adăugăm și pe acela al elevilor care au alcătuit asistența-juriu, în cadrul celor 8 etape, devine de netăgăduit faptul că „Lyric '75“ este cercul cu cel mai mare număr de membri dintre cercurile Școlii generale nr. 75 și, poate, nu numai ale Școlii generale nr. 75.

MARIANA DOBRE,
președinta cercului

Răspundem corespondenților din Turda

Pe adresa redacției noastre au sosit două scrisori în care ni s-au pus întrebări referitoare la unele probleme de limbă română contemporană. A avut amabilitatea să ne dea răspunsurile solicitate dr. Luiza Seche, cercetător principal la Institutul de lingvistică din București.

Rezolvitor sau rezolvator?

Elevul Ovidiu Sas din clasa a VII-a C, Școala generală nr. 6 din Turda, își exprimă nedumerirea și dezaprobarea în legătură cu folosirea, în revista *Gazeta matematică*, a substantivului *rezolvitor* (*Lista rezolvitorilor de probleme*), formă pe care o consideră greșită și care ar trebui — după opinia sa — să fie înlocuită cu derivatul normal al verbului *rezolva* + sufixul *-tor*, *rezolvator*, ca și *inventator* < *inventa*, *inovator* < *inova* etc.

Problema ridicată de elevul Ovidiu Sas este justă și interesantă. Într-adevăr, familia de cuvinte a verbului de conjugarea I, *rezolva*, cuprinde : substantivul feminin *rezolvare*, infinitivul lung și abstractul verbal al lui *rezolva*, *rezolvat*, *-ă*, participiul trecut, devenit adjectiv, și *rezolvat*, supinul, devenit substantiv neutru al aceluiași verb, precum și adjectivul *rezolvabil*, *-ă*, derivat din *rezolva* + sufixul *-bil*. Normal ar fi să existe și un substantiv, cu forme de masculin și feminin, *rezolvator*, *-oare*, „persoană care poate să rezolve o problemă sau care este capabilă să soluționeze o situație.“ Nici un dicționar românesc — mai vechi sau mai nou — nu înregistrează cuvîntul.

Verbul *rezolva* (<lat. *resolvere*, cu sensul „a dezlega, a soluționa o problemă, un exercițiu, o situație“, are o serie de variante învechite: *rezolia* vb. I (*A rezolia o ecuație*. Asachi, E. II, 115)¹; *rezolui* vb. IV (*Iată problema rezoluită*. id. ib. 98), *rezolvi* (scris și *resolvi*) vb. IV (*Mai rămân însă de rezolvit două cestiuni cronologice*. Hasdeu, I.C.I, 6. *Nu îndrăznim a rezolvi dilema*. Maiorescu, CR. III, 104. *A rezolvi sau a dezlega o ecuație*. Lazarini, M. 214/23). Variantele *rezolui*, *rezolvi*, ca și sinonimul *rezolvirii* (*A rezolvirii iaste a afla câte unișoare [= unități] mai mici are una mai mare întreagă în sine*. Aritm. 1805, 46/20 — toate trei verbe de conjugarea a IV-a, — provin din germanul *resolvieren*, în vreme ce *rezolva* și varianta *rezolia* — ambele de conjugarea I — au la bază etimonul latinesc *resolvere*.

La fel cu verbul *rezolva*, varianta *rezolvi* a creat o serie de derivate, paralele și concurente cu derivatele lui *rezolva*. Astfel, întâlnim infinitivul lung *rezolvire* (*Rezolvirea feliuritelor problemii*. Stamati, F. 155/24. *A da problemei o rezolvire*. Rom. lit. 418,1/4. *Rezolvirea ecuației simple cu o necunoscută*. Lazarini, M. 215/7. *Urgenta rezolvire a chestiei pendente era prea indicată de întreaga situație a țării*. Maiorescu, D. II, 222. *Dădeau soluții pentru rezolvirea marilor bătălii*. Sadoveanu, O. VII, 204. În mod firesc, ar trebui să existe și derivatul *rezolvitor*, -oare, s.m. și f. — corespondentul derivatului *rezolvator*, -oare, s.m. și f. — amândouă neînregistrate de lexicografia românească (nici chiar de *Dicționarul limbii române*, DLR, al Academiei, Serie nouă, Litera R, și *Dicționarul explicativ al limbii române*, DEX, elaborate de Institutul de lingvistică și apărute în 1975).

Problema adusă în discuție de Ovidiu Sas relevă două fapte însemnate: pe de o parte, ea semnalează absența unor cuvinte care ar fi trebuit să figureze în listele dicționarilor noastre generale, științifice, explicative, normative și istorice și, în acest sens, citarea *Gazetei matematice* constituie o sursă, iar cuvintele respective, atestări prețioase, pe de altă parte, ea consemnează o abatere de la sistemul limbii, demonstrând lipsa de consecvență în fixarea formelor normative ale unor cuvinte aparținând aceleiași familii, precum și folosirea unei variante lexicale, acolo unde ar fi trebuit să se impună forma de bază. Ilustrăm, în sprijinul acestei afirmații, câteva exemple de verbe de conjugarea I: *cultiva* (*cultivare*, *cultivat*, -ă, *cultivator*, -oare), *dizolva* (*dizolvare*, *dizolvat*, -ă, *dizolvant*, -ă), *inova* (*inovare*, *inovat*, -ă, *inovator*, -oare) sau de conjugarea a IV-a: *plivi* (*plivire*, *plivit*, *plivit*, -ă, *plivitor*, -oare), *stabili* (*stabilire*, *stabilit*, -ă) sau, în sfârșit, de conjugarea I, cu variante de conjugarea a IV-a: *rezolva-rezolvi*, *solva-solvi*, *dizolva-dizolvi*, ori invers, *absolvi-absolva*.

Faptul că „cel care rezolvă un exercițiu, o teoremă etc.“ este denumit *rezolvitor*, dovedește că, din punct de vedere lexicografic și gramatical, „matematicienii nu „au rezolvat“ problema. Orientându-se după situațiile similare din lexicul românesc, considerăm că, și în cazul analizat mai sus, trebuie să se țină seama de legile și de sistemele limbii, și că, în consecință, toți membrii familiei lexicale din jurul verbului *rezolva*, trebuie să se comporte la fel cu cuvântul-bază.

¹Au fost folosite următoarele lucrări:

Aritm. 1805 = Gr. Obradovici, *Povățuirea către învățătură socoatei sau aritmetica*, Buda, 1805; Asachi, E. = Gh. Asachi, *Elemente de matematică*. Partea I. *Aritmetică*. Partea II. *Algebră*. Partea III. *Gheometria elementară*. Iași, 1836—1838; Hasdeu, I. C. = B. P. Hasdeu, *Istoria critică a românilor. Pământul țării românești*. Volumele I—II. București, 1875; Lazarini, M. = G. Lazarini, *Matematică*. Partea I-a, Iași, 1854; Maiorescu, Cr. = Titu Maiorescu, *Critice (1867—1892)*. Vol. I—III, București, 1892—1893; Maiorescu, D. = Titu Maiorescu, *Discursuri parlamentare, cu priviri asupra dezvoltării politice a României*, I—IV, 1897—1904; Rom. lit. = *România literară*. Foaie periodică, sub direcția d-lui V. Alecsandri, Iași, 1855; Sadoveanu, O. = Mihail Sadoveanu, *Opere*. București, 1959; Stamati, F. = Teodor Stamati, *Fizica elementară pentru clasele colegiale din prințipatul Moldovei*. Compilată după F. Crișu, Iași, 1849.

Ne alăturăm punctului de vedere susținut de Ovidiu Sas și recomandăm revistei *Gazeta matematică* să înlocuiască, în titlul rubricii, varianta incriminată, *rezolvitor*, cu forma corectă, normativă, uzuală, *rezolvator* (*Lista rezolvatorilor de probleme*).

Textin

Eleva Pîrjol Maria Liana, din clasa a VII-a C, de la Școala generală nr. 6 din Turda, ne-a rugat să explicăm ce înseamnă cuvîntul *textin* — denumirea unui magazin mixt din Turda — și dacă este un neologism sau un produs al ficțiunii merceologilor.

Cuvîntul *textin* este un substantiv compus din abrevieri, ca și *plafar* = *Pla[n]te far[m]aceutice*, *comaliment* = [*Întreprindere de*] *com[erț cu] aliment[e]*, *centrocoop* = [*Uniunea*] *Centr[ală a] Coop[erativelor de Consum]*, *Centrofarm* = [*Oficiul*] *Centr[al] Farm[aceutic]*, *aprolacta* = [*Întreprindere de*] *apro[vizionare cu produse] lacta[te]* etc.

La baza noii formații lexicale au stat cuvintele *textile* și *încălțăminte* (denumirile mărfurilor care se desfac în acel magazin), și care, prin abreviere, și, apoi, prin îmbinarea celor două fragmente, au creat noul compus: *textin*. Cum la acest tip de compuse din abrevieri, în mod obișnuit, nu se notează semnele diacritice, formația în discuție apare *textin* (nu *textîn*, cum ar fi fost corect).

Este vorba, deci, de o creație lexicală nouă, compusă pe teren românesc, după un procedeu foarte răspîndit, atît pe plan național, cît și pe plan internațional.

LUIZA SECHE

Institutul de lingvistică din București

„Poetul trebuie să aleagă, din sumedenia ideilor care i se încredințează, pe cea mai justă și mai adecvată, mai potrivită cu ideea căutată, fără a pierde nimic din vigoarea conținutului, nici din eleganța expresiei.”

(VOLTAIRE)

„Versurile facile nu păcătuiesc față de reguli, ci față de geniu; sînt lipsite de variație în complinirea lor, de termenii aleși, nu au inversiuni corespunzătoare și păstrează în cadență prea mult din simplitatea poeziei.”

(VOLTAIRE)

Victor Aurelian Mircescu

S-a născut în 1961 la Râmnicu Vâlcea. Este elev la Liceul „V. Roaită” din localitate. A publicat în revista liceului *File vâlcene* și în revistele: *Cutezătorii* (premiat al acestei publicații), *Orizont* și *Argeș*.

Aici, pe Olt, în jos!...

Cobor mereu în suflet și construiesc viori
Să cînte țara asta pe strune fermecate,
Lîngă fîntîni cu stele ce-adapă visători
Și chipul țării mele oriunde să-l arate...

Și beau parfum de codri și tot cioplesc viori,
Să cînt cu ochii țara, ca să o pot vedea
Cum urcă-n stemă visul și brazii foșnitori,
Cum dorul frînge clipa și schimbă țara mea.

Căci patria începe din noi, ca din baladă :
Un răsărit de vatră cu cerul furtunos !
Cînd ne-ndulcesc strămoșii cu mere din livadă,
Ce mîndră ești, o, țară, aici pe Olt, în jos !...

Daniel Gherghina

S-a născut la 15 august 1960 în Craiova. Este elev la Liceul „N. Bălcescu” din localitate. A publicat în revista liceului, *Licăriri*, în ziarul local *Înainte* și în revista *Ramuri*.

Pașii

Pașii... mereu pași, alții și alții
Se succed sacadat pe bățătorita cărare.
Sînt bărbați care de-o sută de ani
Depărtîndu-se pleacă spre Plevna,
Dar sfîrșesc ajungînd mereu lîngă noi.
Ființa noastră îi primește
Cu ușa deschisă ;
Cînd ne gîndim la ei, cuvintele pălesc,
Grele de puterea sentimentelor
Ce zvîcnesc dintre lespezi de suflet.
Pași... mereu pași, alții și alții
Urcă-ndrăzneț depărtîndu-se pe bățătorita cărare
E-o fîșie de pași ce ajunge la soare !

Mircea Bentea

S-a născut la 10 mai 1957 în Cluj-Napoca. Este elev la Liceul nr. 6 din localitate. A debutat la revista *Echinox*, cu pseudonimul Mircea Stelian. A obținut premiul Editurii „Junimea” la faza finală a Concursului „Mihai Eminescu”, la ediția 1976 și premiul U.T.C. la ediția 1977.

Irina Airinei

S-a născut la 3 septembrie 1962 în București. Este elevă la Școala generală nr. 76 din Capitală. A fost laureată a fazei municipale a Concursului „Cântarea României”; a obținut premiul I la Concursul „Tinere condeie” (pionieri), ediția 1977. A publicat în *Scînteia*, *Cutezătorii* și în antologia *Săgetătorul*.

Elegie

Vai mie și bobului de rouă
acum și ochiul e o pedeapsă —
nu-mi bate pleoapa, nu-mi bate pleoapa
cu flori de nisip.

Mai dă-mi o lacrimă aproape uitată
și leagă-mă că uite
din inimă îmi crește-o aripă
de cine știe cine hrănită.

Vai mie, privirile lumii
pînă cînd să le chem —
ori poate prin arbori de vînt
moartea mea se vede arzînd.

Pe drumul plin de sorți

Pășeam puțin și aspru pe drumul plin de sorți
La freamătul luminii, cioplit subțire-n porți.

Mă răvășeau stejarii, inele lepădînd
Și eu pășeam a cîntec, pășeam ca un descînt.

Stejarii mă strîng tare cînd trec din piatră-n piatră
Și nu știu cum, da-mi pare că zarea e sărată,

Și locul de sub mine erupe, nu știu cum,
De parcă-aș fi un pocnet de muguri, nu și drum.

De mult nu mai văzusem așa o dimineață,
C-un coș de viață-n mîină, un coș de precupeată,

De mult nu mai văzusem așa niște ninsori
Ce-mi troieneau poteca cu vis rotund de flori.

De mult nu mai văzusem convoi de zurgălăi,
De-un stîngen și mai bine și-n plus și anii tăi...

Și deci un freamăt liber nu-ți pară efemer
Ci numai ca albastrul ce cade de la cer,

Ci numai ca surîsul ce vine de la ploi,
Ci numai ca lumina ce se numește noi...

Camelia-Liliana Lobont

S-a născut la Arad. Este elevă la liceul „C. Diacovici-Loga” din Timișoara. Este membră a societății „Preludii bănățene” a cenaclului Asociației scriitorilor; a publicat în revista *Orizont*.

Marian Florea

S-a născut la 19 aprilie 1959 la Roman. Este elev la Liceul industrial de mecanică. Laureat la Concursul „Tinere condeie”, edițiile 1976 și 1977, faza municipală; a publicat sub pseudonimul Marian Florinescu în revistele *Amfiteatru* și *Ateneu*, precum și în antologia *Săgetătorul*, edițiile 1976 și 1977.

Poem pentru mama

Desferecați sînt crinii în lumină
Sub vindecata aripă de raze
Și năpustite cîntece îmbină
Tăcerea molcomită dinspre oaze.

În horele de ramuri arcuite
Vegherile-ngrijate se prefiră
Cînd ochiul amintirilor trezit e
Și răzvrătirea anilor le-nșiră.

Mai unduiesc acorduri prin cuvinte,
Reînflorite-n palme de tăcere
Cu cîntece de leagăn amintite
Cînd frămîntarea zilelor le cere.

O voce suie

Lumina cade-n trunchiul unui bloc
iar plopii trec pe-un trandafir de stradă,
pe cer se bate-o stea cu un boboc
de nor, și luna stă pe loc să-i vadă.

Se-nchide-n mine pleoapa unei flori
și ploile mă cheamă în cîmpie,
amurgul se prelinge înspre zori
gonindu-mă spre-un zbor de herghelie.

Un trup își exilează umbra-n lac,
O rază-și scaldă mîinile în apă,
dar fetele la rădăcini mă sapă.

O voce suie scara lumii ei,
un om și-admiră de pe culme frații,
dar glasul lui n-ajunge pîn' la ei:
o să-l audă alte generații.

România, numele tău...

LIVIA INCEU

Liceul industrial minier, Borșa, jud. Maramureș

Legende tale înfloresc pe fiecare ram
 Cu doinele doinite seara
 La stîmile unde stăpîna-i amintirea.
 Gura ta mă-ndeamnă să cînt,
 În primăvara de fum și de muguri,
 Simfonia muncii și-a roadelor coapte
 Sub soarele păcii.
 Ochii tăi luminează pămîntul pe care-l calc
 Logodit cu lumina spicului de grâu
 Și cu oglinzile line ale cerului.
 Sărutul tău e roua
 Din ochii străbunilor...
 Te iubesc, așa cum iubesc soarele
 Ce-mi dăruie lumina.
 Numele meu ?
 E topit în zîmbetul unui vis de copil
 Și-n glasul tău limpede, țară !

Cîntec pentru un vis

ILEANA MIHAILA

Liceul „Mihai Viteazul”, București

Era atîta soare-atunci
 și-atîta vară-n pumni strîngeam !
 În podul palmelor simțeam
 rotunde, dealurile-munți.
 Atît de mult mă avîntam
 pe verticală, către cer,
 că brazii „frate” mă numeau
 pe pietre cînd spre ei urcam.

Era atîta soare-atunci
 și-n flori polenul era copt
 iar în petale-n zori ardea
 cu patimă, culoarea lor.
 Eu dinții-n ele-mi înfigeam —
 ce gust de vară coaptă-aveau !
 Cu sete-adînc le miroseam
 să simt aroma orelor.

Era atîta soare-atunci
 că pietrele-ncepeau să fiarbă ;
 făceam mătânii-n fața lor
 tot căutînd prin praf și stînci
 al vieții nesecat izvor.
 Era atîta lene-n iarbă !
 Rostogolindu-mă, în brațe
 strîngeam năluca unui dor.

Era atîta soare-atunci
 și-atîta vară-n pumnii mei
 că peste clipe revărsam
 tot aurul ce-l adunam
 în inimă, de-atîția ani
 de cînd pe tine te-așteptam.
 Iar ochii mei, de-atunci, spre vis,
 ca două flori mi s-au deschis.

Copilărie

IULIA TRAILĂ

Liceul real-umanist nr. 1, Craiova

Unde te-ai dus
În goană nebună,
Copilărie,
Icoană albastră ?
Unde-i acum
Vioara măiastră
Tristă și stinsă
Rază de lună,
Din nou să ne spună
Povestea noastră ?
Unde-i acum
Vioară senină,
Copilărie,
Albastră nălucă ?
...Tristă și stinsă,
Apusă lumină,
Să nu mai vină
Mînă străină
Departă s-o ducă...
Vioara ce plînge,
Vioara ce-alină

Cîntecul nostru
Din nou să ne-aducă.
Pe strune de nea,
Din nou să ni-l dea.
Să ni-l cînte iar,
Pe strune de-amar.
Să-l sloboadă spre cer
Cînd stelele pier,
Dimineța în zori.
Copilărie,
Nălucă de jar,
Unde ți-ai topit
Potirul de flori ?
Copilărie,
Basm neterminat ?
Viorile tale,
Corăbii hoinare,
În adînc de mare,
Cînd s-au înecat,
Departă de țărături,
Departă de noi ?...

ÎNSEMNĂRI PE MARGINEA CĂRȚILOR

AL. ANDRIESCU

Stil și limbaj

Iași, Editura Junimea, 1977, 253 p.

Așa cum se arată în *Cuvîntul înainte* al cărții, autorul a încercat să delimiteze și să lege între ele cîteva din momentele cele mai importante din evoluția limbii române literare" (p. 5). Pornind de la acest principiu, volumul reunește zece studii de dimensiuni reduse, grupate în șase capitole care ilustrează intențiile autorului, căci a trece de la *Inceputurile prozei artistice* (cap. I) și *Inceputurile poeziei în limba română* (cap. II) la *Redescoperirea textelor vechi în secolul al XIX-lea* (cap. III) și, în sfîrșit, la *Ctitorii prozei moderne în limbaj tradițional* (cap. IV) nu înseamnă altceva

decît a urmări o anume trăsătură — în cazul de față, prezența elementelor de tradiție lingvistică în limbajul particular al diferiților autori — în evoluția sa cronologică și valorică. De aceea ni se pare că cel de-al treilea capitol al cărții înfățișează în chipul cel mai evident premisele lui Al. Andriescu bazate, cum se poate vedea, pe demonstrarea „vitalității” tradiției lingvistice românești, în uzul modern, la marii oameni de cultură.

Mai puțin integrat în acest context, articolul *Titu Maiorescu, teoretician al limbii*, reprezentînd de fapt o luare de atitudine polemică față de autorii care nu împărtășesc ideea exprimată de titlu, nu reușește să ne convingă de altceva decît că întemeietorul criticii literare românești poseda

și o informație filologică. Este totuși greu de acceptat ca *informația* să fie echivalată cu *formația* într-un anume domeniu, astfel că a-i conferi lui Maiorescu calificativul de „teoretician al limbii” pe baza unor intenții notate în însemnările zilnice din anii tinereții pare prea mult...

Ultimele două studii nu se leagă de celelalte, dar, prin faptul că se referă la momente importante ale dezvoltării limbajului poetic românesc și la diversificarea stilurilor limbii în etapa contemporană, corespund scopului afirmat al volumului.

Sub titlul *Univers poetic și expresie* (cap. V) este tratată o singură problemă: *Evoluția limbajului poetic modern*. Al. Andriescu pornește de la ideea că limbajul poetic evoluează în strânsă legătură cu un univers particular pe care poezia caută să-l illustreze: „Momentele lui de cotitură coincid de aceea cu prefacerile din lumea interioară a poetului, care își afirmă vocația numai când nu se mai lasă «inventat» de limbaj, ci devine el «creatorul» lui.” (p. 236). O astfel de interferență nu poate fi, desigur, negată, dar consecințele sale sînt mult mai complexe decît le observă autorul. A vedea lucrurile numai din această perspectivă (de la factori exteriori, care condiționează formația poetului, la text) înseamnă, într-un fel, a limita poezia la o singură interpretare, două, poate, girate eventual și de un nume prestigios. O afirmație ca aceasta, relativă la poezia lui Ion Barbu: „Cît privește controversata poemă, *Joc secund*, considerată la apariție de o minte cuprinzătoare ca a lui Nicolae Iorga, ca fiind de un „ininteligibil absolut”, este interpretată astăzi, după ce Tudor Vianu și G. Călinescu i-au dezvăluit cheile, pînă și de copii (sic!) de școală.” (p. 225) ne face să ne întrebăm dacă nu cumva este necesar ca elevul să poată ajunge la *propria* sa interpretare, bazată pe o analiză atentă a structurii textului, în loc de a prelua pur și simplu interpretările altora, fie ei critici și istorici literari de mare renume.

Există în cartea lui Al. Andriescu o tendință polemică, care devine explicită în ultimul articol ce formează conținutul capitolului al VI-lea, *Scurtă incursiune în*

stilurile neartistice, consacrat de fapt numai stilului publicistic. Se vede deci că discuția începută cu mai mulți ani în urmă („se poate vorbi de un limbaj publicistic?”) continuă, iar reactualizarea ei se înscrie ca un merit al cărții examinate, mai cu seamă că afirmațiile autorului sînt, în acest capitol, sprijinite pe o bază teoretică mai largă și mai actualizată decît în precedentele.

Stil și limbaj reprezintă o lucrare care pune probleme. În privința căilor de rezolvare se mai poate discuta pe marginea sugestiilor oferite de autor. Cititorul va fi, fără îndoială, tentat să-și găsească singur răspunsurile (pe alocuri în carte și la o seamă de nedumeriri, cum ar fi aceea iscată chiar de titlu: conceptele de *stil* și *limbaj* nu sînt oare echivalente?)

CEZAR TABARCEA

ELENA GORUNESCU

Exerciții de limba franceză

București, Editura Albatros, 294 p.

Colecția Lyceum a Editurii Albatros s-a îmbogățit cu o nouă și valoroasă culegere de „exerciții de limba franceză” semnată de Elena Gorunescu. Exercițiile propuse acoperă cele două mari zone ale cîmpului lingvistic — gramatica și lexicul — în care se vor exersa viitorii filologi, elevi și studenți, cît și toți cei care doresc să-și îmbunătățească cunoștințele de franceză. În interiorul celor două mari capitole sînt circumscrise diverse clase de structuri, delimitarea lor fiind făcută în perspectiva gramaticii tradiționale, mai puțin demodată decît vor să creadă partizanii unui modernism alambicat.

Structura primului capitol (*Exerciții de gramatică*) subliniază o anumită aplecare a autoarei spre problemele morfologiei. Compartimentarea capitolului în cauză este, de altfel, tributară morfologiei clasice care distinge: *le nom et ses déterminants, les pronoms, le verbe, l'adverbe*. În ceea ce privește sintaxa, autoarea nu întreprinde acea delimitare a tipurilor de relații sintagmatice la nivelul frazei — și deci a tipurilor de subordonate — care se practică încă în unele gramatici franceze normative de genul „Bon usage”. Problemele de sintaxă sînt

abordate implicit, ele fiind subsumate unor capitole de morfologie: „la si conditionnel” pentru subordonata de condiție, „le subjonctif” pentru diversele tipuri de subordonate circumstanțiale (scop, cauză, concesie, consecință, supoziție). Autoarea pare a fi integrat problemele frazei unei viziuni *morfosintactice*, pledînd astfel pentru unitatea organică a structurilor gramaticale. Cîteva probleme de sintaxă se detașează însă de această viziune immanentă a frazei franceze, formînd obiectul unor secțiuni distincte: *la concordance des temps*, *l'interrogative*.

Cum se justifică problematizarea acestor aspecte ale sintaxei franceze? Nu putem răspunde decît angajînd intenția pedagogică a autoarei, opțiunea sa perfect justificată din punctul de vedere al dascălului de mare competență ce a reperat dificultățile specifice vorbitorului de limbă română și care urmărește înlăturarea transferurilor abuzive de la limba maternă la cea dobîndită, lichidarea interferențelor și a falselor analogii atît de insidioase între două limbi înrudite prin înseși rădăcinile lor. Opțiunea autoarei, pecetea însăși a cărții, ridică culegerea de exerciții a profesoarei Elena Gorunescu deasupra unei ilustrări impersonale a diverselor probleme ale gramaticii franceze. Specificul acestei culegeri de exerciții este însă, fără îndoială, metodologic: autoarea cunoaște publicul căruia i se adresează, dificultățile și așteptările sale.

Elena Gorunescu tinde să imprime cititorului o tehnică rațională, o disciplină de gîndire și de antrenament lingvistic în vederea înlăturării automatismelor, practicării mecanice a unor structuri nenuanțate. Autoarea pleacă de la premisa că franceza este o limbă complexă, de mare subtilitate, știind că diversitatea nuanțelor nu este gratuită, ci se justifică în plan logic și gramatical. De aceea, înainte de a ne face să vorbim corect franțuzește, autoarea ne invită să gîndim corect în franceză, conform sistemului riguros și nuanțat, în același timp, al acestei limbi, dincolo de orice impresionism.

Intenția profund didactică a autoarei este inveterată și de structura exercițiilor propuse care nu se limitează la traduceri și

înlocuiri de forme paradigmatică (infinitive de trecut la forma modal-temporală corespunzătoare contextului, acord de determinanți nominali etc.). Un loc de seamă în economia lucrării îl ocupă exercițiile de reconstituire a unor contexte, de reperare și corectare a unor „écart”-uri, de analiză a unor omonimii sintactice („si conditionnel” / „si dubitatif”; „futur dans le passé” / „conditionnel présent”), de interpretare a unor polisemii. Materialul lexical al exercițiilor este bine ales: fără a se închista în sfera francezei literare, fără a aluneca spre varietăți familiare, populare sau argotice, el se situează la nivelul limbii curente îngrijite din care nuanțele nu lipsesc.

DAN-ION NASTA

Arta și literatura în slujba independenței naționale

Coordonatori ION FRUNZETTI și GEORGE MUNTEAN

București, Editura Academiei R.S.R., 1977

Apărută sub auspiciile Institutului de istorie și teorie literară „George Călinescu” și ale Institutului de istorie a artei, lucrarea reunește un număr de unsprezece studii, semnate de nume consacrate în domeniul istoriei artei și literaturii, în care se reliefează contribuția artei și literaturii la înfăptuirea mărețului act istoric din viața poporului nostru — cucerirea independenței de stat a României.

Năzuința poporului nostru pentru independență și neatîrnare națională, temă de largă audiență, străbate ca un fir roșu întreaga noastră creație artistică. Pagini de un înalt patriotism, de dragoste fierbinte de libertate, de ură împotriva asupritorilor la cronicarii moldoveni și munteni, la reprezentanții Școlii ardeleni, la scriitorii și artiștii epocii pașoptiste și la toate generațiile ce vor urma.

Independența, lupta poporului român pentru apărarea pămîntului strămoșesc constituie teme majore de inspirație pentru marii noștri scriitori și artiști: M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, M. Eminescu, G. Coșbuc, Ciprian Porumbescu, Nicolae

Grigorescu și mulți alții, care și-au pus talentul și pricepera în slujba unei cauze drepte, mobilizând și însuflețind, prin operele lor, conștiințele maselor largi.

Poezia, proza, dramaturgia, publicistica, grafica, pictura, muzica, apărute în timpul războiului de independență și în anii ce au urmat evenimentului, au pus în evidență eroismul și vitejia soldaților români în această aprigă înclăștare cu dușmanul.

Alături de studiile care pun în evidență contribuția artei și literaturii în ansamblul lor la înfăptuirea independenței, sînt inserate în culegere numeroase gravuri și picturi ce înfățișează aspecte ale luptei ostașilor români în războiul de independență de la 1877—1878, aparținînd unor artiști de renume: Nicolae Grigorescu, Carol Popp de Szathmary, Sava Henția ș.a. Cartea este bogat ilustrată și cu alte imagini din timpul războiului.

Înscriindu-se în amplele acțiuni consacrate sărbătorii Centenarului independenței, culegerea de articole *Arta și literatura în slujba independenței naționale* subliniază încă o dată modul în care arta și literatura română au știut să se alăture realităților istorice, să anime și să mobilizeze, să facă din creația lor o puternică armă de educație patriotică.

Utilă și instructivă, cartea dezvăluie amploarea participării artei și literaturii la înfăptuirea independenței naționale a României.

SĂLUC HORVAT

Ceea ce nu se uită. Din lirica românească antifascistă

Antologie de GEORGE TOGAN

Prefață de IOAN ADAM

București, Editura Minerva, 1977

Poetul și publicistul George Togan a publicat la Editura Minerva o antologie a liricii românești antifasciste, al cărei titlu definitoriu reproduce numele unei poezii de Eugen Jebeleanu („Ceea ce nu se uită”).

Antologia însumează aproximativ 75 de poeți, aparținînd tuturor generațiilor, de la

Arghezi și pînă la Dumitru M. Ion, și naționalităților conlocuitoare. Atitudinea antifascistă a poezilor se conturează în această antologie în cîteva ipostaze semnificative.

Denunțarea agresiunii hitleriste și cotropirea țării este tema poetică frecventă în această crestomație: Arghezi, Demostene Botez, Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu, N. Tăutu ș.a. Cel care a scris pamphletul *Baroane* are aceeași virulență satirică și un ton de amenințare nedisimulată: „Răspunse unul: Ba mai taci din gură, / Ce tot vorbești? că țara se și fură / Zisei și eu: Dacă ți-ai pus de gînd, / Să nu-i mușcați țărîna pe curînd”. Este avertismentul dat agresorilor din toate timpurile de omul „ce-și apără sărăcia și nevoile și neamul”, căci rememorînd istoria literară, aceste stihuri argheziene aduc ecoul răspunsului dat de Mircea cel Bătrîn din cunoscuta poemă eminesciană; „Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimînt / Cum veniră se făcură toți o apă și-un pămînt”.

Dictatul de la Viena din august 1940, prin care, în mod samavolnic, se rupea o parte din trupul Transilvaniei, anexînd-o Ungariei hortiste, a inspirat o întreagă literatură, din care George Togan reține versurile lui Vasile Voiculescu, Lucian Blaga, Emil Giurgiuca, Emil Botta, Mihai Beniuc, George Popa, Vlaicu Bîrna etc. Într-un vers memorabil, Vasile Voiculescu fixează imaginea acelor ani grei din Transilvania („Stă răstignit Ardealul pe crucea-ntunecării”) și invocă Alba-Iulia să-și strîngă odraslele pentru „învierea hotarelor dragi: „Regească cetate de veci a Unirii, / Pecetie pusă pe Ardealul hrisov / Tu matcă a jertfei, stindard dezrobirii / Ești scaun dreptății cei fără de istov. / În tine rodește de-apururi an sînge / Ce-n cazne vărsară Hristoșii iobagi, / Năprasnica roată destinul nu-l frînge. / O, Iulie-Albă, odraslele-ți strînge, / Sbucni-va-nviera hotarelor dragi!”. Lucian Blaga găsește similitudini istorice în timpuri și personaje evocate de Shakespeare, cărora prin repetiție le sugerează analogia: „Avem același nume. tu și eu, / Că-i iarnă sau că-i primăvară — / ne cheamă azi pe toți la fel: / Ion fără

de țară". Mihai Beniuc invocând într-o poezie (*Lui Goga*) pe autorul *Clăcașilor* subliniază prin imagini asemănătoare „invocarea suferinței” evocată cu câteva decenii înainte de „vestitul cîntăreț al jalei noastre: „Privesc în zări feciorii de pe Mureș / Proptindu-se îngîndurați în coasă — / În pieptul lor mocnește frîntul iureș... / Și iar pornesc mai îndîrjiți la coasă. / Pe umilele prispe de la sate / Durere torc nevestele din caier / O doină de suspine sfîșiate / Urzește toată ja'ea lor prin aer”.

Poeziile care condamnă ororile războiului formează, de asemenea, o secțiune importantă a antologiei. În fruntea tuturor se cuvine să amintim pe Eugen Jebeleanu cu secvențele din *Surîsul Hiroshimei* („Cîntec de pomenire pentru morții neștiuți”, „Ca să pot apăra”), după expresia lui Perpesicius, poemul celui mai mare dintre cataclismele născocite de om și avertismentul cel mai sever al dezastrelor pe care demența nucleară ni le rezervă. Generația poezilor tineri, în frunte cu Nicolae Labiș, are ca semn caracteristic amintirea dureroasă a războiului, a consecințelor lui dezastruoase care au umbrat copilăria multora. Copilăria mi-a fost otrăvită de ei, / A căpătat linii aspre înainte de vreme... / Toate durerile lumii le-am strîns prea curînd / În perlele plînsului, firave strînse de gene”. Stihurile iau adesea forma blestemului necruțător sau forma manifestului agitatoric, poezii antologate în *Ceea ce nu se uită*, sugerînd un impresionant cor al libertății și speranței. „Lirica românească antifascistă este — spune prefațatorul Ioan Adam — o «Cîntare a omului» ce acceptă coborîrea în subuman, crima, macularea”. *Cîntecul nedeslușit* al lui Alfred Margul-Sperber este construit pe această idee: „Cu gaze otrăvind și vorbe sparte, / Descoperind unelte pentru moarte: / Cînd Kant și Hitler, cei din viitor / vor ști că sînt dintr-un popor, / Nedumeriți vor fi, înfricoșați / De ai lui Faust, Panzerfaust frați”.

Apariție necesară și utilă, antologia de lirică antifascistă *Ceea ce nu se uită* este consora românească a unor culegeri similare de circulație europeană: *Romancere general de la guerra española* (1944) de Rafael Alberti, *Écrivains en prison* (1945)

de Gabriel Audisio, *Die Fahne der Solidarität* (1953) de Erich Weinert ș.a.

ION BUZAȘI

Din cartea patriei

Texte alese, introducere și note
de CONSTANTIN PARFENE
Iași, Editura Junimea, 1976

Din cartea patriei este o interesantă antologie de texte literare selecționate din literatura română, în care tema patriotică și-a găsit o elevată expresie artistică. Profesorul Constantin Parfene reliefează, într-o expunere introductivă, cu vibrație și eleganță, sensul noțiunilor „patrie, patriotism, literatură”. Literaturii i se acordă conștiința domeniului cu care o învestiseră milenii, de a fi mod al expresiei artistice de cunoaștere și sensibilizare a omului ca om.

Pentru acest motiv, autorul prezintă în *Introducere* modalitățile artistice ale prozei literare antologate.

Principiile metodologice ale antologiei duc la o sinteză armonioasă între tradițional și modern. Materialul celor 34 de texte literare — exemple valoroase de literatură română — este organizat în cinci trepte compoziționale, sugerînd trepte ale istoriei naționale: *Amintirea strămoșilor daci și romani, În apărarea ființei naționale, Pentru libertatea și dreptatea dinlăuntru, Pentru unitatea și independența națională, Pe drumul luminos al socialismului*. Pe acest fond compozițional, textele de literatură își găsesc locul, dispuse tematic, exprimînd personalitatea scriitorilor, de la Ion Neculce, Alecu Russo, Alexandru Vlahuță, Barbu Delavrancea la Eusebiu Camilar, Geo Bogza, Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu și Mihai Beniuc...

RODICA COCAN

TUDOR OPRIȘ

Reviste literare ale elevilor (1834—1974).
Istoria presei școlare românești
București, Editura didactică și pedagogică,
1977, 248 p.

Prin volumul, *Reviste literare ale elevilor*, apărut de curînd la Editura didactică

și pedagogică, profesorul Tudor Oprea a dăruit istoriei literaturii și culturii românești o carte ale cărei valori izvorăsc atît din caracterul de pionierat cu care se înscrie în domeniul cercetării, investigînd un teritoriu de frămîntări și visuri, de zbateri și de împliniri, care nu s-a aflat pînă acum în atenția exegeților, cît, mai ales, din rezultatele la care autorul ajunge străbătînd, într-o cursă lungă de aproape un secol și jumătate, un drum de cultură românească și de sănătoasă educație, din care s-au desprins și s-au format atîtea alte drumuri ce s-au adunat mai apoi în marea albie a culturii și literaturii noastre naționale.

Rod al unei activități desfășurate timp de două decenii, ca inițiator și îndrumător al atîtor cenacluri literare ale elevilor, al taberelor de creație literară, ca și al revistelor și al culegerilor antologice școlare, care au constituit expresii directe ale muncii elevilor talentați, cartea la care ne referim realizează, în același timp, în urma unei cercetări migăloase, întîia istorie a presei școlare românești, de la începuturile acesteia (prima atestare a publicațiilor școlare în limba română datează, după cum aflăm, din 1834), pînă în anul 1974.

„Faptul că în cei 140 de ani de existență a revistelor școlare, după cum afirmă autorul, sînt semnalate scriptic peste 2000 de titluri” ale unor asemenea publicații, demonstrează caracterul de masă al acestei activități, ca și rolul ei deosebit în afirmarea unor înalte idealuri, în formarea unor caractere, explicînd, totodată, de ce debutul multor personalități ale literaturii, artei și științei românești a avut loc în paginile lor, în anii școlarității. Din aceste 2000 de titluri, peste 800 (reviste tipărite sau saپیروgrafiante) au fost luate în evidență de prof. T. Oprea, numai în perioada 1966—1977, „epoca de explozie a revistelor școlare”, cînd, printr-o colaborare a M.E.I. și a conducerilor organizațiilor de tineret, aceste publicații, reintroduse în sistemul activităților educative, formative din

școală, au cunoscut o puternică eflorescență.

Lucrarea are trei capitole mari. Primul capitol se ocupă de *Evoluția publicațiilor editate de școlari de la începuturi pînă în pragul primului război mondial (1834—1916)*; al doilea de *Publicațiile școlare în perioada interbelică (1919—1945)*; iar al treilea este consacrat *Evoluției revistelor și publicațiilor școlare după Eliberare*. Panorama cercetării este completată de un *Indice al revistelor și al altor publicații cu caracter școlar identificate*, de *Indicele selectiv de scriitori, oameni de artă, știință și cultură care au debutat publicistic în perioada școlarității*, ca și de o *Bibliografie generală*.

Lectura cărții confirmă strădaniile și intențiile autorului, care speră, pe de o parte, ca adolescenții și tinerii de azi, aflați pe băncile școlilor, ca și cei ce vor veni după ei, să găsească aici „o cronică a visurilor și străduinței unor înaintași glorioși, a căror ascensiune literară sau științifică își are originile în aceste modeste focare de cultură” (revistele școlare). Pe de altă parte, pentru cercetători și scriitori, revistele școlare, cercetate aici, pot reprezenta o sursă documentară asupra felului în care, de-a lungul anilor, au reacționat generațiile, la diferite probleme ale literaturii, ale vieții în general.

Spre a lărgi sfera de cuprindere a lucrării, precum și pentru creșterea interesului cititorilor, autorul a îmbogățit-o cu aspecte și considerații — unele inedite — de istorie literară, legate de tema urmărită, cu incursiuni în sociologia culturii, cu investigații în universul artistic al copilăriei și adolescenței.

Volumul *Reviste literare ale elevilor*, care este însoțit de o prefață semnată de istoricul literar Ovidiu Papadima, se înscrie ca o carte de obligatorie referință pentru oricine va năzui să completeze, ori să adîncească cercetările în acest pasionant domeniu.

G. Ș.

Cărțile foștilor noștri colegi

O adincă bucurie ne umple sufletul când foștii noștri colegi, al căror nume îl întâlneam în revistele școlare, în antologiile cenaclului „Săgetătorul” sau ale taberelor de creație, își înscriu cartea de debut în fișele bibliotecilor.

În vitrinele librăriilor au apărut al treilea volum al lui Mircea Dinescu, al doilea volum semnat de Doina Uricariu, Carolina Ilica, Paul Balahur, Dinu Adam și Anca Armaș, debutul deosebit de promițător al Ioanei Crăciunescu — azi îndrăgită actriță — și al lui Marin Constantin.

Cel care s-a impus cu o nouă lirică este Mircea Dinescu, ale cărui *Elegii de când eram mai tânăr* reprezintă un eveniment editorial. Dezinvolt, muzical, grațios și profund în același timp, stăpînind perfect articulațiile discursului liric, Mircea Dinescu ne oferă o poezie limpede, ca o lacrimă picînd în genele ce se pleacă nostalgic spre copilărie, culegînd mirările din căușul unei maturități ce-și cere dreptul: „Cît de frumos gîndeai că ești un nufăr / printre femei, de albul lor mirat / copilule, prin care astăzi sufăr / mai mult pămînt și nume de bărbat” sau: „Cum treci prin ghimpi, cîți trandafiri exultă / cu buze de mătase sub picior? / Copilule, de-ai bănuî ce multă / lumină lași cînd rănila te dor”.

Cu volumul *Vindecările*, Doina Uricariu își semnează maturitatea lirică. Un vers strunit, întors spre interior, stors de emoția primară pentru a lăsa să reverbereze doar coarda de cristal a gîndului investită cu mesaj afectiv: „Caut apa ta cu peșteri în stropi / în care să cînt aș așterne ecouri cristale, / de mult sub potop de tăcere / În peșteri ții fiarele, știu / și-n aburii verii ling apa ta înghețată. / Caut apa ta, / în albie ții o rană vie, / ard fiarele însetate, / singură umbra ta prelinge în mine împărăția”.

Pe linia aceleiași poezii baladești, molcomă și melodioasă, însetată căutare a frumuseților din cuvînt se înscrie cel de-al doilea volum al ieșeanului Paul Balahur, *Făt-frumos din grai*: „Graiule din grai, / Te avem, ne ai, / Căpitan de plai, / Frați luminători: / Te-am trezit în zori / Ca să ne măsoari... / Ți-aducem lumini / Fagurii cei plini, / Fagurii de ceară, / Miere milenară... / Graiu-n sine crește / și ne rostuieste / În lumina lină / Care vremuieste...”

Neîmblînzita „pădureancă” din Țara Moșilor, Carolina Ilica, se îndreaptă în noul ei volum *Dogoarea și flacăra* spre țărmul unui lirism de factură clasică, în care „dogoarea” pasiunii trece într-o gravă și prelungă întrebare, supusă rigorilor retoricii tradiționale: „Cum iepurii stărnîți din ascunzișuri / Doar de lătratul cîinilor se tem / Și fug prin ochii largi de vînător / Precum ar trece printr-un luminiș / Ce iar li se închide, apărîndu-i, / Așa și eu, de visuri fugărită, / Încrezătoare-ți ies în față, / Nebănuind că pot muri de tine”.

Meditații în ton liturgic, uneori pasteluri învăluitoare, ca o maree de sargase alcătuiesc substanța frumoaselor *Cîntece de leagăn* ale lui Dinu Adam: „Am crezut că vîntul stele respiră, / după cum focul ciulinilor dormitori; / și, totuși, în umbra din umărul tău / se-ntorc ostenite privighetori. Luna potcovită cu greieri de-argint / și cu porumb care țipă sub rouă, / părea că se tulbură-n palma pădurii și-apoi că se crapă, cu țipăt în două. / Iubită, ca o pleoapă strălucind peste lucruri, / roua coboară, roua-mbracă — un zburător, răătăcit din cuvînt, / a scos dimineața din teacă”.

Anca Armaș, în noul ei volum *Iubind cu mine*, caligrafiază imagini de o mare prospețime și grație: „Simt iarna la doi pași / ca o durere uscată, / ca un cîntec trist... / N-aș vrea să arunc cu pietre / în fereastra sufletului; / curînd, vom avea bulgări albi”.

CONSTANȚA PADURARU

Liceul „C. A. Rosetti”, București

În perioada 1 aprilie — 26 mai 1977 pe adresa redacției revistei *Limba și literatura română*, au sosit de la elevi sute de poezii, dar și puține proze, poematice, lirice și acestea, unele doar încercând să închege, epic, firul narator al unei întâmplări reale sau imaginare.

Ne-a impresionat avalanșa atîtor scrisori și încercări de creație ale adolescenților care trăiesc anii de fervoare spirituală ai „hotarului nestatornic”, cum numea Ionel Teodoreanu vârsta de trecere de la copilărie la tinerețe. Chiar dacă realizarea artistică lasă de dorit în cea mai mare parte, cum e și firesc în anii cînd îți alegi maestrul pe care-i urmezi, este lăudabil elanul spre zona înaltă a poeziei, elan care stă sub semnul educației din școlile noastre, inspirate de umanismul revoluționar. Ne încîntă faptul că elevii se inspiră din trecutul dramatic și eroic al poporului român.

Tinerii aspiranți trebuie să știe că în artă contează nu numai conținutul de idei, oricît de nobil, ci și modul cum te exprimi. Forma artistică este un element al fondului, spunea Tudor Vianu, „profesorul de estetică al literaturii noastre”, cum l-a numit, pe drept cuvînt, Camil Petrescu. Poezia este sublimarea unei trăiri sufletești, plasticizarea unui sentiment. Nu există poezie autentică, fără o notă personală, fără un timbru propriu.

Adrian Tonea, Liceul militar Breaza; Laurențiu Voinea, Liceul nr. 2, Constanța; Rodica Petrache, Liceul „M. Eminescu”, Deva; Alexandra Daroga, Liceul sanitar Galați; Mariana Vărzaru și Rodica Huțănașu, Căminul literar „Muguri” Hunedoara; sentimente frumoase, demne de laudă. Poeziile, însă, sînt departe de realizare. La fel proza elevei Elena Petruș, Liceul pedagogic Deva.

Anișoara Carol, Comănești: poezia nu se reduce la o simplă versificare a unei acțiuni, realitatea trebuie transfigurată printr-o viziune inedită. Uneori ai diluat idei eminesciene. Marițena Teodorescu, Liceul „D. Bolintineanu”, București; Mioara Catană, Liceul nr. 2, Călărași; Dorina Nișu, Școala generală nr. 2, Cugir; Carmen Panea, Liceul nr. 1, Roșiorii de Vede; talentul poetic este puterea de a exprima o emoție, o idee, o atmosferă.

Livia Inceu, Liceul industrial minier, Borșa. Se reține poezia *România, numele tău*. Anca Jurgui, Liceul „Gh. Barițiu”, Cluj-Napoca: multă sensibilitate. Notabile *La cerșit de stele* și *Zîmbet de mesteacăn*. Irina Carmen Andrei, Școala generală „Miron Constantinescu”, București, sentimente patriotice înalte, stăpînire a versului clasic. Aceleași aprecieri pentru Liana Mihai care fiind în clasa a V-a, Rm. Vlcea, o menționăm pentru *Primăvară*; Nicolae Pența, Școala generală Steierdorf-Caraș Severin: lăudabilă intenția de a desfășura o narațiune, de a urmări un dialog. Mihai Creangă, Liceul real-umanist, Roșiorii de Vede; viața plină de zbucium trebuie dominată prin optimismul nebiruit al tinereții. Daniel Gherghina, Liceul „N. Bălcescu”, Craiova: activitatea desfășurată e meritorie. Poezii ca *Pașii* și *Străbunii*, în care e mai multă concentrare conving mai mult. Jenica Marcu, Liceul pedagogic Galați, *Majorat*, prin unele imagini ale adolescenței, ar însemna ceva, dar nu se susține integral. Vasile Cosmin, Bistrița, are în *Grîul* unele imagini originale. Îi trebuie perseverență pentru o reușită totală. Gabriela Chișu, Liceul „Ienăchiță Văcărescu”, Tîrgoviște, *Vis efemer* e o viziune grațioasă a balerinei iernii. Nu ne împăcăm cu pesimismul afișat la 16 ani. Mai trimite, totuși. Nicolae Ionescu, Liceul „Gr. Alexandrescu”, Tîrgoviște: stăpînești versificația tradițională, cu fiori de poezie în unele strofe. Virgil Arion, Hunedoara: se diferențiază întrucîtva doar *Tricolorul* și *Numele țării*. Mircea Bențea, Liceul nr. 6, Cluj-Napoca, notabilă *Moartea unui profet*. Iulia Trăilă, Liceul nr. 1, Craiova: muzicală bucată *Fără titlu*. Ileana Mihăilă: armonioasă poezie *Cîntec pentru un vis*. Alina Ungureanu de la Liceul real-umanist nr. 1, Craiova: mai încearcă. Fă eforturi pentru împlinire.

Cu părere de rău, *nu vom da un răspuns personal tuturor corespondenților noștri*. Aceștia se integrează în categoria celor certați cu gramatica și în general cu cartea. Scriso-

rile și încercările lor literare sînt rudimentare, dovedesc o lipsă de cultură care ne îngrijorează. *Ei trebuie să se confrunte cu profesorii lor de limba română, să le ceară avizul și îndrumarea.* Sînt destule cazuri cînd asemenea profesori au intrat în biografia marilor scriitori, le-au sprijinit primul zbor, ca, de exemplu, Sadoveanu, Arghezi, Cezar Petrescu.

Ceea ce e mai grav e prezența unor erori de ortografie, de construcție sintactică, de punctuație etc. Nu există poet de talent fără cultură. Marii noștri poeți: Eminescu, Blaga, Ion Barbu au fost oameni de cultură excepțională.

Lipsei de cultură se datorește lipsa de discernămînt a unor elevi, care nu-și dau seama de sărăcia propriei inspirații și ne cer adresa unor edituri din București, fiind siguri, fără nici un temei, pe aprecierea noastră. Încă o dată credem că e necesară o confruntare cu profesorii de specialitate în cadrul cercurilor și cenaciurilor literare, astăzi numeroase, pretutindeni în țară. Rezultatele excelente ale Festivalului național „Cîntarea României” reprezintă eficiența mișcării de artiști amatori din patria noastră, pepinieră de talente.

Categoria aceasta cuprinde destui elevi: Gabriela Uța, Ciofrîngenii — Argeș; V. Predanu, Liceul mecanic Rîmnicu Vîlcea; Georgeta Chiș, Liceul industrial Borșa; Florina Popiană, Școala generală, Petroșani; Axinia Paul, Liceul industrial, municipiul Gh. Gheorghiu-Dej; Petru Bojan, Liceul militar, Breaza; Ioana Anda, Liceul industrial Bîrlad; Romeo Rusu, Constanța, Simona Moraru, Liceul nr. 9, București; Petruța Obrișcă, Școala generală Afumați; Mariana Cherciu, aceeași școală; Stelian Cordău, Liceul economic Suceava; Elena Aruștei, Botoșani; Ica Pop, cenaclul literar „Muguri”, Hunedoara; o întîmplare versificată cu destul meșteșug, dar poezia e altceva decît proza. Mai degrabă *Plouă*, cu rezonanțe din Verlaine și Bacovia. Horia Talfes, același cenaclu: *Odă* are suflu, păcat de unele versuri care schioapătă. Angelica Serdaru, Liceul „Al. I. Cuza”, Iași: de notat poezia 1944, celelalte n-au suficientă coerență; Șeclăman Aida-Maria, cl. a VI-a, Școala generală, Dănciulești — Gorj: feeria albă a iernii e destul de bine sugerată în proza *Iarnă*. Camelia Lîliana-Lobonț, Liceul „Constantin Diaconovici-Loga”, Timișoara; în *Rememorare* și *Poem pentru mama*, există darul de a logodi cuvintele în expresii, cum spunea Sadoveanu. Romanița Glăja, Liceul „C. D.-Loga”: încercați și prozodia clasică. Artur Sergiu Popescu, Școala generală nr. 196, București: frumoasă scrisoare. Sinceritate în poezia *Granițe*. Ce ne facem cu gramatica? Învățați, învățați, învățați. Jean Diaconu și Nelu Botezatu, Liceul de chimie, municipiul Gh. Gheorghiu-Dej: notabilă tendința de a concentra în puține imagini o idee. Mai așteptăm. Mihai Lovinescu, Liceul „Zinca Golescu”, Pitești și A. V., Hunedoara: mai încercați. Manuela Nicolae, Liceul real-umanist, Călărași: încercați într-o proză cu mai puține imagini lugubre. Margareta Manea, Liceul pedagogic, Craiova: *Pastel* e de reținut. Roxana Puiuț, Școala generală, Măgurele, Prahova: mai multă concentrare, se pot alege unele imagini frumoase, nici o reușită întregă. Cizeați mai departe. Ion Marian, Liceul „Unirea”, Brașov: versificație corectă, notabilă *Anxietate*. Ion Pop, Liceul industrial, Șomcuța Mare — Maramureș: *Poem despre moarte* și *Evoluție* ies din comun prin sensibilitate și concizie. Liliana Linte, Liceul industrial nr. 15 și Liviu Babi, Constanța: neconcludent, mai încercați. Lucia Șt. Baci, Liceul „Ștefan cel Mare”, Tg. Neamț: unele versuri sînt muzicale. Mai trimiteți. Lucia Andreica, Liceul nr. 1, Timișoara: se remarcă poezia *Omul meu*. Emilia Zahiu, Liceul pedagogic Buzău: se pot alege imagini proaspete, nu poezii întregi. Dar ortografia? Adina Chidon — Dănuți, Liceul „M. Sadoveanu”, Iași; Dana Marcu și Mariana Șomlea, Liceul pedagogic, Cluj-Napoca: neconvîngător, deocamdată; mai puteți trimite și alte încercări. Virgil Misaroș: am remarcat *Patrie*. Marin Mihai, Liceul industrial, Ploiești: se distinge *În patria de flori*. Victor Aurelian Mîrcescu, Liceul „V. Roaită” Rîmnicu Vîlcea: doar *Aici, pe Olt în jos*. Toți sînteți pe drumul autenticei poezii patriotice, care nu se mulțumește cu declarații plate. Mai trimiteți. Monica Fodor, cenaclul literar „Muguri”, Hunedoara: notabilă poezia *Aștept*, pentru autenticitatea inspirației. Aurora Cubineț, același cenaclu: notabilă poezia *Imn*. Mihai Cojocar, Liceul agricol Roman: slabă imitație după *Epigonii*, țesută și cu erori de ortografie. Ideea însăși este eronată, întrucît noi trăim, astăzi,

ÎN ATENȚIA PROFESORILOR ȘI A ELEVILOR

Pentru a contribui la perfecționarea învățămîntului filologic de toate gradele — școli generale, licee industriale, agro-industriale și silvice, economice și de drept administrativ, sanitare, matematică-fizică, științe ale naturii, pedagogice, filologie-istorie, licee de artă și facultăți filologice — S.S.F. va edita în anul 1978 :

1. Limba și literatura română, revistă trimestrială pentru elevi (4 numere, 16 lei abonamentul ; se primesc comenzi colective de cel puțin 20 de abonamente, titular de comandă fiind un profesor ; abonamente individuale, pînă la 20 de exemplare, se primesc prin oficiile poștale, conform Catalogului presei) ; revista publică articole în legătură cu procesul instructiv-educativ.

2. Limbă și literatură (4 volume, 40 lei abonamentul), culegere de articole (limbă și stil, istorie și critică literară, analize de text, didactică modernă, perfecționare, grade etc.) ;

3. Limbile moderne în școală (2 volume, 25 lei) — culegere de articole privind predarea limbilor și literaturilor în școală ;

4. Studii de literatură universală (1 volum, 15 lei), culegere de articole privind scriitori și opere din literatura universală.

Comenzile colective la revista pentru elevi (peste 20 de exemplare) și cele individuale la culegerile pentru profesori se difuzează de către S.S.F., direct abonaților. Se consideră abonați pentru anul 1978 profesorii care vor trimite, pînă la 30 decembrie 1977, c/val. publicațiilor dorite (prin mandat poștal în contul S.S.F., nr. 45.11.09.5, la CEC Filiala Sector VI, București, 7000) și o fișă de comandă completată conform modelului de mai jos (în plic închis, pe adresa Societății de științe filologice, str. Spiru Haret, nr. 12, cod 70738, sector VII, București, 7000).

FIȘĂ DE COMANDĂ

Model

Subsemnatul(a) din
instituția (școala, liceul) am expediat prin mandat poștal nr.
suma de lei, reprezentînd c/val. abonamentelor pentru
anul 1978. (Se completează titlul publicației ; la revista pentru elevi și
numărul abonamentelor)

Abonamentele (volumele) se trimit la adresă (se completează cu
majuscule adresa ; orice schimbare se comunică în scris S.S.F.)

Data

Semnătura

Correspondenții revistei „Limba și literatura română”

- ALBA — Adriana Lăpăduș, Liceul „Horia. Cloșca și Crișan”, Alba Iulia.
ARAD — Floare Belean, Liceul pedagogic, Arad; Mariana Turda, Liceul „I. Slavici”, Arad.
ARGEȘ — Marina Cristina Vidoni, Liceul „Zinca Golescu”, Pitești.
BACĂU — Cristina Arhip, Liceul „Vasile Alecsandri”, Bacău; Emilia Done, Liceul industrial nr. 1, Gh. Gheorghiu-Dej.
BIHOR — Pascu Balaciu, Liceul „Samuil Vulcan”, Beiuș.
BISTRITA-NASAUD — Cleopatra Lorințiu, Liceul „L. Rebreanu”, Bistrița.
BRAȘOV — Liana Ionescu, Liceul nr. 1, Brașov.
BUZĂU — Madi-Florina Niculescu, Liceul „M. Eminescu”, Buzău.
CLUJ-NAPOCA — Virgil Misarăș, Liceul pedagogic „Gh. Lazăr”, Cluj-Napoca; Corina Șerdeanu, Liceul „Ady-Șincai”, Cluj-Napoca; Elena Suciu, Liceul „Mihai Viteazul”, Turda.
CONSTANȚA — Luminița Pușcașu, Liceul nr. 1, Constanța; Mădălina Ciurea, Liceul „Mircea cel Bătrîn”, Constanța.
COVASNA — Dobre Radu, Dorina Toma, Liceul nr. 2, Sfântu Gheorghe.
DIMBOVIȚA — Georgian Tudose, Liceul „Grigore Alexandrescu”, Tîrgoviște.
DOLJ — Liliana Combei, Liceul „Nicolae Bălcescu”, Craiova; Adina Mihăilescu, Liceul „Frații Buzești”, Craiova; Virginia Vîrtineanu, Liceul pedagogic, Craiova.
HARGHITA — Doina Săniuță, Liceul Toplița.
HUNEDOARA — Delia Golcea, Liceul „Avram Iancu”, Brad.
IALOMIȚA — Carmen Bolfa, Liceul nr. 1, Călărași; Elena Dobrin, Liceul Slobozia.
IAȘI — Doina Bejan, Liceul „G. Ibrăileanu”, Iași; Loreta Sava, Liceul „M. Sadoveanu”, Iași.
MARAMUREȘ — Ioana Ulici, Liceul nr. 3, Baia Mare; Dora Ștețu, Grupul școlar minier, Borșa.
MUREȘ — Doina Pologea, Liceul „Al. Papiu Ilarian”, Tg. Mureș; Stanca Simona Cișmariu, Liceul Luduș.
NEAMȚ — Marta Mancaș, Liceul „Petru Rareș”, Piatra Neamț; Dorina Irimia, Liceul nr. 1, Tg. Neamț; Constantin Nedelcu, Liceul nr. 1, Roman.
OLT — Aurelian Dumitrescu, Liceul nr. 1, Caracal.
PRAHOVA — Domnița Palii, Liceul pedagogic, Ploiești; Constanța Spurcaci, Liceul „I. I. Caragiale”, Ploiești; Mircea Vasilescu, Liceul „Mihai Viteazul”, Ploiești.
SATU MARE — Leonica Bumba, Rodică Curteanu, Liceul nr. 2, Satu Mare.
SĂLAJ — Elena Sigartău, Liceul Cehu Silvaniei; Voichița Opriș, Liceul pedagogic, Zalău.
SIBIU — Mihaela Dumitru, Liceul „Gh. Lazăr”, Sibiu.
TELEORMAN — Marin Dumitrescu, Liceul industrial de construcții, Alexandria; Mihaela Luminița Ionescu, Liceul pedagogic, Turnu Măgurele.
TIMIȘ — Sorina Pleșu, Liceul nr. 3, Timișoara; Andreea Gheorghiu, Liceul „Constantin Diaconovici-Loga”, Timișoara; Monica Rohan, Liceul „C. Brediceanu”, Lugoj.
TULCEA — Luminița Matei, Liceul „Spiru Haret”, Tulcea.
VASLUI — Viorica Apostu, Liceul pedagogic, Birlad.
VILCEA — Dana Matei, Liceul „N. Bălcescu”, Rm. Vilcea; Elena Ghelcea, Liceul Drăgășani; Cristina Cucu, Liceul pedagogic, Rm. Vilcea.
VRANCEA — Virgil Panait, Liceul „Unirea”, Focșani.

